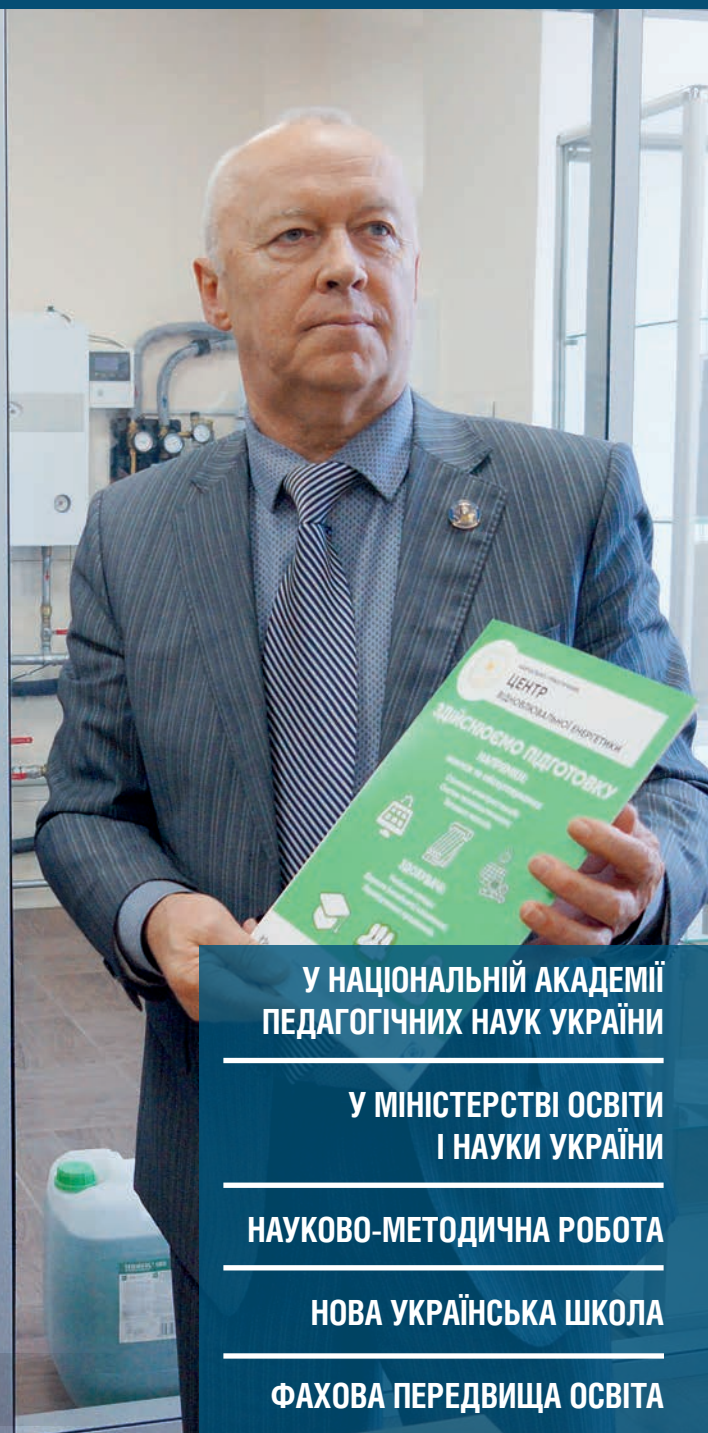

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 4, 2019

У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ
ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА РОБОТА

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС 48764

ПОСПІШАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТИТИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ФАХОВІ ЖУРНАЛИ

ДОКЛАДНІШЕ НА PEDPRESA.UA

ВИДАВНИЦТВО
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

ПОСТАНОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ № 326-IX (витяг)

Верховна Рада України постановляє:

1. Відповідно до Постанови Верховної Ради України від 14 вересня 2006 року «Про встановлення щорічної Премії Верховної Ради України педагогічним працівникам загальноосвітніх, професійно-технічних, дошкільних та позашкільних навчальних закладів» за особливі успіхи у здійсненні навчання і виховання учнів, вихованців, слухачів присудити Премію Верховної Ради України:

ДРУМ Тетяні Петрівні - директору Вищого професійного училища № 41 міста Тульчина Вінницької області;

КУПРІКОВУ Михайлу Григоровичу - директору Краматорського вищого професійного училища Донецької області;

СУЩЕНКУ Сергію Борисовичу - директору державного навчального закладу «Одеський центр професійно-технічної освіти» Одеської області;

ТИМКУ Сергію Мironовичу - директору Державного навчального закладу «Ужгородський центр професійно-технічної освіти» Закарпатської області.

Голова Верховної Ради України

Д. РАЗУМКОВ

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ Й ОСВІТІ ТА ЇХ ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД

Матеріал читайте на с. 2 - 4

Президія Загальних зборів Національної академії педагогічних наук України зліва направо: Анатолій Заришняк, віцепрезидент Національної академії аграрних наук України; Наталія Кузнецова, віцепрезидент Національної академії правових наук України, керівник Київського регіонального центру; Олег Топузов, віцепрезидент НАПН України; Володимир Луговий, віцепрезидент НАПН України; Василь Кремень, президент НАПН України; Леонід Губерський, президент Спілки ректорів ВНЗ України; Сергій Пирожков, віцепрезидент НАН України

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ

Матеріал читайте на с. 38 - 40

Учасники Всеукраїнського проєкту «Битва модельєрів» - студенти Львівського коледжу індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ЛУГАНЩИНІ

Матеріал читайте на с. 55 - 57

⇒ Коктейльна зачіска від Ірини Івченко, майстра виробничого навчання Старобільського професійного ліцею (Обласний презентаційний форум закладів професійної освіти «Живи і працюй в Україні», Сєвєродонецьк, 16. 10. 2019 р.)

⇒ Майстер-класи з декорування тістечок та виготовлення квітів з атласних стрічок майстрів виробничого навчання Лисичанського професійного торгово-кулінарного ліцею (Обласний презентаційний форум закладів професійної освіти «Живи і працюй в Україні», Сєвєродонецьк, 16. 10. 2019 р.)

ПЕРЕДПЛАТА-2020

Індекс	Назва видання	Періодичність виходу на рік	1 міс.	2 міс.	3 міс.	6 міс.	12 міс.
Вартість передплати, грн (без врахування послуги «приймання передплати»)*							
40123	Газета «СУЧАСНА ОСВІТА УКРАЇНИ»	50 р. на рік	150	300	450	900	1800
68832	ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗБІРНИК ДЛЯ ОСВІТЯН	12	150	300	450	900	1800
68836	СПЕЦВИПУСК ГАЗЕТИ «ОСВІТА УКРАЇНИ»	12	400	800	1200	2400	4800
68829	ВСЕСВІТНЯ ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	100	200	300	600	1200
68830	ГЕОГРАФІЯ ТА ЕКОНОМІКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	12	100	200	300	600	1200
68838	УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	12	100	200	300	600	1200
68833	ІСТОРІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	100	—	300	600
68834	МАТЕМАТИКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	6	—	100	—	300	600
30670	ПЕДАГОГІЧНА ГАЗЕТА УКРАЇНИ	6	—	100	—	300	600
68831	ІНОЗЕМНІ МОВИ В ШКОЛАХ УКРАЇНИ	6	—	100	—	300	600
68828	БІОЛОГІЯ І ХІМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
68839	ФІЗИКА ТА АСТРОНОМІЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
68840	ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
68837	ТРУДОВА ПІДГОТОВКА В РІДНІЙ ШКОЛІ	4	—	—	150	300	600
23823	ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ (HIGHER EDUCATION OF UKRAINE)	4	—	—	150	300	600
68835	ОСОБЛИВА ДИТИНА: НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ	4	—	—	150	300	600
48764	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	4	—	—	150	300	600

КОМПЛЕКТИ

98966	ІНФОРМАЦІЙНИЙ Газета «Сучасна освіта України», журнал «Інформаційний збірник для освітян»	300	600	900	1800	3600
89381	ВСЯ ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА Всі видання	—	—	—	9300	18600
08353	ВИЩА ШКОЛА Газети: «Сучасна освіта України», «Спецвипуск газети «Освіта України», «Педагогічна газета України»; журнали: «Інформаційний збірник для освітян», Вища освіта України (Higher education of Ukraine)	—	—	—	4800	9600
98964	ШКІЛЬНИЙ Газета «Сучасна освіта України», «Педагогічна газета України»; журнали: «Інформаційний збірник для освітян», «Біологія і хімія в рідній школі», «Географія та економіка в рідній школі», «Історія в рідній школі», «Іноземні мови в школах України», «Математика в рідній школі», «Фізика і астрономія в рідній школі», «Українська мова і література в школах України», «Всесвітня література в школах України», «Фізичне виховання в рідній школі», «Трудова підготовка в рідній школі», «Особлива дитина: навчання і виховання»	—	—	—	6300	12600

*Вартість послуги «приймання передплати» — згідно з затвердженими тарифами ДП «Преса», залежно від того, на скільки місяців оформлено передплату.

02094, м. Київ, вул. Попудренка, 54,
тел./факс: (044) 292-83-05
e-mail: 2345255@ukr.net
Рекламний відділ: тел. (044) 292-83-05
e-mail: info@pedpresa.ua

видавництво
**ПЕДАГОГІЧНА
ПРЕСА**
ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО

**ДОКЛАДНІШЕ –
НА САЙТІ
PEDPRESA.UA**

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА

№ 4 (85) 2019

ЖОВТЕНЬ – ЛИСТОПАД – ГРУДЕНЬ

Склад редакційної колегії науково-методичного журналу
«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР, ГОЛОВА РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ
Нелля Ничкало – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:
Валентина Радкевич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

Ганна Романова – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Марина Артюшина – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»

Вячеслав Супрун – кандидат економічних наук, доцент, виконавчий віцепрезидент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», професор кафедри менеджменту освіти та права Центрального інституту післядипломної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Валентина Гордієнко – кандидат педагогічних наук, вчений секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України

Інна Гриценко – кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (відповідальний секретар)

Роман Гуревич – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, директор Навчально-наукового інституту педагогіки, психології і підготовки фахівців вищої кваліфікації Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Юрій Зінковський – доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету України «КПІ» імені Ігоря Сікорського

Тетяна Іщенко – кандидат педагогічних наук, професор, директор Державної установи «Науково-методичний центр вищої та фахової передвищої освіти» МОН України

Микола Кучинський – начальник Головного управління професійної освіти Директорату професійної освіти МОН України

Петро Коржевський – заступник міністра освіти і науки України, МОН України

Василь Петрович – директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою»

Людмила Шевчук – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області

Ольга Щербак – доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка, керівник Українського аналітичного центру професійної освіти «Національна обсерваторія»

Франтішек Шльосек – доктор педагогічних наук, професор, директор Інституту педагогіки Академії спеціальної педагогіки імені Марії Гжегожевської у Варшаві, голова Наукового товариства «Польща – Україна», іноземний член НАПН України

Наталія Шульга – кандидат технічних наук, доцент, директор Вищого навчального закладу «Київський транспортно-економічний коледж» Національного транспортного університету

Ірина Шумік – генеральний директор Директорату професійної освіти МОН України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ,
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить чотири рази на рік. Заснований у 1997 році

Свідцтво про державну реєстрацію

серія КВ № 23535-13375ПР від 31.08.2018 р.

Схвалено вченою радою

Інституту професійно-технічної освіти НАПН України

(протокол № 14 від 25.11.2019 р.)

Передплатний індекс 48764

У НОМЕРІ:

У НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ

Ничкало Нелля. Трансформаційні процеси в українському суспільстві й освіті та їх психологічний супровід 2

У МІНІСТЕРСТВІ ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Мірошніченко Катерина. Нові підходи до підвищення кваліфікації педагогічних працівників 5

У ВСЕУКРАЇНСЬКІЙ АСОЦІАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ

Супрун Вячеслав. Ефективна система управління професійною (професійно-технічною) освітою як пріоритет у державній освітній політиці України 8

ІННОВАЦІЇ В ПРОФЕСІЙНІЙ ОСВІТІ

Пятничук Тетяна. Педагогічна діагностика і розвиток професійної компетентності майстрів виробничого навчання ... 12

Стойчик Тетяна. Особливості управління якістю професійної підготовки фахівців в умовах євроінтеграційних процесів 17

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА РОБОТА

Шевчук Людмила. Науково-методичний супровід освітнього процесу як провідна функція методичних установ професійної (професійно-технічної) освіти 20

Кулалаєва Наталія. Проектні технології професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей 23

НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

Бага Тетяна. Інтерактивні технології на уроках трудового навчання 27

Крицька Валентина. Інноваційні технології трудового навчання 30

ФАХОВА ПЕРЕДВИЩА ОСВІТА

Ямковий Олександр. Зміст практичної підготовки молодших спеціалістів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» 34

Креденець Нелля, Скоропад Ольга. Формування освітньої траєкторії фахівців у коледжах 38

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО

Білоконенко Сергій, Зарічанський Андрій. Дуальна освіта: від проблем – до здобутків 41

З ДОСВІДУ РОБОТИ

Мартинюк Веронія, Станко Галина. Забезпечення якості професійної освіти на регіональному рівні 44

Батраченко Нінель. Удосконалення професійної підготовки майбутніх швейників 48

Короткова Ліна. Особливості функціонування освітньо-виробничого кластера швейного профілю в умовах Запорізького регіону 52

ХРОНІКА

Артюшенко Володимир. Інноваційні підходи до організації профорієнтаційної роботи на Луганщині 55

Сінкевич Ірина. Від друзів – до друзів 57

Бородієнко Олександра. Можливості для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти за програмою Еразмус+ 59

Чистякова Наталія. «Сонячний коледж» зустріч з підприємцями та партнерами 60

ВІТАСМО

Креденець Нелля, Решітник Антоніна. Від славного минулого – до нових звершень. До 75-ти річного ювілею Львівського коледжу індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну 61

СПІВЧУВАЄМО

Пішов із життя Іван Івашина 47

© Усі права захищено. Жодні частина, елемент, ідея, композиційний підхід цього видання не можуть бути скопійованими чи відтвореними в будь-якій формі і ніякими засобами — ні електронними, ні фотомеханічними, у тому числі й ксерокопіюванням, записом або комп'ютерним архівуванням, без письмового дозволу видавця.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідають автори. Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення прийнятих до друку матеріалів. Рукописи не повертаються. У разі використання матеріалів посилання на журнал в обов'язковому порядку.

© «Педагогічна преса», 2019

© «Професійна освіта», 2019

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ Й ОСВІТІ ТА ЇХ ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД

Нелля НИЧКАЛО, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, дійсний член(академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор

Щороку на загальних зборах НАПН України обговорюються актуальні проблеми науково-методичного забезпечення розвитку освіти в умовах європейської інтеграції. 17 грудня цього року в центрі уваги науковців було питання психологічного супроводу трансформаційних процесів в українському суспільстві та освіті.

У зборах взяли участь: завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій **Борис Чижевський**, президент Спілки ректорів ВНЗ України, дійсний член НАПН України **Леонід Губерський**, віцепрезидент Національної академії наук України **Сергій Пирожков**, віцепрезидент Національної академії правових наук України, керівник Київського регіонального центру **Наталія Кузнецова**, перший віцепрезидент Національної академії мистецтв України **Микола Яковлев**, головний вчений секретар Національної академії медичних наук України **Володимир Міхньов**, голова Київської міської організації працівників освіти і науки України **Олександр Яцунь**.

Відкриваючи загальні збори Президент НАПН України, доктор філософських наук, професор, академік НАН України і НАПН України **Василь Кремень** наголосив на винятковій актуальності і своєчасності питання, винесеного на загальні збори академії. Адже трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, передбачають вільний розвиток та самореалізацію кожної людини, утвердження її особистісної і національної гідності. Суспільні трансформації потребують насамперед розвитку людського потенціалу, ключову і дедалі значущішу роль у їх здійсненні відіграє національна освіта. Проте без належного психологічного супроводу успіх перетворень у суспільстві та освіті є вельми проблематичним, а іноді й неможливим.

У доповіді академіка-секретаря Відділення психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України **Сергія Максименка** схарактеризовано сутність трансформаційних процесів в українському суспільстві та освіті і роль психологічного супроводу в їх забезпеченні. Проаналізовано також проблеми психічного розвитку особистості та психологічного супроводу освітніх процесів. Значну увагу приділено проблемі психотравматизації та психологічного супроводу учасників бойових дій, сімей загинув, тимчасово пере-

© Ничкало Н., 2019

Василь Кремень, президент НАПН України

міщених осіб та їхніх дітей. Висвітлено напрями психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами, запровадження інклюзії у закладах освіти різних типів.

Глибокими, цікавими й навіть хвилюючими були виступи: директора Інституту соціальної та політичної психології НАПН України **Миколи Слюсаревського** («Інформаційно-психологічна підтримка трансформаційних процесів і її кадрове забезпечення»), директора Інституту проблем виховання НАПН України **Івана Беха** («Специфіка психологічного обрамлення сучасного виховного процесу»), директора Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи **Віталія Панка** («Проблеми впровадження результатів прикладних психологічних досліджень в освітню практику»), заступника директора з науково-експериментальної роботи Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України **Лесі Прохоренко** («Освіта осіб з особливими потребами: науково-психологічний супровід»), завідувача відділу психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України **Едуарда Помиткіна** («Розвиток свідомості особистості як стратегічна мета сучасної освіти»), начальника Відділу психологічного забезпечення підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України **Анатолія Сичевського** («Психологічний захист населення як складова державної політики у сфері цивільного захисту»).

У доповіді академіка Сергія Максименка зазначалося, що психологічний супровід як професійна допомога у розвитку психологічної компетентності представників різних верств населення у вирішенні повсякденних завдань, побудові нової моделі життєдіяльності, поведінки є запорукою повноцінного психічного і соціального розвитку, самореалізації кожної людини та побудови демократичного суспільства сталого розвитку. Проблеми психологічного супроводу трансформаційних процесів, перетворень у суспільстві та освіти, психічного розвитку особистості посідають чільне місце серед пріоритетних напрямів досліджень учених НАПН України. Науковцями розроблено нові теорії, моделі і концепції (психічного розвитку особистості, генетико-моделюючого методу, дистанційної професійної психодіагностики, соціально-психологічної реабілітації особистості тощо). Вони стали теоретико-методологічним фундаментом психологічного дослідження та супроводження сучасних суспільних змін у нашій державі.

На основі розроблених теорій і концепцій обґрунтовано вимоги до психологічного супроводу безперервної освіти. Заслужують позитивної оцінки нові діагностичні, корекційні, розвивальні методики та технології. Ідеться про дистанційний курс навчання «Успіх», методику психодіагностичного обстеження обдарованих дітей та молоді, систему психодіагностичних методик визначення схильності дитини до соціально дезадаптованої поведінки. Запропоновано освітній навчально-методичний комплекс «Впевнений старт», технології професійного самоздійснення та життєстійкості працівників освітньої галузі з урахуванням психологічних та психофізіологічних засад професійного становлення педагогів і соціальних працівників. Важливе значення мають запропоновані технології ефективного використання Інтернету для розвитку дорослих і людей похилого віку (вчителів, батьків тощо), зокрема, систему безкоштовних дистанційних навчально-розвивальних курсів для інтелектуально-творчого розвитку, формування комунікаційної компетентності і вирішення конфліктів, розвитку суб'єктності та проектного мислення всіх учасників освітнього процесу.

З метою гарантування права дитини навчатись в безпечному освітньому просторі науковими співробітниками структурних підрозділів НАПН України підготовлено тематичні матеріали (програми практичних занять, методичні рекомендації, тренінги, комплекти діагностичного інструментарію, квести) за темами: «Подолання невротичних розладів як умова збереження психічного здоров'я школярів», «Запобігання дитячим невротичним конфліктам та психотравмам в процесі навчання», «Нейропсихологічна допомога та корекція поведінки осіб з девіаціями в освітньому просторі», «Протидія залякуванню та цькуванню (булінгу) в освітньому просторі», «Психологічні засоби запобігання деструктивній взаємодії суб'єктів освітнього простору». Президією НАПН України затверджено та впроваджено Концепцію медіаосвіти, розвитку медіаграмотності на-

селення як складової інформаційної безпеки держави і супроводу системи освіти в умовах гібридної війни. В моніторинговому режимі вченими здійснюються всеукраїнські репрезентативні опитування щодо сприйняття суспільством української державності, довіри до державних і суспільних інститутів тощо (охоплено 32,5 тис. респондентів).

З метою забезпечення психологічного супроводу процесів реабілітації та реадaptaції, адаптації спільноти до суспільних змін, спричинених війною, при Інституті психології імені Г. С. Костюка НАПН України діє Кризовий центр медико-психологічної допомоги, а при Інституті соціальної та політичної психології Методичний реабілітаційний центр на волонтерських засадах. Науковці здійснюють професійну підтримку фахівців (практичних психологів, соціальних працівників, шкільних психологів), проводять виїзні консультації для поранених, телефонне консультування (понад 1500 звернень на рік). Тренінговими та навчально-практичними заходами, що проводилися Методичним реабілітаційним центром, було охоплено понад 2,5 тис. осіб різних категорій.

Особливої актуальності набуває психологічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, запровадження інклюзії у закладах освіти різних типів. Науковими співробітниками Інституту спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України розроблено 86 навчально-методичних посібників, створено, апробовано і впроваджено в практику понад 150 навчальних і 78 корекційно-розвивальних програм. Безумовно, це дає змогу оптимізувати психологічний супровід таких дітей в умовах спеціальних закладів освіти та інклюзивного навчання.

До цього варто додати, що науковими співробітниками відділу психології праці Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України теоретично обґрунтовано і розроблено модель психологічного супроводу навчання різних категорій дорослого населення; запропоновано комплекс засобів психологічного супроводу навчання різних категорій дорослих. Створено оригінальні експериментальні консультаційні та корекційні програми для психологічного супроводу педагогів на перехідних етапах професійного розвитку; розвитку особистісно-професійних ресурсів вчителя та консультативної діяльності з питань професійної орієнтації та кар'єрного розвитку; корекції індивідуальної концепції суб'єкта кар'єри; профілактики регресивного особистісно-професійного розвитку. Посилено увагу до впровадження технологій професіологічного моніторингу, профконсалтингу і кар'єрного коучингу.

Водночас у виступах учасників загальних зборів НАПН України наголошувалося, що проблеми особистісного життєконструювання в нових соціальних умовах, відновлення психологічного здоров'я, психологічного та методичного забезпечення реалізації концепції Нової української школи потребують посилення уваги науковців. Належний психологічний супровід усіх перетворень у суспільстві та освіті можливий за умов

інституційного, фінансового та матеріально-технічного забезпечення розвитку психологічної науки.

Унаслідок воєнних дій на сході України вже нині десятки тисяч людей потребують психологічної допомоги. За прогнозами авторитетних зарубіжних фахівців, в найближчій перспективі, кількість тих, хто потребує невідкладної психологічної допомоги, зросте щонайменше до 5 млн осіб. При цьому за відсутності такої кваліфікованої допомоги тільки внаслідок їхньої тимчасової непрацездатності (не рахуючи лікування) держава втрачатиме приблизно 30 млрд грн на рік.

Наведемо лише окремі пункти з постанови загальних зборів Національної академії педагогічних наук України за результатами обговорення цього актуального й досить болючого питання:

- вважати пріоритетним напрямом наукової і науково-технічної (експериментальної) діяльності НАПН України забезпечення психологічного супроводу трансформаційних процесів в українському суспільстві та освіті, посилення впливу психологічної науки на суспільну свідомість та здійснення освітніх реформ;

- увійти до Кабінету Міністрів України з пропозицією про розроблення Державної цільової програми розвитку психологічної науки в Україні на 2020–2025 рр., передбачивши в ній інституційне, фінансове та матеріально-технічне забезпечення прискореного розвитку психологічних дисциплін, що мають пріоритетне значення для наукового супроводу суспільних та освітніх трансформацій;

- порушити перед Міністерством освіти і науки України питання щодо поліпшення підготовки психологів у закладах вищої освіти, посилення вимогливості до надання ліцензій на підготовку фахівців за спеціальностями «Психологія» та «Соціальна робота»; поетапного збільшення обсягу державного замовлення на підготовку психологів за бакалаврськими, магістерськими та докторськими програмами; підготовки та підвищення кваліфікації українських психологів за кошти державного бюджету у провідних зарубіжних університетах, а також в Україні за участю зарубіжних викладачів;

- у процесі розроблення теоретичних і науково-методичних аспектів модернізації дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної), фахової переважної та вищої освіти всебічно враховувати психологічні особливості дітей і молоді, закономірності становлення та розвитку в освітньому процесі особистості учнів і студентів;

- зосередити увагу на проведенні досліджень та розробленні рекомендацій з питань: підтримання здоров'язбережувального середовища в закладах освіти; подолання деструктивних явищ в освітньому середовищі (цькування, булінг, порушення прав дитини тощо); підготовки практичних психологів для роботи з дитячою психологічною травмою;

- забезпечити в межах виконання Програми спільної діяльності МОН України і НАПН України надання науково-методичної допомоги працівникам психологічної служби системи освіти та керівникам освітніх закладів

щодо здійснення психологічної діагностики та психологічного супроводу розвитку готовності вчителя до професійної діяльності в умовах Нової української школи;

- ініціювати продовження соціально-психологічного експерименту всеукраїнського рівня з формування позитивної громадської думки стосовно переходу старшої школи на 12-річний термін навчання та інших освітніх нововведень;

- створити при Інституті спеціальної педагогіки та психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України консультативно-тренінговий центр, у якому фахівці і родини дітей з особливими освітніми потребами мали б можливість отримувати кваліфіковану психолого-педагогічну допомогу, починаючи з діагностики і завершуючи наданням безпосередньої допомоги дітям та консультацій їхнім батькам.

Передбачено також проведення консультації з керівництвом Міністерства культури, молоді та спорту України і правлінням Національної суспільної телерадіокомпанії України щодо укладення тристоронньої угоди, спрямованої на залучення засобів масової інформації до популяризації здобутків і можливостей психологічної науки, підвищення рівня психологічної культури населення, створення соціальної реклами, що роз'яснює необхідність, корисність і безпечність професійної психологічної допомоги. Запропоновано також підготувати проект угоди про співпрацю Міністерства освіти і науки України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Національної академії педагогічних наук України щодо вирішення актуальних завдань психологічної підтримки дітей і молоді у надзвичайних ситуаціях. Досить актуальною і слушною є пропозиція щодо розроблення та громадського обговорення проекту Закону України «Про надання психологічної допомоги».

Безумовно, усі передбачені заходи й конкретні дії на загальнодержавному, галузевому і регіональному рівнях сприятимуть вдосконаленню психологічного супроводу освітнього процесу в закладах професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти створенню необхідних умов для ефективної діяльності психологічної служби у вищих професійних училищах, центрах професійної освіти, навчально-практичних центрах, технікумах і коледжах, забезпеченню їх психологічними кадрами.

Ми повною мірою поділяємо думку Президента НАПН України Василя Кременя щодо необхідності об'єднання зусиль науковців НАПН України, галузевих національних академій, міністерств і відомств, органів державної влади та управлінь на всіх рівнях, наукових установ та громадських організацій. Незаперечним є те, що їх повсякденна діяльність, спрямована на психологічний супровід трансформаційних процесів у суспільстві й освіті, сприятиме створенню позитивного психологічного клімату в усіх сферах життєдіяльності, успішному розвитку і реалізації творчого потенціалу учнів, студентів, педагогів, науково-педагогічної громадськості, а також утвердженню оптимістичного бачення майбутнього нашої держави, її інноваційного розвитку в умовах глобалізаційних та євроінтеграційних процесів.

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

Катерина МІРОШНИЧЕНКО, начальник відділу змісту освіти та організації освітнього процесу Головного управління професійної освіти Директорату професійної освіти МОН України, м. Київ

На виконання статті 59 Закону України «Про освіту», що регламентує порядок професійного розвитку та підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, Кабінетом Міністрів України прийнято Постанову від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників».

Із 2020 р. запроваджується такий механізм підвищення кваліфікації:

1. Керівники закладів освіти після затвердження кошторису на рік оприлюднюють загальний обсяг коштів для підвищення кваліфікації.

2. Протягом 15 календарних днів із дня отримання зазначеної інформації педагогічні працівники, яким надано право на підвищення кваліфікації за рахунок зазначених коштів, подають керівнику пропозиції до плану підвищення кваліфікації на поточний рік.

3. План підвищення кваліфікації ухвалюється щорічно на засіданні педагогічної ради у межах коштів, затверджених кошторисом закладу освіти за всіма джерелами надходжень. Річний план підвищення кваліфікації охоплює: список педагогічних працівників, які повинні підвищувати кваліфікацію, перелік тем, форм, видів, обсягів підвищення кваліфікації, перелік суб'єктів підвищення кваліфікації, строки та вартість підвищення кваліфікації або примітку про безоплатний характер надання такої освітньої послуги чи про самостійне фінансування підвищення кваліфікації слухачем. План може бути змінено в порядку, визначеному педагогічною радою.

4. На підставі затвердженого плану керівник закладу освіти (уповноважена ним особа) забезпечує укладання договорів між закладом освіти та суб'єктом (суб'єктами) підвищення кваліфікації про надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації на відповідний рік.

5. Обсяг підвищення кваліфікації педагогічних працівників визначається за накопичувальною системою в годинах та/або кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи.

© Мірошніченко К., 2019

6. За результатами підвищення кваліфікації педагогічний працівник отримує відповідний документ (сертифікат, свідоцтво, довідку).

7. Заклад освіти, що надавав освітні послуги, оприлюднює результати підвищення кваліфікації на веб-сайті та/або на Національній освітній електронній платформі, а також перелік виданих документів упродовж 15 календарних днів після їх видачі.

8. Результати підвищення кваліфікації в закладах освіти, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою, не потребують окремого визнання чи підтвердження; в інших випадках результати підвищення кваліфікації затверджуються рішенням педагогічної ради відповідного закладу освіти. Педагогічний працівник упродовж одного місяця після завершення підвищення кваліфікації подає до педагогічної ради закладу освіти клопотання про визнання результатів підвищення кваліфікації та документ про проходження підвищення кваліфікації.

Педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти підвищують кваліфікацію не рідше одного разу на п'ять років, а педагоги закладів загальної середньої та фахової передвищої освіти щороку. Загальний обсяг підвищення кваліфікації педагогічного працівника ЗП(ПТ)О має бути не менше, як 150 годин.

Основні напрями підвищення кваліфікації у П(ПТ)О:

- розвиток професійних і ключових компетентностей;
- врахування з психофізіологічних особливостей здобувачів освіти певного віку, основами андрагогіки;
- створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, ознайомлення з особливостями (специфікою) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;
- використання інформаційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі;

- удосконалення мовленнєвої компетентності;
- розвиток управлінської компетентності (для керівників закладів освіти, науково-методичних установ та їх заступників) тощо.

У разі викладання декількох навчальних предметів (дисциплін), різних напрямів професійної підготовки педагогічні працівники самостійно обирають послідовність підвищення кваліфікації за певними напрямами у міжтестастійний період в межах загального обсягу (тривалості) підвищення кваліфікації, визначеного законодавством.

Керівник, заступники керівника, керівники філії/відділення, циклової/ методичної комісії закладу професійної (професійно-технічної) освіти, які вперше призначені на відповідну посаду, проходять підвищення кваліфікації відповідно до займаної посади впродовж двох перших років роботи.

У разі підвищення кваліфікації шляхом інформальної освіти (самоосвіти) замість документа про підвищення кваліфікації подається звіт про результати підвищення кваліфікації або творча робота, персональне розроблення електронного освітнього ресурсу, що виконані в процесі (за результатами) підвищення кваліфікації та оприлюднені на веб-сайті закладу освіти та/або в електронному портфоліо педагогічного працівника (у разі наявності). Форму звіту визначає відповідний заклад освіти.

Клопотання про визнання результатів підвищення кваліфікації протягом місяця з дня його подання розглядається на засіданні педагогічної ради закладу освіти. Для визнання результатів підвищення кваліфікації педагогічна рада заслуховує педагогічного працівника щодо якості виконання програми підвищення кваліфікації, результатів підвищення кваліфікації, дотримання суб'єктом підвищення кваліфікації умов договору та приймає рішення про визнання/невизнання результатів підвищення кваліфікації.

У разі невизнання результатів підвищення кваліфікації педагогічна рада закладу освіти може надати рекомендації педагогічному працівнику щодо повторного проходження підвищення кваліфікації в інших суб'єктів підвищення кваліфікації та/або прийняти рішення щодо неможливості подальшого внесення такого суб'єкта підвищення кваліфікації до плану підвищення кваліфікації закладу освіти для вжиття ним дієвих заходів з підвищення якості надання освітніх послуг.

Результатом підвищення кваліфікації педагогічних працівників у суб'єктів підвищення кваліфікації, що мають ліцензію на підвищення кваліфікації або провадять освітню діяльність за акредитованою освітньою програмою, може бути присвоєння їм повних та/або часткових

професійних та/або освітніх кваліфікацій у встановленому законодавством порядку.

Результати інформальної освіти (самоосвіти) педагогічних працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене, почесне чи педагогічне звання, можуть бути визнані педагогічними (вченими) радами відповідних закладів як підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Обсяг підвищення кваліфікації шляхом інформальної освіти (самоосвіти) зараховується відповідно до визнаних результатів навчання, але не більше 30 годин або одного кредиту ЄКТС на рік.

Джерелами фінансування підвищення кваліфікації педагогічних працівників є кошти державного, місцевих бюджетів, кошти фізичних та/або юридичних осіб, інші власні надходження закладу освіти та/або його засновника, інші джерела, не заборонені законодавством.

У разі підвищення кваліфікації педагогічних працівників за рахунок коштів державного або місцевого бюджету, інших коштів, затверджених у кошторисі закладу освіти на підвищення кваліфікації, укладення договору між керівником закладу освіти та суб'єктом підвищення кваліфікації із зазначенням джерела фінансування *підвищення кваліфікації є обов'язковим*.

Самостійне фінансування підвищення кваліфікації здійснюється педагогічними працівниками, які працюють у закладах освіти за основним місцем роботи і проходять підвищення кваліфікації *поза межами плану* підвищення кваліфікації закладу освіти та іншими особами, які працюють у закладах освіти на посадах педагогічних працівників за суміщенням або сумісництвом.

На час підвищення кваліфікації педагогічним працівником *відповідно до затвердженого плану* з відривом від виробництва (освітнього процесу) в обсязі, визначеному законодавством, за ним зберігається місце роботи (посада) із збереженням середньої заробітної плати. Витрати, пов'язані з підвищенням кваліфікації, відшкодовуються у порядку, визначеному законодавством.

Факт підвищення кваліфікації педагогічного працівника підтверджується актом про надання послуги з підвищення кваліфікації, який складається в установленому законодавством порядку, підписується керівником закладу освіти або уповноваженою ним особою та суб'єктом підвищення кваліфікації. Такий акт є підставою для оплати послуг суб'єкта підвищення кваліфікації згідно з укладеною угодою щодо підвищення кваліфікації.

Проте, наразі постало питання створення електронного реєстру установ, організацій, що мають право надавати послуги в сфері підви-

щення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та створення відповідного електронного порталу для отримання об'єктивної інформації кожним педагогічним працівником і керівником щодо підвищення кваліфікації.

Електронний реєстр має містити інформацію, що підтверджуватиме повноваження відповідної освітньої установи, перелік компетентностей, професій, спеціальностей, напрямів фахової підготовки, за якими вона спроможна проводити підвищення кваліфікації, форми і методи проведення, орієнтовну ціну за послугу. Необхідно вказувати кадровий потенціал організації за даним напрямом і змістовні аспекти освітньої програми підвищення кваліфікації, що пропонується.

Ще одним визначальним чинником упровадження нового механізму підвищення кваліфікації є спроможність його фінансового забезпечення за бюджетні кошти.

Пункт 5 статті 59 Закону України «Про освіту» зазначає, що загальна кількість годин, введена на підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника, що оплачується за кошти відповідних бюджетів, визначається законодавством. Кошти на підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників отримує заклад освіти, який розподіляє їх за рішенням педагогічної (вченої) ради закладу освіти. Підвищення кваліфікації педагогічного (науково-педагогічного) працівника може фінансуватися засновником закладу освіти, закладом освіти, в якому він працює, педагогічним (науково-педагогічним) працівником, а також іншими фізичними та юридичними особами.

До цього часу процедура фінансування підвищення кваліфікації педагогічних працівників, що надавали освітні послуги у сфері загальної середньої освіти, відбувалася через обласні бюджети шляхом планування коштів під ліцензійний обсяг передбачений на утримання обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, а підвищення кваліфікації педагогічних працівників сфери професійної (професійно-технічної) освіти здійснювалось, зазвичай за кошти закладу освіти.

В умовах диверсифікації післядипломної педагогічної освіти виникла суперечність між положенням пункту 1 статті 54 Закону України «Про освіту», де зазначено, що педагогічні, науково-педагогічні та наукові працівники мають право на підвищення кваліфікації, та реальною спроможністю забезпечити цей процес бюджетними коштами. Окрім того, виникає питання об'єктивності розподілу на регіональному рівні коштів на підвищення кваліфікації, де, як правило, не враховують потреби закладів професійної (професійно-технічної)

освіти у фаховій підготовці педагогічних працівників професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки.

Пунктом 5 статті 59 Закону України «Про освіту» фактично легалізовано залучення з метою підвищення кваліфікації коштів самого педагогічного працівника, інших фізичних і юридичних осіб. У зв'язку з цим виникає загроза створення різних умов підвищення кваліфікації для працівників закладів освіти, які фінансуються різними засновниками, оскільки оплата за послугу суттєво відрізнятиметься в закладах освіти, що мають право надавати її згідно з чинним законодавством, і залежатиме від низки об'єктивних чинників, наприклад рівня кадрового забезпечення (витрати будуть залежати від наукових ступенів і вчених звань викладачів), кількості осіб в групі тощо.

Сучасна практика підвищення кваліфікації педагогічних кадрів відбувається переважно за традиційною схемою – лекція, семінар-практикум, виїзне заняття тощо. Інноваційні форми підвищення кваліфікації з використанням інтерактивних технологій є доволі обмеженими. Водночас, в Україні не існує загального банку даних, де б були зосереджені сучасні педагогічні технології і методики, що надало б можливість педагогічним працівникам опановувати нові технології або методики за напрямом своєї роботи.

Подальшого розвитку повинна набути також дистанційна форма підвищення кваліфікації педагогічних і керівних кадрів освіти. Сьогодні, за невеликим виключенням, процес, який ми називаємо дистанційною освітою в сфері підвищення кваліфікації, є фактично елементом електронної підтримки процесу підвищення кваліфікації і не відповідає класичним вимогам дистанційної освіти. Як правило, він передбачає завантаження певних текстових матеріалів, виконання практичних робіт тощо та лише зрідка відбувається процес он-лайн спілкування внаслідок недостатніх можливостей, що надають сучасні системи дистанційного навчання.

На порядок денний також виходить питання зміни процедури оцінювання результатів підвищення кваліфікації, що передбачає зміни в механізмах атестації педагогічних працівників і вплине на процеси їх сертифікації, які вони тільки почнуть формуватися. Педагогічний працівник має розуміти як підвищення кваліфікації вплине на реалізацію його професійних і кар'єрних цілей. Диверсифікація форм і методів підвищення кваліфікації педагогічних працівників потребує посилення їх мотиваційної складової, більшої диференціації оплати праці педагогів залежно від рівня кваліфікації, тарифного розряду, присвоєного педагогічного звання.

ЕФЕКТИВНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНОЮ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЮ) ОСВІТОЮ ЯК ПРІОРИТЕТ У ДЕРЖАВНІЙ ОСВІТНІЙ ПОЛІТИЦІ УКРАЇНИ

В'ячеслав СУПРУН, віце-президент Громадської організації «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», професор кафедри менеджменту освіти та права ЦІПО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України, кандидат економічних наук, доцент, м. Київ

Розглянуто актуальні питання ефективної системи управління розвитком професійної (професійно-технічної) освіти в контексті державно-громадського партнерства в сучасних умовах модернізації освіти та децентралізації управління. Проаналізовано основні причини, що вплинули на сферу професійної (професійно-технічної) освіти України.

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, державно-громадське партнерство, управління освітою, модернізація, інновація.

Вячеслав СУПРУН.

ЭФФЕКТИВНАЯ СИСТЕМА УПРАВЛЕНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫМ (ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКИМ) ОБРАЗОВАНИЕМ – ПРИОРИТЕТ В ГОСУДАРСТВЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ПОЛИТИКЕ УКРАИНЫ

Рассматриваются актуальные вопросы эффективной системы управления развитием профессионального (профессионально-технического) образования в контексте государственно-общественного партнерства в современных условиях модернизации образования и децентрализации управления. Осуществлен анализ основных причин, повлиявших на сферу профессионального (профессионально-технического) образования Украины.

Ключевые слова: профессиональное (профессионально-техническое) образование, государственно-общественное партнерство, управление образованием, модернизация, инновация.

Viacheslav SUPRUN.

EFFECTIVE MANAGEMENT SYSTEM OF VOCATIONAL (VOCATIONAL-TECHNICAL) EDUCATION – PRIORITY OF STATE EDUCATIONAL POLICY OF UKRAINE

Topical issues of effective management system of development of vocational (vocational-technical) education in the context of state-public partnership in the current conditions of education modernization and decentralization of management are considered. The main reasons that have influenced the state of affairs in the field of vocational (vocational-technical) education of Ukraine are stated.

Keywords: vocational (vocational-technical) education, state-public partnership, education management, modernization, innovation.

Умова ефективного управління освітою – збалансований розподіл повноважень, прав та відповідальності органів освіти і науки на загальнодержавному та регіональному рівнях, врегулювання механізму взаємин органів виконавчої влади та самоврядування щодо забезпечення функціонування як системи освіти загалом, так і професійної (професійно-технічної) освіти в умовах децентралізації та суспільних змін щодо формування державної освітньої політики, освітньої, науково-дослідницької, методичної, фінансово-економічної діяльності закладів професійної (професійно-технічної) освіти у межах, визначених чинним законодавством повноважень.

Той факт, що останнім часом приймається та обговорюється чимало законодавчих та нормативно-правових актів щодо професійної (професійно-

технічної) освіти, які регулюють діяльність закладів професійної (професійно-технічної) освіти та органів управління ними, вказує на існування проблеми модернізації системи професійної освіти в Україні та її визнання. У нових соціально-економічних умовах сучасна система управління освітою поступово набуває ознак громадського самоврядування та державно-громадської моделі управління, що має забезпечити перехід України до постінформаційного суспільства. Водночас, сучасна система управління професійною (професійно-технічною) освітою має забезпечити прискорений випереджальний інноваційний розвиток, а також створити умови відтворення соціокультурного середовища для розвитку, самоствердження та самореалізації особистості протягом усього життя.

Проблема децентралізації управління професійною (професійно-технічною) освітою, залучен-

ня громадськості до розроблення й ухвалення управлінських рішень щодо зміни методологічних підходів, змісту й технології навчання молоді до успішної професійної діяльності в ринкових умовах відповідно до потреб сучасного виробництва стає однією з найважливіших у сучасних соціально-економічних трансформаціях суспільства.

Важливого значення набуває науково-теоретичне обґрунтування державно-громадської моделі управління, упровадження та розвитку ефективного управління в професійній (професійно-технічній) освіті. Прикладом державно-громадського партнерства у сфері професійної (професійно-технічної) освіти є діяльність Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти, добровільної громадської організації, яка для реалізації спільних інтересів об'єднує колективи закладів освіти, що займаються підготовкою робітничих кадрів та роботодавців.

Основною проблемою, яка потребує розв'язання, є невідповідність підготовки кваліфікованих кадрів до потреб національної економіки та суспільства. Це зумовлено централізованою та бюрократизованою системою управління у сфері професійної (професійно-технічної) освіти; незацікавленістю місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування у розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти регіону; недостатньою співпрацею закладів професійної (професійно-технічної) освіти з роботодавцями та бізнес-партнерами.

Відповідно до норм статті 8 Конституції – Основного Закону нашої держави, в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу, закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і мають відповідати їй. Треба шанувати, поважати й виконувати свій Основний Закон, а не жити за правилами доцільності та дрімучого нігілізму. Уже другий рік професійно-технічну освіту України лихомає розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 831-р. «Питання управління державними закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підпорядкованими Міністерству освіти і науки», яке прийняте всупереч положенням Конституції України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», адже Кабінет Міністрів України делегував повноваження, які мають делегуватися лише законом.

Також це розпорядження Уряду України суперечить чинному законодавству України щодо делегування повноважень органам місцевого самоврядування, місцевим радам, що не відповідають їхній компетенції та функціям, а саме:

- п. 2. ст. 26 Закону України «Про освіту», який визначає, що керівник закладу освіти призначається на посаду засновником у порядку, визначеному законами та установчими документами (засновником державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти виступає Міністерство освіти і науки України);

- ст. 24 Закону України «Про професійно-технічну освіту» (№ 103/98-ВР), згідно з якою керівництво діяльністю державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти здійснює керівник, якого призначає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти;

- ст. 32 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» наводить вичерпний перелік власних (самоврядних) повноважень, зазначених у п. а). цієї статті, так і делегованих повноважень, зазначених у п. б). міських рад у сфері освіти, які не передбачають передачу повноважень, зазначених у п. п. 2) п. 1. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.10.2017 р. № 831-р;

- ст. 66 (п. 2) Закону України «Про освіту» взагалі не містить посилок на повноваження місцевих рад у сфері професійної (професійно-технічної) освіти.

Водночас ст. 25 Закону України «Про освіту» передбачає, що засновник закладу освіти або уповноважена ним особа затверджує установчі документи закладу освіти, їх нову редакцію та зміни до них; укладає строковий трудовий договір (контракт) з керівником закладу освіти, обраним (призначеним) у порядку, встановленому законодавством та установчими документами закладу освіти; розриває строковий трудовий договір (контракт) з керівником закладу освіти з підстав та у порядку, визначених законодавством та установчими документами закладу освіти.

Відповідно до ст. 24 Закону «Про професійно-технічну освіту» (№ 103/98-ВР) керівництво діяльністю державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти здійснює керівник, якого призначає центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері освіти і науки, міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковані заклади професійної (професійно-технічної) освіти.

Відповідно до п. 4 Постанови Кабінету Міністрів України від 19.03.1993 р. № 203 «Про застосування контрактної форми трудового договору з керівником підприємства, що є у державній власності наймання на роботу керівника підприємства, що є у державній власності, здійснюють відповідні міністерства або інші підвідомчі Кабінету Міністрів України органами виконавчої влади (далі – органи

управління майном), що також виключає можливість укладання контрактів з керівниками державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти органами місцевого самоврядування.

Оскільки Громадська організація «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» (ВАПП) створена з метою забезпечення соціально-правового захисту працівників, учнів, студентів, слухачів системи професійно-технічної освіти, закладів та установ професійно-технічної освіти і навчання, сприяння збереженню, розвитку та оновленню системи підготовки робітничих кадрів та фахівців; ВАПП відповідно до покладених на неї завдань і функцій представляє інтереси членів Асоціації в державних органах України, а також у відповідних організаціях як урядових, так і неурядових, було подано судовий позов (відповідач Кабінет Міністрів України) щодо визнання незаконним та нечинним Розпорядження Кабінету Міністрів України № 831-р від 25 жовтня 2017 р. «Питання управління державними закладами професійної (професійно-технічної) освіти, підпорядкованими Міністерству освіти і науки».

Відбулося шість засідань Окружного адміністративного суду м. Києва щодо визнання незаконним та не чинним цього розпорядження Уряду. Але вже другий рік в Україні діє неправовий акт, який украй негативно впливає на долі колективів державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти. Розпорядження змінює регулювання відносин, унормованих освітнім законодавством та встановлює нові відносини (Закон України «Про освіту», Закон України «Про професійно-технічну освіту»), на що також звернуто увагу в рішенні Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України до протоколу № 100 від 16 січня 2019 р. «Про формування регіонального замовлення на підготовку кадрів закладами професійної (професійно-технічної) освіти м. Дніпра».

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти» просить зважити на викладені аргументи і наданою Конституцією України правами скасувати розпорядження Кабінету Міністрів України № 831-р від 25 жовтня 2017 р., повернувши в життєдіяльність колективів державних закладів професійної (професійно-технічної) освіти законність, логіку, справедливість і віру в співпрацю влади й громади.

Для дієвої подальшої співпраці та вирішення актуальних питань закладів професійної (професійно-технічної) освіти в Міністерстві освіти і науки України відбулася робоча зустріч заступника міністра Петра Коржевського та віцепрезидентів, членів президії та ради Всеукраїнської асоціації працівників професійно-технічної освіти В'ячеслава Супруна і Сергія Селіфонтьєва. Учасники зустрічі обговорили ключо-

ві питання розвитку й модернізації професійної (професійно-технічної) освіти, співпраці та взаємодії на основі взаємоповаги і професіоналізму, а також пріоритети, відповідно до спільних напрямів роботи, шляхи мотивації учнівської молоді до вибору й оволодіння робітничими професіями; питання управління закладами професійної освіти та призначення їх керівників, а також конкретні проблеми трудових колективів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Петро Коржевський зазначив, що перед Міністерством освіти і науки та ним особисто стоїть чітке й зрозуміле завдання створити нову систему професійної освіти, яку сприйматиме суспільство, задовольнятиме потреби роботодавців та буде привабливою як для молоді, так і для дорослого населення. Потрібно не лише поліпшити матеріально-технічну базу закладів професійної (професійно-технічної) освіти, а й побороти безліч стереотипів щодо неї. Тенденція останніх років демонструє, що до здобуття робітничої професії підштовхує саме життя. Це стосується не лише молоді, а й зрілих людей.

Окрему увагу заступник міністра приділив проблемі формування контингенту учнів та забезпечення рівневого доступу до здобуття професійної освіти, створенню сучасних форм громадського самоврядування та громадсько-державного управління, модернізації структури професійної (професійно-технічної) освіти, яка має здійснюватися шляхом впровадження низки реформ: оптимізації закладів професійної освіти, коли формування їх оптимальної мережі передбачає визначення й створення нових типів закладів; запровадження національної системи кваліфікацій, що узгоджуватиметься з напрямками освіти та підготовки європейського простору професійної освіти і навчання; запровадження нових освітніх технологій та їх інновацій у розвиток та управління закладом. Учасники зустрічі обговорили чимало перспективних ідей, напрямів розвитку та популяризації професійної (професійно-технічної) освіти, які можна реалізувати спільними зусиллями. Отже, впевнені, що ця зустріч стане початком продуктивної співпраці та цікавих спільних ініціатив.

У рамках спільної роботи ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України та регіональних органів управління освітою треба забезпечити відповідний науково-методичний супровід професійного розвитку педагогічних, науково-педагогічних і управлінських кадрів галузі освіти, розгортання дослідно-експериментальної роботи з актуальних питань функціонування галузі, започаткування роботи «Школи лідерів професійної освіти», мета якої – проведення на базі кафедр менеджменту освіти та права Університету менеджменту освіти НАПН України спільно з департаментами освіти і навчально (науково)-

методичними центрами (кабінетами) професійної (професійно-технічної) освіти різних регіонів України системної роботи з виявлення, підтримки та підготовки до управлінської роботи майбутніх керівників закладів освіти.

З метою вдосконалення моніторингового супроводу та якісного забезпечення підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти важливим є вивчення освітніх потреб педагогів професійної школи щодо впровадження педагогічних та виробничих інновацій, запитів роботодавців, програмних завдань закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах впровадження дуальної освіти, вивчення потреб та проблем закладів освіти у навчально-методичному і науково-методичному забезпеченні діяльності підготовки кваліфікованих кадрів для потреб ринку праці.

Актуальним є посилення співпраці зі структурними підрозділами ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, науковими лабораторіями на громадських засадах й тимчасовими творчими колективами Українського відкритого університету післядипломної освіти та використовувати їх досвід у своїй діяльності щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Практичним поштовхом для цього стало розширене засідання науково-методичної ради ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України 13 червня 2019 р. «Про зміст і форми підвищення кваліфікації керівників і педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти» (у рамках діяльності лабораторії методології та практики професійного розвитку сучасного освітнього менеджера Українського відкритого університету післядипломної освіти), де було схвалено й рекомендовано до практичного впровадження досвід Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області щодо співпраці науки і практики задля розвитку освіти, педагогічних і науково-педагогічних кадрів та забезпечення сучасного змісту і форм підвищення кваліфікації керівних та педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Необхідною є консолідація зусиль Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, регіональних і місцевих органів управління освітою, навчально (науково)-методичних установ та роботодавців з питань модернізації структури і змісту освіти.

Розвиток послуг професійної освіти має певні ризики. Їхнім першочерговим завданням є управління системою професійної (професійно-технічної) освіти, розбалансованість в управлінні закладами професійної (професійно-технічної)

освіти, проблеми неналежного їх фінансування, оформлення необхідної документації під час передачі закладів професійної (професійно-технічної) освіти у комунальну власність тощо. Однак, ніяким нормативним актом, зокрема і Концепцією реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 р., не визначено повноваження та не врегульовано механізми взаємовідносин органів виконавчої влади та самоврядування на загальнодержавному рівні й на місцях щодо забезпечення функціонування як системи професійної (професійно-технічної) освіти загалом, так і конкретного закладу професійної (професійно-технічної) освіти, зокрема в питаннях підпорядкування та відповідальності в умовах децентралізації та суспільних змін; затвердження засновницьких документів, налагодження методичного забезпечення, організації роботи з педагогічними кадрами, їх тарифікації, підвищення кваліфікації тощо.

Нагальним стає також виважений та раціональний розподіл повноважень, прав та відповідальності органів освіти і науки на загальнодержавному та регіональному рівнях, взаємодії суб'єктів управління освітою, закладів та установ професійної (професійно-технічної) і фахової передвищої освіти, органів місцевого самоврядування, стейкхолдерів освіти, громадських організацій і громадян в умовах реформування освітньої галузі.

Для ефективної реалізації комплексу першочергових завдань і заходів, спрямованих на модернізацію управління системою професійної (професійно-технічної) освіти України в сучасних умовах, на нашу думку, мають бути вироблені концептуальні підходи до стратегії децентралізації у сфері професійної (професійно-технічної) освіти, укомплектовані органи місцевої влади кваліфікованими кадрами, сформована цілісна державно-громадська система управління професійною освітою, що забезпечена відповідними ресурсами. Це має втілитися в конкретному плані заходів щодо провадження Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 р.

Новим треба вважати все, що зроблено краще і на користь. Основний показник – це конкретні дії та результати, від яких конкретному закладу освіти, директору, викладачу, майстру, здобувачу, прибиральниці стало краще. Економіці стало краще. Суспільству. Державі.

Відстанемо зараз – не наздоженемо ніколи. І президенту, і політикам, і урядовцям, і усім громадянам над цим вже давно пора замислитися! Освіта – це надія кожної країни, а нашої – ще й остання...

УДК 377.352

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙСТРІВ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Тетяна ПЯТНИЧУК, заступник начальника відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», науковий співробітник лабораторії дистанційного професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, м. Київ

Проаналізовано суть понять «педагогічна діагностика» та «розвиток» професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти, визначено складові педагогічної діагностики.
Ключові слова: професійна компетентність, майстер виробничого навчання, педагогічна діагностика, професійний розвиток.

Татьяна ПЯТНИЧУК

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДИАГНОСТИКА И РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МАСТЕРОВ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ОБУЧЕНИЯ

Проанализована сущность понятий «педагогическая диагностика» и «развитие» профессиональной компетентности мастеров производственного обучения учреждений профессионального образования, определены составляющие педагогической диагностики.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, мастер производственного обучения, педагогическая диагностика, профессиональное развитие.

Tetiana PYATNICHUK

PEDAGOGICAL DIAGNOSTICS AND DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF MASTERS OF PRODUCTION TRAINING

The article analyzes the essence of the concepts of «pedagogical diagnostics» and «development» of professional competence of masters of industrial training of institutions of professional (vocational-technical) education, defines the components of pedagogical diagnostics.

Keywords: professional competence, masters of industrial training, pedagogical diagnostics, professional development.

Постановка проблеми. Реформування системи освіти в Україні, що відбувається упродовж останніх років під впливом соціально-політичних, економічних та геополітичних процесів, значною мірою відбилося на педагогічній діяльності: вона передбачає наявність у педагогів умінь з проектування змісту освіти, самостійного пошуку й відбору інформації; використання інноваційних форм і методів навчання, інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх ресурсів, відеоматеріалів; створення навчально-методичної літератури; здійснення дослідно-експериментальної роботи тощо.

Джерела дослідження. Розвиток особистості вчителя у професійному контексті вивчав А. Глетсорт; професійний розвиток учителів як неперервний процес – Дж. Шіренс; розвиток людини в її професійній ролі – Л. Пуховська; зв'язок професійного розвитку особистості із загальним розвитком – І. Хоржевська; форми реалізації професійного розвитку особистості, професійну соціалізацію – Л. Корнеева; взаємне потенціюван-

ня особистісних і професійних аспектів педагога та вихід на рівень системних якостей цілого – О. Вознюк, О. Дубасенюк та ін.

Однак у наукових публікаціях не розкрито аспекти понять «педагогічна діагностика» та «розвиток» професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Мета статті – вивчення проблеми педагогічної діагностики розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання, визначення суті понять «педагогічна діагностика» та «розвиток» професійної компетентності.

Виклад основного матеріалу дослідження
У перекладі з грецької мови діагностика (diagnōstikos) означає здатність до розпізнання [16, 377]. Поняття «педагогічна діагностика» було запропоноване німецьким дослідником Карлхайнцем Інгенкампом у 1968 р. в одному з наукових проєктів. За його висловом, педагогічна діагностика існує стільки ж років, як і уся педагогічна діяльність, але вона є відносно новою у світовій науці. Він зазначає, що запропонував це поняття «за аналогією з медичною і

психологічною діагностикою» [7, 6]. Його аналіз змісту цього поняття визначає, що педагогічна діагностика покликана, по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання, по-друге, в інтересах суспільства забезпечити правильне визначення результатів навчання і, по-третє, керуючись критеріями, що розроблені заздалегідь, звести до мінімуму помилки.

У сучасній педагогіці діагностика сприймається як процес, у ході якого проводяться виміри рівня засвоєння знань, навченості тих, кого навчають, а також і деяких сторін розвитку особистості та вихованості, оброблення та аналіз отриманих знань, узагальнення і висновки про коригування процесу навчання і про рух учнів на наступні рівні навчання, висновки про ефективність роботи вчителів та всього освітнього закладу [10, 62–74]. Педагогічна діагностика – це система якісних і кількісних характеристик, що охоплює її цілі, зміст, форми і методи, дидактичні й технічні засоби, умови і результати навчання, виховання та саморозвитку особистості [9, 308–315]. В. Бондар розглядає педагогічну діагностику як новий рівень педагогічного контролю, який виходить за межі перевірки й оцінювання знань, умінь та навичок. Педагогічна діагностика враховує індивідуальні особливості: інтереси, потреби й мотиви; захоплення, нахили, здатності та здібності; особливості перебігу психічних процесів – мови й мислення; уваги, уяви і фантазії; пам'яті, емоцій, волі тощо» [1, 183]. В. Кірсанов визначає предметом педагогічної діагностики ознаки та індикатори компонентів педагогічних (навчальних) процесів, а метою – розроблення методів всебічного вивчення ознак, симптомів педагогічного процесу та забезпечення валідності, надійності та достовірності їхніх результатів [8].

Отже, педагогічна діагностика розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання – розглядається нами як процес, під час якого забезпечується правильне визначення сильних та слабких сторін майстрів виробничого навчання, планування способів їх розвитку, перевірка, оцінювання, накопичення статистичних матеріалів, їх аналіз, виявлення динаміки, тенденції, прогнозування подальшого розвитку подій; відбувається вивчення та оптимізація освітнього процесу.

Для забезпечення цілісності та ефективності педагогічної діагностики її доцільно вивчати відповідно до принципів системного підходу як систему взаємопов'язаних компонентів. Підґрунтям для визначення складових педагогічної діагностики та їхнього змісту є висновки науковців, висвітлені у науково-педагогічних працях [5; 9; 7; 1; 12; 13].

Мета педагогічної діагностики розвитку професійної компетентності майстрів виробничого

го навчання – забезпечення умов для всебічного їх розвитку, реалізації завдань професійної освіти на основі отримання та використання педагогічно значущої інформації.

Педагогічна діагностика розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти має такі завдання:

- створення у закладі освіти передумов для розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання;
- визначення сильних сторін, планування способів їх розвитку в індивідуальному стилі педагогічної діяльності;
- вивчення недоліків у роботі, сприяння усвідомленню та пошуку оптимальних шляхів їх подолання;
- забезпечення неперервності процесу індивідуального професійного розвитку майстрів виробничого навчання; повного задоволення їхніх професійних запитів і потреб у системі методичної роботи;
- здійснення аналізу стану й динаміки розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання;
- установа зворотного зв'язку в системі управління освітнім процесом;
- забезпечення прогнозування перебігу освітнього процесу;
- поліпшення результатів професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; підвищення статусу та іміджу закладу освіти.

Педагогічний діагноз – обґрунтований висновок про основні педагогічно значущі характеристики майстра виробничого навчання як суб'єкта педагогічного процесу. Зазначимо, що формулювання діагнозу – не самоціль, а проводиться заради обґрунтованого планування шляху і характеру подальшого професійного розвитку педагога.

Методи діагностики для визначення сильних сторін і недоліків у роботі майстра виробничого навчання: збір інформації: спостереження, опитування (бесіда, анкетування), тестування, аналіз результатів діяльності для оцінювання явищ, властивостей, характеристик, вимірювання їх рівня; оцінювання діагностичної інформації: статистичні, методи рейтингового оцінювання; методи накопичення та подання результатів діагностики: висновки щодо рівнів досліджуваного явища; використання результатів діагностики: прогнозування, рекомендації, побажання, вимоги тощо; оцінювання достовірності результатів діагностики: експертний метод, контрольні заходи, спостереження, статистичний аналіз.

У педагогічній діагностиці розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання ці методи використовуються у комплексі.

Об'єкти діагностики – педагогічні колективи, майстри виробничого навчання, напрями роботи й досягнення у професійній діяльності в освітньому процесі закладу освіти, на вивчення та вдосконалення яких спрямовано педагогічну діагностику; педагогічний процес в цілому та його складові: навчання, виховання, форми, методи освіти тощо.

Суб'єкти діагностики – керівники закладів освіти, методисти, голови методичних предметних комісій, члени атестаційних комісій, які вивчають діяльність майстрів виробничого навчання з метою врахування їхніх особливостей під час організації та проведення виробничого навчання, участь у методичній, профорієнтаційній, виховній роботі, підвищенні кваліфікації, самоосвіті тощо.

Погодимось із думкою В. Кірсанова, що *завдання педагогічної діагностики* полягає в розробленні методів розпізнавання стану особистості шляхом фіксації його найважливіших (визначальних) параметрів та зіставлення виявлених параметрів із законами і тенденціями педагогіки для прогнозу поведінки досліджуваного об'єкта, прийняття рішення про вплив на його поведінку в наміченому напрямі [8]. Водночас зазначимо, що завданнями педагогічної діагностики розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання є пізнавальні та перетворювальні. До пізнавальних завдань діагностики відносимо визначення: рівня освіти, професійного рівня, особистісних якостей, результативності й ефективності проведення професійного навчання, доцільних дій керівництва закладу освіти тощо. До перетворювальних завдань: постійний професійний розвиток майстрів виробничого навчання; поліпшення результативності професійної підготовки учнів, удосконалення освітнього процесу, зміцнення іміджу закладу професійної (професійно-технічної) освіти тощо.

Функції діагностики. Відповідно до поставлених завдань діагностика розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання має виконувати функції: контрольно-констатувальну; прогностичну; розвивальну. *Види діагностики:* попередня, оперативна, контрольна, повсякденна (поточна), підсумкова, дослідницька. *Напрями педагогічної діагностики:* діагностика *дидактична* – вивчення освітнього рівня майстрів виробничого навчання та досягнень для оцінки ефективності процесу виробничого навчання; діагностика *управлінська* – вивчення педагогічного потенціалу: кваліфікації, методичної підготовки, особливостей організації освітнього процесу; діагностика *соціально-педагогічна* – вивчення соціальних умов освітнього процесу, педагогічного потенціалу; діагностика *вихованості* – вивчення про-

явів вихованості як результату педагогічних і соціальних чинників; *педагогічна психодіагностика* – вивчення результатів розвитку особистості у педагогічному процесі.

Принципи педагогічної діагностики:

- об'єктивність передбачає аналітичний підхід до отриманих результатів, багатократну перевірку, високу вимогливість;
- цілеспрямованість діагностики – має співвідноситись з організаційними формами, засобами і методами її реалізації з кінцевою метою і цілями;
- доступність діагностичних методик і процедур – застосування різних форм наочності під час використання діагностичних методик, забезпечення природності умов діагностування і мотивації обстежуваних;
- системність та неперервність (постійність) – забезпечення багатоаспектного та неодноразового діагностування із застосуванням різних методів, що розкривають різні сторони;
- адресність – визначається мірою диференціації її форм і змісту відповідно до індивідуальних особливостей суб'єктів педагогічного процесу, зумовлених статевими відмінностями, статусом, предметною і соціальною спрямованістю, рівнем освіти тощо.

Отже, педагогічну діагностику професійної компетентності майстрів виробничого навчання визначаємо як пізнавально-перетворювальну діяльність закладу освіти щодо вивчення та врахування їхніх індивідуальних особливостей, станів, властивостей з метою забезпечення неперервності процесу індивідуального професійного розвитку майстрів виробничого навчання; повного задоволення їхніх професійних запитів і потреб та забезпечення ефективності освітнього процесу. Педагогічна діагностика здійснюється на всіх етапах освітнього процесу і передбачає отримання і використання з педагогічною метою достовірної інформації про його учасників, умови, зміст і результативність. Педагогічна діагностика професійної компетентності майстрів виробничого навчання має певні особливості, зумовлені рівнем освіти, специфікою закладу освіти, формою навчання, змістом освіти, особливостями організації, засобів, умов, функцій і завдань педагогічного процесу.

Звернемося до змісту поняття «професійний розвиток» майстрів виробничого навчання. Сьогодні суспільство чітко розуміє, що вчительство – це не тільки «змінна величина», яка забезпечує успішне реформування освітніх систем, а й «визначний носій змін» у реалізації реформ. Ця подвійна роль педагогів у освітніх реформах – бути суб'єктом і об'єктом реформаций – робить професійний розвиток учителів зоною виклику

[15]. Саме тому нині активно розробляються нові підходи і стратегії професійного становлення й розвитку особистості педагога.

В Енциклопедії освіти (за ред. В. Кременя) професійний розвиток визначається як процес формування суб'єкта професійної діяльності, системи певних властивостей в умовах неперервної професійної освіти, самовиховання та здійснення професійної діяльності [6]. Поняття «розвиток» філософський енциклопедичний словник трактує як «незворотну, спрямовану, закономірну зміну матеріальних та ідеальних об'єктів» [17]. Розвиток людини – це розгорнутий у часі процес кількісних та якісних змін в організмі та психіці людини, її мисленні, почуттях і поведінці, що є результатом біологічних процесів в організмі та впливів навколишнього середовища [2]. На думку І. Хоржевської професійний розвиток особистості пов'язаний з розвитком особистості взагалі, із засвоєнням нового досвіду, знань, умінь та із трансформацією мотивації й інтересів людини, професійний розвиток є продуктом і результатом діяльності самої людини [18, 111–113]. С. Дей визначає професійний розвиток як процес, у ході якого педагог самостійно або разом зі своїми колегами переглядає, оновлює, розширює свої зобов'язання щодо мети викладання, а також критично розвиває знання, уміння, професійне мислення, планування і практику роботи з учнями й колегами на кожному етапі свого професійного життя [19]. Професійний розвиток – розвиток людини в її професійній ролі [15].

На основі аналізу зарубіжного та вітчизняного досвіду Л. Пуховська виокремлює характеристики професійного розвитку вчителів у світовому педагогічному просторі: професійний розвиток учителів базується на конструктивізмі, тому педагоги – суб'єкти активного навчання; найефективнішою формою професійного розвитку є щоденна діяльність педагога у школі; педагоги є рефлексивними практиками, які входять у професію з певною базою знань і набувають нові знання і досвід, «дорощуючи» їх до попередніх. Роль професійного розвитку полягає в тому, щоб допомогти вчителям у створенні й реалізації нових педагогічних теорій і практик, а також у підвищенні їх компетентності щодо педагогічної діяльності; професійний розвиток здійснюється на основі різних форм і способів організації. Професійний розвиток учителів – це постійний процес вибору й поєднання різних форм, методів, технологій, які є найоптимальнішими в конкретній ситуації і в конкретному місці [15].

Діагностику розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти ми розглядаємо на основі особистісно орієнтова-

ного підходу, характеристиками якого є особистісна орієнтованість, самостійність, умотивованість навчання, життєвий і практичний досвід, спрямованість на розв'язання проблем професійного розвитку. Мета цього підходу – виявлення індивідуальних пізнавальних здібностей педагогів; максимальне вивчення й використання їхнього індивідуального досвіду; допомога кожному в пізнанні себе, самовизначенні й самореалізації. Погоджуємося з думкою Л. Ніколенко, що це уможливить формування в педагога культури життєдіяльності, розвиток здатності продуктивно будувати своє повсякденне життя і правильно визначати його цілі, тобто становлення суб'єктності особистості, її культурної ідентифікації та формування механізмів самореалізації, саморозвитку, самовиховання [11].

Сутнісна особливість компетентнісного підходу – визначення результативно-цільової спрямованості освіти, при цьому як результат освіти розглядається здатність людини діяти в різних життєвих і професійних ситуаціях [18]. О. Вознюк, О. Дубасенюк як актуальну проблему розглядають потребу розроблення інтегративного підходу до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін, що передбачає комплексне врахування закономірностей і механізмів цілісного розвитку людини як фахівця, особистості й громадянина, тобто йдеться про громадянський розвиток особистості професіонала [3].

Для нашого дослідження важливими є результати використання науковцями акмеологічного підходу до діагностики розвитку професійної компетентності, який визначає закономірності вищих досягнень у цілісному розвитку людини на кожному її віковому етапі у процесі неперервної освіти [12]. «Смислом і метою освіти є Людина в постійному (впродовж життя) розвитку. Кінцевий підсумок освіти – внутрішній стан людини на рівні потреби пізнавати нове, освоювати знання, виробляти матеріальні й духовні цінності, допомагати ближньому, бути доброторцем» [14, 90]. Акмеологічний підхід визначає суб'єктивні та об'єктивні чинники, які сприяють досягненню вершин професіоналізму: рівень та якість освіти, здобутої дорослою людиною, її задатки, здібності, компетентність тощо. Він трактується як особливий методологічний напрям, якому властиві переваги, особливо в оцінюванні й проектуванні перспектив розвитку людини [12, 4].

Велика роль у розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання належить закладу професійної (професійно-технічної) освіти, одним із завдань якого є стимулювання цілеспрямованого безперервного

підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності освітнього процесу.

Заклад освіти забезпечує: розроблення та впровадження комплексу заходів для професійного розвитку педагогів; створення робочих місць педагогічних працівників та умови для науково-методичної та творчої роботи; висвітлення результатів роботи; здійснення контролю за творчою та самоосвітньою роботою; удосконалення підготовки методичних матеріалів; удосконалення індивідуальних видів роботи з педагогами; планування та проведення відкритих уроків; упровадження механізму стимулювання педагогічних працівників; вироблення лідерських якостей, удосконалення атестації на рівні закладу тощо.

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти для професійного розвитку майстра виробничого навчання використовує різні форми роботи: *індивідуальні* (самоосвіта, творчі звіти, курси підвищення кваліфікації тощо); *колективні* (професійні конкурси, тренінги, школа молодого майстра, семінари, конференції, тижні педагогічної майстерності, педагогічні читання тощо); *групові* (дискусії, предметні тижні, психолого-педагогічні семінари тощо).

Отже, розвиток професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти – це процес вибору й поєднання різних форм, методів, технологій для формування позитивних якостей особистості, професійної самосвідомості, індивідуального стилю роботи, підвищення професійної кваліфікації; використання сучасного педагогічного досвіду; ознайомлення з національною системою професійно-технічної освіти, новинками педагогічної преси (інтернету, журналів, педагогічних видань); участь у роботі семінарів, тренінгів, конференцій; профілактика педагогічного вигорання та педагогічної кризи.

Висновки. Педагогічна діагностика рівнів розвитку професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти є пізнавально-перетворювальною діяльністю закладу освіти щодо вивчення та врахування індивідуальних особливостей, станів, властивостей педагогів для уможливлення процесу індивідуального професійного розвитку, задоволення професійних потреб та забезпечення ефективності освітнього процесу.

У подальших дослідженнях передбачається визначення критеріїв і показників професійної компетентності майстрів виробничого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти та її розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бондар В. І. Дидактика / В. І. Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 264 с.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). / Уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: Перун, 2005. VIII. – 1728 с.
3. Вознюк О. В. Інтегративний підхід до професійного розвитку особистості педагога в умовах цивілізаційних змін / О. В. Вознюк, О. А. Дубасенюк // Науковий часопис НПУ імені М. М. Драгоманова. К., 2010. – Вип. 12 (22). – С. 17–20. (Серія 16 «Творча особистість»).
4. Данилова Г. С. Педагогічний професіоналізм у контексті акмеології. Педагогічна освіта : теорія і практика. Психологія і практика : зб. наук. праць. – К. : КМПУ ім. Б. Д. Грінченка, 2006. – № 5. – С. 74 – 80.
5. Діагностування навчальних досягнень учнів у системі шкільної освіти Великої Британії : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01. / Г. П. Бутенко. НПУ ім. М. П. Драгоманова. – К., 2006. – 20 с.
6. Енциклопедія освіти. Академія пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 609 с.
7. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика / К. Ингенкамп // пер. с нем. – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
8. Кірсанов В. В. Психолого-педагогічна діагностика: підручник / В. В. Кірсанов. – К. : «Альтерпрес», 2002.
9. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання : навчальний посібник / В. І. Лозова, Г. В. Троцько // Харк. держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків. ОВС, 2002. – 400 с.
10. Лукіна Т. О. Моніторинг якості освіти: теорія і практика / Т. О. Лукіна. – К. : «Шкільний світ». Вид. Л. Галичина, 2006. – 128 с.
11. Ніколенко Л. Модернізація післядипломної педагогічної освіти в контексті особистісно орієнтованого підходу / Л. Ніколенко // Післядипломна освіта в Україні, 2007. – № 2. – С. 38 – 41.
12. Огієнко О. І. Акмеологічний підхід у контексті освіти дорослих. Філософські, психологічні, аксіологічні контексти педагогічної майстерності / О. І. Огієнко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua/6043/1.pdf>.
13. Кочетов А. І. Педагогическая диагностика в школе / А. І. Кочетов, Я. Л. Коломинский, И. И. Прокопьев и др.; под ред. А. И. Кочетова. – Минск. Народная асвета, 1987. – 223 с.
14. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті : монографія / за ред. С. О. Сисоевої. – К. : ВППОЛ, 2001. – 502 с.
15. Пуховська Л. Теоретичні засади професійного розвитку педагогів : рух до концептуальної карти / Л. Пуховська // Порівняльна професійна педагогіка : науковий журнал, 2011. – № 1. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://khnu.km.ua/root/res/2-7001-31.pdf> <http://lib.iitta.gov.ua/2564/1>.
16. Словник іншомовних слів. За ред. Л. Пустовіт. – К. : «Довіра». УНБІЦ «Рідна мова», 2000. – 1018 с.
17. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / НАН України, Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди; голов. ред. В. І. Шинкарук. – Київ. Абрис, 2002. 742 с.
18. Хоржевська І. М. Професіоналізм та професійний розвиток особистості / І. М. Хоржевська // Наукові праці. Державне управління - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
19. Day S. Developing Teachers : The Challenge of Lifelong Learning. London : Falmer Press, 1999. – 239 p.

УДК 377

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Тетяна СТОЙЧИК, заступник директора з навчально-виробничої роботи Криворізького професійного гірничо-технологічного ліцею, кандидат педагогічних наук, м. Кривий Ріг, Дніпропетровська область

Розглянуто систему управління якістю професійної підготовки в умовах інтегративних процесів; зміст і структуру управлінських функцій керівника закладу професійної освіти в умовах інтегративного навчання; досліджено поняття «бенчмаркінг», «контролінг», «моніторинг», «фандрайзинг» як складові системи управління.

Ключові слова: управління якістю, професійна підготовка, заклад професійної освіти, інтегративні процеси.

Татьяна СТОЙЧИК

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ КАЧЕСТВОМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ В УСЛОВИЯХ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ

Рассмотрена система управления качеством профессиональной подготовки в условиях интеграционных процессов; содержание и структура управленческих функций руководителя учреждения профессионального образования в условиях интегративного обучения; исследованы понятия «бенчмаркинг», «контроллинг», «мониторинг», «фандрайзинг» как составляющие системы управления.

Ключевые слова: управление качеством, профессиональная подготовка, заведение профессионального образования, интегративные процессы.

Tatyana STOYCHUK

PECULIARITIES OF QUALITY MANAGEMENT OF PROFESSIONAL TRAINING OF EXPERT IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES

The article considers the system of quality management of professional training in the conditions of integrative processes; content and structure of managerial functions of the head of the institution of vocational education in the conditions of integrative education; The concept of benchmarking, controlling, monitoring, fundraising, as components of management systems is investigated.

Keywords: quality management, professional training, institution of professional education, integrative processes.

Постановка проблеми. У зв'язку з переходом України до ринкових відносин проблема якості постала перед кожним виробником зокрема, перед надавачами послуг професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О), до яких належать і заклади професійної освіти (далі – ЗПО). Важливим для них є усвідомлення нових принципів управління якістю: орієнтація на замовника, лідерство, системний підхід до управління, взаємовигідні стосунки з постачальниками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій стверджує, що в науковому і практичному вимірах створення системи управління якістю професійної підготовки в умовах інтегративних процесів – складна проблема.

Свідченням цього є дослідження вітчизняних науковців Є. Березняка, І. Булаха, Л. Ващенко, Л. Даниленка, Ю. Конаржевського, Н. Корогода, Т. Лукиної, О. Ляшенко, Н. Ничкало, © Стойчик Т., 2019

В. Панасюка, В. Пікельної, Л. Петренко, М. По-ташника, А. Самодрин, Л. Сергеевої, А. Субетто, Л. Сушенцевої, С. Шевченка та ін. У їхніх публікаціях висвітлено методологічні засади управління якістю підготовки; положення щодо державно-приватного партнерства в оцінюванні якості освіти в Україні; теоретичні аспекти адаптивного управління тощо. Однак в сучасних умовах розвитку країни особливої актуальності набуває питання управління якістю професійної підготовки в умовах інтегративних процесів.

Мета статті – дослідити систему управління якістю професійної підготовки в умовах інтегративних процесів; розглянути зміст і структуру управлінських функцій керівника ЗПО в умовах інтегративного навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У системі професійної підготовки фахівців управління якістю забезпечується злагодженою роботою учасників освітнього процесу, що спря-

мовується на зміну моделі організації управління чи управлінських функцій і технологій.

У Законі України «Про освіту» (2017) визначено, що метою розбудови та функціонування системи забезпечення якості освіти в Україні є: «гарантування якості освіти; формування довіри суспільства до системи та закладів освіти, органів управління освітою; постійне і послідовне підвищення якості освіти; допомога закладам освіти та іншим суб'єктам освітньої діяльності у підвищенні якості освіти (ст. 41)» [3].

Систему управління якістю розглядають як «сукупність взаємопов'язаних або взаємозалежних елементів, яка дає змогу встановлювати політику та цілі й досягати цих цілей, і яка спрямовує та контролює діяльність організації щодо якості» [1].

Водночас система управління якістю реалізує *дві стратегії*: перша спрямована на підвищення результативності й ефективності діяльності закладу освіти та проведення відповідної сертифікації (акредитації, ліцензування); друга – на одержання сертифікату якості.

Особливістю впровадження системи управління якістю професійної підготовки фахівців в умовах інтегративного навчання мають стати потреби:

- *цільового спрямування управління на:* організацію і керівництво розробкою, впровадження та вдосконалення системи якості; контроль стану та ефективності системи; контроль впровадження нововведень у систему якості;
- *розширення змісту управлінських функцій*, таких, як інформативна, фінансова, комунікативна, інформаційна щодо забезпечення інтегративного навчання.

Для цього застосовуються інноваційні методи управління: бенчмаркінг, контролінг, моніторинг, фандрайзинг тощо. Розкриємо зміст технологічних управлінських функцій керівника ЗПО в умовах інтегративного навчання та інноваційних методів управління якістю професійної підготовки фахівців.

Інформативна функція управління якістю передбачає своєчасну передачу знань про критерії якості, зазначені в професійно-кваліфікаційній моделі майбутнього фахівця, що співвідноситься з результативністю (кількісні та якісні показники сформованості знань, умінь і навичок фахівця), продуктивністю (терміни опанування професією) та економічністю (соціально-економічний ефект від впровадження освітньої технології) [6]. Ефективність застосування *інформативної функції* залежить від: простоти інформації; наочності подання; однозначності; систематичності; достовірності. Її застосування передбачає використання сучасного методу управління – *методу бенчмаркінгу*, який забезпечує порівняння комплексної кількісної оцінки

наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності конкретного закладу освіти з іншими, що здійснюють відповідну підготовку [7].

Аналізуючи інформацію про досягнення ЗПО та коледжів на регіональному рівні, нами виявлено, що вона є достатньо системною та структурованою. Друга цільова функція управління якістю П(ПТ)О в умовах інтегративного навчання – *фінансова* – передбачає: створення фонду матеріального заохочення, який формується за рахунок коштів бюджету, доходів від виробничої діяльності (ст. 59, п. 5 проекту ЗУ «Про професійну (професійно-технічну) освіту», залучення коштів підприємств, установ, організацій, громадян (ст. 57, п. 2. п. 2 проекту ЗУ «Про П(ПТ)О» [4]) та застосуванням в управлінні *методу контролінгу*. Контролінг забезпечує зворотний зв'язок в управлінні й пов'язаний з моніторингом фінансово-економічної діяльності та систематичним наданням керівництву інформації, необхідної для прийняття своєчасних управлінських рішень. Він базується на визначенні залежності між витратами і прибутком. Фінансова функція управління якістю П(ПТ)О в умовах інтегративного навчання передбачає також застосування *методу фандрайзингу* для «мобілізації фінансових та інших ресурсів з різних джерел для реалізації соціально значущих і науково-дослідних неприбуткових проєктів, яка потребує спеціальних знань та навичок фандрайзера, що можуть вплинути на прийняття позитивного рішення донора» [8].

Для досягнення ефективності системи П(ПТ)О доцільно досліджувати стан та зміни, що відбуваються на ринку праці для визначення переліку професій, які користуватимуться попитом роботодавців, а також професій, з яких кадрів підготовлено більше, ніж реально потребує ринок праці. Забезпечення фінансової функції управління якістю в європейській практиці відбувається завдяки фінансуванню підготовки робітників за рахунок визначених законодавством обов'язкових *відрахувань з доходів підприємств* [2]. Тому вважаємо раціональним використання позитивного досвіду щодо фінансування П(ПТ)О і виокремлюємо фінансову функцію як одну з особливостей управління якістю П(ПТ)О в умовах інтегративного навчання. Що стосується *комунікативної та інформаційної* функцій управління якістю П(ПТ)О, то вони також набувають свого значення і потребують, відповідно: створення міжпредметних та міжгалузевих методичних об'єднань, моніторингу стану взаємодії між учасниками освітнього процесу; плану освітньо- та науково-комунікативних заходів з впровадження нововведень у систему якості. Ці дії керівники ЗПО здійснюють

шляхом реалізації *цільових функцій управління якістю*, таких, як організація і керівництво роботою, впровадженням та вдосконаленням системи якості, контроль стану та ефективність системи, контроль впровадження нововведень у систему якості.

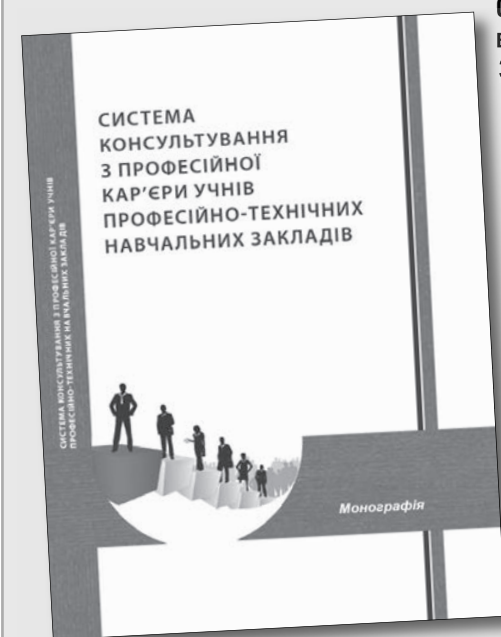
Висновки. Отже, вдосконалення та розвиток функцій управління якістю П(ПТ)О в умовах інтегративного навчання сприятиме: впорядкуванню і регламентуванню діяльності ЗПО; чіткішому розподілу повноважень, завдань та відповідальності через прописування процесів і управління ними; підвищенню якості надання послуг освіти, поінформованості про це та врахування потреб і очікувань споживачів; раціональному та ефективному використанню ресурсів, особливо людських; збільшенню перспектив щодо контактів з потенційними інвесторами.

Вважаємо, що впровадження системи управління якістю – організаційний стрижень створення оптимальних умов для професійної підготовки та продуктивної праці фахівців, яка дає змогу перейти від аматорського рівня до наукової організації управління якістю.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бригілевич І. Система управління якістю / І. Бригілевич. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.cdms.org.ua/index.php/uk/municipal-government-mn-ua/quality-management-system-mn-ua/229-quality-management-system-art-ua.html>
2. Діденко О. Забезпечення якості професійної підготовки кваліфікованих робітників у ринкових умовах / О. Діденко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://lib.iitta.gov.ua>
3. Закон України «Про освіту». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
4. Закон України «Про професійну освіту» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH3ZC00A.html
5. Моніторинг діяльності професійно-технічних навчальних закладів Хмельницької області у 2016/2017 н. р. (інформаційно-аналітичний збірник). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://hnmnc.km.ua/index.php/menu/open/10>
6. Нагаєв В. М. Управління якістю професійної підготовки кадрів аграрної сфери / В. М. Нагаєв // Вісник Харківської державної академії культури. – 2011. – Вип. 33. – С. 258 – 264.
7. П'ять етапів бенчмаркінгу і як їх використовувати для поліпшення показників вашої компанії. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://staff-capital.com/uk/articles/5-etapov-benchmarkinga-jal-ih-vykorystovuvati-dlya-pokraschennya-pokaznykiv-kompanii.html>
8. Фандрайзинг як система пошуку джерел фінансування для громадських організацій: український та зарубіжний досвід. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://naub.ua.edu.ua/2014/fandrajzinh-yak-systema-poshukudzherel-finansuvannya-dlya-hromadskyh-orhanizatsij-ukrajinskyj-ta-zarubizhnyj-dosvid>

КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ

Система консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів: монографія [Алексеева С. В., Величко Н. О., Єршова Л. М., Закатнов Д. О., Кузьмінська Л. Д., Лозовецька В. Т., Орлов В. Ф.]; за ред. Д. О. Закатнова. – Київ: ІПТО НАПН України, 2018. – 222 с.

У монографії розкрито теоретичні засади створення і функціонування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів. Проаналізовано теоретичні основи проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів ПТНЗ та розроблено її модель. У роботі розглянуто особливості мотивації професійного зростання та педагогічні технології формування кар'єрних орієнтацій учнів професійно-технічних навчальних закладів. У монографії висвітлено психологічне забезпечення консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів, особливості педагогічного проектування системи онлайн-консультування з розвитку професійної кар'єри та організаційно-педагогічні умови створення і функціонування центрів консультування з професійної кар'єри.

Для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України й підрозділів Державної служби зайнятості України, викладачів і студентів вищих навчальних закладів, науковців, аспірантів та докторантів.

УДК 377.091.2

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЯК ПРОВІДНА ФУНКЦІЯ МЕТОДИЧНИХ УСТАНОВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Людмила ШЕВЧУК, директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області, кандидат педагогічних наук, доцент, м. Хмельницький

Акцентовується увага на ролі методичних служб системи професійної (професійно-технічної) освіти у здійсненні науково-методичного супроводу освітнього процесу.

Ключові слова: науково-методичний супровід; заклад професійної (професійно-технічної) освіти; функції; освітній процес.

Людмила ШЕВЧУК

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА КАК ВЕДУЩАЯ ФУНКЦИЯ МЕТОДИЧЕСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО (ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ТЕХНИЧЕСКОГО) ОБРАЗОВАНИЯ

Акцентируется внимание на роли методических служб системы профессионального (профессионально-технического) образования в осуществлении научно-методического сопровождения образовательного процесса.

Ключевые слова: научно-методическое сопровождение; заведение профессионального (профессионально-технического) образования; функции; образовательный процесс.

Lyudmila SHEVCHUK

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF THE EDUCATIONAL PROCESS AS A LEADING FUNCTION OF METHODOLOGICAL INSTITUTIONS OF PROFESSIONAL (VOCATIONAL) EDUCATION

Attention is focused on the role of methodological services of the system of professional (vocational) education in the implementation of scientific and methodological support of the educational process.

Keywords: scientific and methodological support; institution of vocational (vocational) education; functions educational process. нічого навчання закладів професійної (професійно-технічної) освіти, визначено складові педагогічної діагностики.

Ключові слова: професійна компетентність, майстри виробничого навчання, педагогічна діагностика, професійний розвиток.

Вирішення завдань, пов'язаних з практичною реалізацією державної політики, визначеної Законом України «Про освіту», Концепцією «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 р., потребує нової стратегії у функціонуванні методичних та науково-методичних установ регіонального рівня.

Нагальна потреба у налагодженні ефективної взаємодії ринку праці та професійної освіти з метою забезпечення якості навчання, запровадження зовнішньої та внутрішньої систем якості, інноваційних освітніх технологій: дуального, модульно-компетентнісного навчання, навчання на робочому місці, короткотермінових програм, здобуття повних або часткових кваліфікацій, визнання результатів неформального та інформального професійного навчання, професійного розвитку особистості впродовж життя, – потребують відповідного науково-методичного супроводу діяльності освітніх закладів.

Саме тому, проектом Закону України «Про професійну (професійно-технічну) освіту, схваленого Верховною Радою України, схвалено

ного Урядом 10 липня 2019 р., зазначено, що навчально-методичне та науково-методичне забезпечення здійснюється центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, центральним органом виконавчої влади із забезпечення якості освіти, науковими установами, навчально-методичними та науково-методичними центрами (кабінетами) професійної (професійно-технічної) освіти, а також фаховими організаціями, професійними асоціаціями, об'єднаннями організацій роботодавців, незалежними установами оцінювання та забезпечення якості.

Функціями навчально-методичних та науково-методичних центрів (кабінетів) професійної (професійно-технічної) освіти цим проектом визначено:

- методичне та інформаційне забезпечення освітнього процесу в закладах освіти; співпраця з науковими, методичними, інформаційними установами та організаціями, закладами вищої та післядипломної освіти;
- вивчення, узагальнення та впровадження інноваційного педагогічного і виробничого досвіду та новітніх педагогічних технологій;

- супровід, організація і проведення заходів з навчально-методичного і науково-методичного забезпечення;

- методичний супровід розроблення проєктів програмно-методичної документації, методичного супроводу розробки освітніх програм і стандартів освіти, підручників, навчальних і методичних посібників, їх апробацію;

- організацію підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників закладів освіти;

- організацію навчально-методичної роботи у закладах професійної (професійно-технічної) освіти;

- здійснення дослідно-експериментальної роботи щодо вдосконалення змісту, форм і методів навчання та виховання;

- методичний супровід підготовки документів на ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, пов'язаних із здобуттям професійної освіти, підприємствами, установами, організаціями незалежно від їх форми власності та підпорядкування.

Методична служба профтехосвіти на різних історичних етапах проходила через трансформаційні зміни. Зокрема, у Хмельницькій області, в липні 1989 р. методичний кабінет професійної підготовки ліквідовано як самостійну структуру та уведено до складу Обласного інституту удосконалення вчителів. Через 2,5 роки практика засвідчила про недоцільність об'єднання різних за напрямками роботи інституцій, і тому, з січня 1992 р. методична служба ПТО почала знову функціонувати як самостійна установа.

Подальший соціально-економічний розвиток країни та нові виклики сучасності зумовили трансформацію навчально-методичних кабінетів профтехосвіти у навчально-методичні (науково-методичні) центри (кабінети) професійно-технічної освіти з відповідним розширенням їх функцій.

Водночас у певних колах суспільства продовжують точитися дискусії щодо цілей, напрямів, змісту та форм функціонування регіональних методичних служб в умовах децентралізації, що потребує вдумливих підходів до визначення місця та ролі цієї важливої складової системи професійної (професійно-технічної) освіти.

На нашу думку, у реалізації зазначених функцій методичних установ професійної (професійно-технічної) освіти найскладнішим у сучасних умовах є виконання завдань, пов'язаних із впровадженням в освітній процес інноваційних педагогічних технологій, зокрема, модульно-компетентісного підходу в підготовку кваліфікованих робітників та елементів дуальної форми навчання. Це дає змогу швидко реагувати на запити роботодавців, вибудовувати гнучкий навчальний процес, надавати повні або часткові кваліфікації

відповідно до освітніх потреб здобувачів освіти, у співпраці з роботодавцями забезпечувати високу якість навчального процесу.

Складність науково-методичного супроводу зумовлюється рядом проблем, які впливають на швидкість та якість інноваційних перетворень у системі професійної (професійно-технічної) освіти, а саме: майже відсутні професійні стандарти, що ґрунтуються на компетентісному підході – на даний час їх розроблено лише для 84 професій; недостатня кількість освітньо-професійних стандартів на компетентісній основі (171 стандарт), їх недосконалість; неготовність ЗП(ПТ)О та педагогів до перебудови освітнього процесу на модульно-компетентісну основу; неготовність роботодавців через недосконалість законодавчої бази до активної співпраці та взаємодії в впровадженні дуальної форми навчання.

Водночас, модульно-компетентісний підхід у підготовці кваліфікованих робітників потребує запровадження нових за структурою та змістом робочих навчальних планів та програм, нової звітно-облікової документації, іншого розкладу занять та вимог до його складання, умінь педагогів самостійно розробляти освітні програми вже не на предмети, а на компетентності, до яких входить інтегрована цілісна інформація з декількох предметів, об'єднання функцій викладача та майстра в одній посаді.

Водночас, це зумовлює потребу в неперервному професійному розвитку та підвищенні кваліфікації педагогів системи професійної (професійно-технічної) освіти, що й забезпечує розробка методичних рекомендацій та впровадження їх у практику роботи ЗП(ПТ)О, проведення семінарів, вебінарів, тренінгів, майстер-класів, шкіл кращого педагогічного досвіду, конференцій, цільових курсів підвищення кваліфікації, а також здійснення дослідно-експериментальної роботи регіонального та всеукраїнського рівня.

За таких умов все більшого значення набуває встановлена ефективна взаємодія в режимі онлайн під керівництвом МОН України між регіональними методичними службами профтехосвіти, науковими установами МОН України та НАПН України з поширення кращих освітніх практик. Завдяки такій взаємодії Науково-методичний центр професійно-технічної освіти та підвищення кваліфікації у Хмельницькій області на власних електронних ресурсах накопичив та поширив у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) області понад 300 відеоматеріалів із записами інноваційних освітніх технологій та навчальних занять педагогів області й інших ЗП(ПТ)О України, а також розмістив на власному ютубканалі понад 150 відеоматеріалів кращих освітніх практик.

Вагомим внеском у науково-методичний супровід впровадження інноваційних освітніх технологій є наукова продукція, розроблена науковця-

ми Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, та безкоштовно запропонована до поширення в ЗП(ПТ)О.

Формуючи регіональне інформаційне освітньо-фахове середовище, НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області створив та впровадив у дію різні інфраструктурні компоненти, а саме: офіційний вебсайт НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області, Інформаційно-аналітичну систему, Платформу дистанційного навчання НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області, Інформаційний портал «Профтехосвіта Хмельниччини», онлайн бібліотеку профтехосвіти Хмельниччини, які сприяють процесу професійного розвитку педагогічного персоналу ЗП(ПТ)О.

Офіційний вебсайт НМЦ ПТО ПК (<http://www.hmnmc.km.ua/>) відіграє провідну роль у налагодженні конструктивних взаємовідносин із соціальними партнерами, поширенню кращих педагогічних практик, науково-методичній підтримці належного рівня професійного розвитку педагогічних працівників.

На вебсайті систематично оновлюється нормативно-правова база, аналітичні, статистичні, інструктивні матеріали, плани роботи обласних фахових секцій. Вебсайт містить інформацію про інноваційну освітню діяльність на всеукраїнському та міжнародному рівні, наукову продукцію: навчальні, методичні посібники, монографії, методичні рекомендації, збірники Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України.

Функціонування створеної НМЦ ПТО ПК Інформаційно-аналітичної системи спрямовується на забезпечення аналізу сучасного стану підготовки кваліфікованих кадрів у ЗП(ПТ)О регіону, прогнозування їх розвитку. Цей інформаційно-аналітичний ресурс уміщує такі бази даних: кількісний та якісний склад педагогічного персоналу ЗП(ПТ)О; база даних для планування та організації науково-методичного забезпечення підготовки робітничих кадрів, що містить у розрізі професій інформацію про забезпеченість ЗП(ПТ)О підручниками, посібниками, технічними засобами навчання, авторськими розробками педагогів на електронних носіях; база даних професій, за якими здійснюється підготовка в ЗП(ПТ)О області; база даних активно діючих підприємств регіону за галузевим спрямуванням; перелік перспективних та діючих професій за галузями економіки регіону; база даних для стажування педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на підприємствах і установах регіону, а також інтерактивна карта навчально-практичних центрів ЗП(ПТ)О України з упровадження інноваційних виробничих технологій; база даних новітніх виробничих технологій, які впроваджуються на підприємствах регіону; база даних впровадження елементів дуальної форми

навчання та компетентісно-модульного підходу у професійну підготовку кваліфікованих робітників у ЗПО Хмельницької області.

Платформа дистанційного навчання НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області (<http://hmnmc.rit.org.ua/>) – це онлайн-ресурс з обмеженим доступом для забезпечення курсового підвищення кваліфікації педагогічних працівників різних категорій, який насичений відповідним контентом (лекційно-практичним матеріалом, відео, тестовими завданнями). Структуровано матеріали на платформі відповідно до навчального плану підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Інформаційний портал «Профтехосвіта Хмельниччини» (<http://profosvitakm.at.ua/>) став динамічним інтерактивним середовищем професійного розвитку педагогічного персоналу ЗП(ПТ)О, який наповнюється та функціонує за освітнім принципом суб'єкт-суб'єктної взаємодії педагогів шляхом акумулювання потужного електронного інформаційно-освітнього контенту, створюваного педагогами та іншими суб'єктами професійної освіти.

Насичення інформаційного порталу електронними авторськими розробками методик проведення навчальних занять з учнями ЗП(ПТ)О, методичними вказівками, методичними посібниками, методичними рекомендаціями для вивчення предметів, окремого навчального модуля, компетентності у професії, електронними підручниками та навчальними посібниками, які отримали експертну оцінку та рекомендовані фаховими методичними комісіями, науково-методичною радою НМЦ ПТО ПК до поширення,

Онлайнбібліотека профтехосвіти Хмельниччини поповнюється електронними версіями наявних підручників, навчальних, навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій. У бібліотеці НМЦ ПТО ПК акумулюються узагальнені матеріали за результатами проведення обласних, всеукраїнських і міжнародних освітніх заходів, навчально-методична література, розроблена педагогами ЗП(ПТ)О області та схвалена до використання на регіональному рівні; кращі зразки матеріалів комплексно-методичного забезпечення, створені педагогами; науково-методична література, яка надається безкоштовно Інститутом професійно-технічної освіти НАПН України.

У формуванні регіонального інформаційного освітньо-фахового середовища важлива роль належить Науково-методичному віснику НМЦ ПТО ПК «Професійна освіта». У світ вийшло 53 номери науково-методичного вісника, які відіграють важливу роль у забезпеченні науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогів системи професійної (професійно-технічної) освіти. У віснику презентуються інноваційні напрями реформування системи П(ПТ)О, досвід роботи педагогів щодо оновлення змісту про-

фесійної освіти відповідно до вимог стандартів професійної освіти, приклади впровадження інноваційних педагогічних, виробничих та інформаційно-комунікаційних технологій, методичні напрацювання педагогів.

Варто зазначити, що представлені компоненти структури і контенту регіонального інформаційно-освітньо-фахового середовища, його наповнення перебувають у постійному динамічному русі внаслідок інтенсивного соціально-економічного розвитку, інноваційних змін у сфері професійної освіти.

Підтвердженням цього є зафіксовані станом на жовтень 2019 р. понад 34 тис. відвідувань офіційного вебсайту НМЦ ПТО ПК у Хмельницькій області та понад 57 тис. відвідувань Інформаційного порталу «Профтехосвіта Хмельниччини», у тому числі з країн ближнього та дальнього зарубіжжя, зокрема, таких, як: Росія, Чехія, США, Італія, Казахстан, Китай та ін.

Вважаємо за доцільне створення загальнонаціональної платформи з накопичення кращих освітніх практик у системі професійної освіти України, що сприятиме підвищенню якості освітнього процесу в ЗП(ПТ)О.

Отже, визначаючи на майбутнє функції регіональних методичних служб професійної (професійно-технічної) освіти, на нашу думку, варто враховувати їх значення як на загальнодержавному, так і регіональному рівнях, зокрема щодо науково-методичного супроводу впровадження інноваційних технологій та оновлення змісту навчання, оптимізації системи неперервного розвитку професійно-педагогічної компетентності педагогів закладів професійної освіти, створення єдиного інформаційного простору системи професійної (професійно-технічної) освіти, встановлення і підтримки ділових стосунків із соціальними партнерами, науковцями, органами влади.

УДК 337:37.091.313

ПРОЄКТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ АГРАРНОЇ, БУДІВЕЛЬНОЇ ТА АВТОТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗЕЙ

Наталья КУЛАЛАЄВА, завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидат хімічних наук, доцент, м. Київ

Викладено результати наукового дослідження «Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей», виконаного співробітниками лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у 2016 – 2018 рр.

Ключові слова: проектні технології, професійна підготовка, майбутні кваліфіковані робітники, проектне професійне навчання.

Наталья КУЛАЛАЄВА.

ПРОЕКТНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОЧИХ АГРАРНОЙ, СТРОИТЕЛЬНОЙ И АВТОТРАНСПОРТНОЙ ОТРАСЛЕЙ

Изложены результаты научного исследования «Методические основы разработки проектных технологий для профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих аграрной, строительной и автотранспортной отраслей», выполненного сотрудниками лаборатории технологий профессионального обучения Института профессионально-технического образования НАПН Украины в 2016 – 2018 гг.

Ключевые слова: проектные технологии, профессиональная подготовка, будущие квалифицированные рабочие, проектное профессиональное обучение.

Natalia KULALAEVA.

DESIGN TECHNOLOGIES OF PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE QUALIFIED WORKERS IN THE AGRICULTURAL, CONSTRUCTION AND MOTOR TRANSPORT INDUSTRIES

The results of a scientific study "Methodological basis of project technologies design for professional workers training of agricultural, construction and auto transport fields", performed by the staff of the Laboratory of Vocational Training Technologies Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine during 2016 – 2018.

Keywords: project technologies, vocational training, future skilled workers, project vocational training.

© Кулалаева Н., 2019

Необхідність цілісного впровадження у професійну (професійно-технічну) освіту інноваційних педагогічних технологій, зокрема проектних, зумовила актуальність теми дослідження «Методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей». Роботу виконували співробітники лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України протягом 2016 – 2018 рр.

Мета дослідження – розроблення, експериментальна перевірка та впровадження проектних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) для вдосконалення якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей з урахуванням положень Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Для її досягнення визначено такі завдання: з'ясувати стан дослідження проблеми й досвід застосування проектних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників; обґрунтувати концепцію проектного професійного навчання у ЗП(ПТ)О; створити методики розроблення проектних технологій професійного навчання; розробити проектні технології для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників та експериментально перевірити їх результативність; підготувати і впровадити у ЗП(ПТ)О методичні рекомендації для педагогічних працівників щодо розроблення та використання проектних технологій професійного навчання у підготовці кваліфікованих робітників.

Педагогічний експеримент з реалізації завдань проводили на базі сімнадцяти установ, з-поміж яких: сім закладів професійної (професійно-технічної) освіти, вісім обласних навчально(науково)-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти та м. Києві, два заклади вищої освіти.

Наукове дослідження проводили в три етапи – констатувальний, формувальний, узагальнювальний.

На констатувальному етапі визначено методичні засади розроблення проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників, а саме: цілі розроблення проектних технологій визначаються з урахуванням соціального запиту, вимог ринку праці, а також особистісних потреб і можливостей здобувачів професійної (професійно-технічної) освіти; відбір і структурування змісту проектних технологій ґрунтується на використанні комплексу мето-

дологічних підходів, дидактичних принципів, галузевої специфіки професійної підготовки та враховує види навчально-пізнавальної діяльності учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти; успішна реалізація проектних технологій уможливорюється застосуванням евристичних, проблемно-пошукових, дослідницьких та інтерактивних методів навчання, технік розвитку критичного мислення, ІКТ, форм колективної творчої діяльності та взаємодії; результативність проектних технологій забезпечується використанням дидактичних комплексів, методичного інструментарію, ефективним управлінням і тренінговим навчанням педагогічних працівників та учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Обґрунтовано методологічні підходи до проектного професійного навчання у ЗП(ПТ)О: системний, діяльнісний, процесний, інтегративний, особистісно-розвивальний, компетентнісний, технологічний, суб'єктно-продуктивний і контекстний.

Уточнено зміст основних категорій: «методичні засади розроблення проектних технологій», «проектна діяльність учнів ЗП(ПТ)О», «проектне професійне навчання у ЗП(ПТ)О», «проектна технологія професійного навчання», «готовність педагогів ЗП(ПТ)О до розроблення проектних технологій професійного навчання», «готовність учнів ЗП(ПТ)О до проектної діяльності».

Проведено експертне оцінювання (SWOT-аналіз) застосування проектних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей. На його основі визначено організаційно-педагогічні умови розроблення проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників: цілеспрямована мотивація учнів до проектного професійного навчання; створення сприятливого для проектного професійного навчання інноваційного освітнього середовища; формування готовності педагогів та учнів до проектної діяльності; підготовка навчально-методичних матеріалів та дидактичних комплексів для проектного професійного навчання.

Проаналізовано стан використання проектних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей і готовності педагогів і учнів ЗП(ПТ)О до проектної діяльності. У дослідженні взяли участь 2184 педагогічних працівників та 6611 учнів ЗП(ПТ)О.

Доведено, що особливістю проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників є їх розвивальна функ-

ція – розвиток дослідницьких навичок учнів, здатності до самоосвіти, сприяння професійному розвитку, формування професійно важливих якостей. Виявлено вплив цих технологій на формування в майбутніх фахівців, затребуваних на сучасному ринку праці «м'яких» навичок (soft-skills), з-поміж яких: креативність, критичне мислення, емоційний інтелект, комунікативні здібності, здатність до взаємодії. З'ясовано, що застаріла матеріально-технічна база та низький рівень готовності учнів ЗП(ПТ)О до проектної діяльності унеможливорює широке застосування проектних технологій у професійній підготовці кваліфікованих робітників.

Більшість педагогів використовують проектні технології у професійній підготовці майбутніх фахівців фрагментарно; лише п'ята частина опитаних викладачів розробляє їх постійно й успішно. Загалом, найбільш активно використовують проектні технології викладачі предметів загальнопрофесійної і природничо-математичної підготовки, а щодо галузевого спрямування – педагоги ЗП(ПТ)О, які готують кваліфікованих робітників будівельної галузі. В інформаційних і дослідницьких проектах здебільшого беруть участь майбутні кваліфіковані робітники аграрної та автотранспортної галузей, у практико-орієнтованих і творчих – майбутні будівельники. Водночас, недостатньо використовуються міждисциплінарні проекти. Широко застосовуються в ЗП(ПТ)О соціальні проекти, що сприяють розвитку в учнів позитивних особистісних якостей, формуванню їхньої громадянської позиції.

Педагогічні працівники ЗП(ПТ)О мають переважно середній рівень готовності до розроблення проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників. Передусім у них сформовано мотиваційно-ціннісний компонент готовності. Це зумовлює необхідність посилення уваги до розвитку готовності педагогів до розроблення проектних технологій, що доцільно здійснювати у тренінговій формі.

За результатами дослідження виявлено, що значна частина учнів має середній рівень готовності до проектної діяльності. Мотиваційний компонент цієї готовності сформовано більшою мірою, а особистісно-діяльнісний компонент потребує подальшого розвитку. Отже, у процесі професійного навчання варто здійснювати підготовку учнів до проектної діяльності на основі тренінгів, виконання групових, міждисциплінарних, професійно спрямованих проектів.

Результати, одержані на констатувальному етапі експерименту, враховано під час об-

ґрунтування концепції проектного професійного навчання в ЗП(ПТ)О, на яку отримано авторське свідоцтво. Її інноваційність полягає у сприянні формуванню фахівців нового типу як особистостей, професіоналів, громадян, розвитку готовності педагогів до запровадження проектної діяльності; розробленню навчально-методичних матеріалів для проектного професійного навчання.

На *формуальному етапі* створено та впроваджено в ЗП(ПТ)О методики: розроблення проектних технологій професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей, що реалізується на різних етапах (діагностувально-прогностичному, проектуальному, організаційному, оцінно-рефлексивному); організації проектної діяльності у ЗП(ПТ)О; оцінювання результатів проектного професійного навчання учнів.

На основі методичного інструментарію розроблено проектні технології професійної підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей, спільними ознаками яких є: спрямованість на формування загальнопрофесійних, професійних і ключових компетентностей; розвиток суб'єктності учнів (їхніх особистісних, громадянських і професійних якостей); забезпечення продуктивної діяльності, творчий, дослідницький і міждисциплінарний зміст професійного навчання. Відмінності між ними зумовлені галузевою специфікою професійної діяльності. *Інформаційно-аналітична технологія* спрямована на формування інформаційно-аналітичної компетентності учнів, передбачає завдання, пов'язані з пошуком навчальної інформації в мережі Інтернет. *Практико-орієнтована технологія* забезпечує відпрацювання учнями професійних умінь і навичок під час створення проектного продукту, що заздалегідь визначений і може використовуватися в житті групи, ЗП(ПТ)О, мікрорайону, міста й держави. *Дослідно-пошукова* – орієнтована на проведення учнями досліджень для вирішення певної наукової проблеми. *Творчо-інноваційна* – передбачає створення учнями ЗП(ПТ)О якісно нових проектних продуктів, що уможливорює самостійне здобуття необхідних для цього знань, виявлення власних здібностей, самовираження. *Соціально-виховна* – орієнтована на формування в учнів «м'яких» навичок (soft-skills) у процесі розв'язання учасниками проектів актуальних соціальних проблем.

Експериментальна перевірка результативності запропонованих технологій здійснювалася в процесі дослідження рівнів

готовності педагогічних працівників до розроблення і застосування проектних технологій, та учнів – до проектного професійного навчання. З метою розвитку готовності педагогічних працівників до розроблення та застосування проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників та формування готовності учнів до проектного навчання проводилися тренінг-курси «Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання» (650 педагогічних працівників, у т. ч. 250 майстрів виробничого навчання) та «Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів» (1368 учнів). У рамках дослідження проведено два експерименти Всеукраїнського рівня («Технологія проектного навчання у професійній підготовці кваліфікованих робітників автотранспортної галузі» – на базі Навчально-наукового центру професійно-технічної освіти НАПН України; «Формування енергоефективної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників будівельного профілю на основі технології проектного навчання» – на базі Кам'янського професійного ліцею Дніпропетровської області (2016 – 2018 рр.)). Це сприяло помітному підвищенню на 20,5 % рівня готовності педагогічних працівників до розроблення й застосування проектних технологій для професійної підготовки кваліфікованих робітників та сформованості на 16,7 % готовності учнів до проектного професійного навчання.

Доведено, що розроблені проектні технології, – одні з найзатребуваніших учнями, оскільки дають їм змогу спробувати власні сили в управлінні самонавчанням, досить швидко побачити результати власної праці, виявити власну громадянську позицію та розвинути лідерські/партнерські якості. Це підтверджується активною участю учнівських колективів ЗП(ПТ)О в проведеному співробітниками Інституту в рамках міжнародного проекту ЕкоБРУ 543707-TEMPUS-1-2013-1-DE-TEMPUS-JPHES програми Європейської комісії Темпус IV Всеукраїнському екологічному конкурсі проектів «Збережемо Землю для наступних поколінь» для учнів (студентів) ЗП(ПТ)О. На конкурс було подано 57 проектів з 14 областей України. Найкращі проекти за підтримки Європейської комісії опубліковано в збірнику «Еко-орієнтовані технології професійного навчання».

Співробітники лабораторії брали участь у семінарах-тренінгах «Pedagogy in higher education», що проводилися у рамках міжна-

родного проекту Erasmus+ Capacity Building Project «Improving teacher education for applied learning in the field of VET» («Удосконалення практико-орієнтованої підготовки викладачів професійної освіти і навчання»).

На *узагальнювальному етапі* систематизовано й узагальнено результати дослідження; сформульовано висновки, запропоновано методичні рекомендації, завершено роботу над рукописами монографії, практичного та двох навчальних посібників, методичних рекомендацій і довідника; здійснено їх експертне оцінювання.

Результати дослідження з відповідними висновками та рекомендаціями висвітлено в інформаційно-аналітичних матеріалах Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, розміщених в Електронній бібліотеці НАПН України (Режим доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/710065/>), на сайті Інституту професійно-технічної освіти НАПН України (Режим доступу: <https://ivet.edu.ua/component/k2/841-profesiina-profesiinotekhnichna-ta-fakhova-peredvyscha-osvita>).

ЛІТЕРАТУРА

1. Веб-квест у професійному навчанні: методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів : метод. рек. [Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В., Пашенко Т. М., Романова Г. М., Романов Л. А.]; за заг. редакцією Т. М. Герлянд. К. : ІПТО НАПН України, 2016.– 141 с.
2. Підготовка педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів до розроблення та застосування проектних технологій професійного навчання: тренінг курс: навчальний посібник [Аніщенко В. М., Кулалаєва Н. В., Романова Г. М., Пашенко Т. М., Шимановський М. М. та ін.] ; за заг. ред. Г. М. Романової. Київ: ІПТО НАПН України, 2018. – 190 с.
3. Проектна діяльність учнів професійно-технічних навчальних закладів: тренінг-курс: навчальний посібник [В. М. Аніщенко, М. В. Артюшина, Т. М. Герлянд, Н. В. Кулалаєва, М. М. Шимановський та ін.]; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. Житомир: «Полісся», 2018. – 180 с.
4. Проектні технології навчання учнів професійних (професійно-технічних) навчальних закладів : довідник [Глуценко О. В., Романов Л. А., Пашенко Т. М., Пятничук Т. В., Шимановський М. М.]. – Житомир: «Полісся», 2019. 126 с.
5. Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах: монографія [Аніщенко В. М., Артюшина М. В., Герлянд Т. М., Кулалаєва Н. В., Пашенко Т. М. та ін.]; за заг. ред. Н. В. Кулалаєвої. – Житомир: Полісся, 2019. – 208 с.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Тетяна БАГА, учитель трудового навчання вищої категорії, старший учитель Комунальної установи Сумська ЗОШ І – ІІІ ступенів № 6, м. Суми

Проаналізовано нормативні документи (Національна доктрина розвитку освіти, Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р., Концепція нової української школи та ін.). Розкрито науково-методичні засади використання інноваційних методів, інтерактивних технологій на уроках. Акцентовується увага на проблемі формування інтересів учнів школи засобами використання інтерактивних технологій.

Ключові слова: інноваційні методи, професійні інтереси, інтерактивні технології, стратегія розвитку освіти, нова українська школа.

Тетяна БАГА

ИНТЕРАКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ

Анализируются нормативные документы (Национальная доктрина развития образования, Национальная стратегия развития образования в Украине на период до 2021 г., Концепция новой украинской школы и др.). Раскрываются теоретические основы и научно-методические основы использования инновационных методов, интерактивных технологий на уроках. Акцентируется внимание на проблеме формирования интересов учащихся школы через использование интерактивных технологий.

Ключевые слова: инновационные методы, профессиональные интересы, интерактивные технологии, стратегия развития образования, новая украинская школа.

Tatiana BAGA

INTERACTIVE TECHNOLOGIES IN LESSONS OF LABOR TRAINING

The article analyzes a number of regulatory documents (the National Doctrine of Education Development, the National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021, the Concept of a new Ukrainian school, etc.), reveals the theoretical foundations and the scientific and methodological foundations of using innovative methods in the classroom. Attention is focused on the problem of shaping the interests of school students through the use of interactive technologies.

Keywords: innovative methods, professional interests, interactive technologies, strategy for the development of education, new Ukrainian school.

Постановка проблеми. Основним завданням освіти України стала підготовка фахівців європейського рівня, всебічно розвинених компетентних фахівців, здатних до гнучкого мислення, що дає змогу самостійно використовувати набуті знання, розширювати професійний світогляд і професійну майстерність. Суспільна потреба в ініціативних, авторитетних, всебічно освічених фахівцях зумовлює необхідність у педагогах нової генерації, здатних застосувати найновіші досягнення педагогічної теорії та практики для здійснення ефективного навчального процесу.

Сучасний розвиток освіти визначається низкою нормативних документів: Національною доктриною розвитку освіти [6], Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [7], Концепцією нової української школи тощо, у яких до основних принципів і завдань реалізації державної

політики в освітній галузі належить запровадження інноваційних навчальних технологій у діяльності навчальних закладів різних типів і рівнів.

Аналіз останніх досліджень. Загальні положення інтерактивного навчання наведено у працях С. Гончарова, О. Пометун, Г. П'ятакової, В. Терещенко.

Теоретичні аспекти, пов'язані з визначенням сутності інтерактивних методів, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для вирішення навчальних завдань, набули висвітлення в працях російських (О. Коротаєва, Г. Мітіна, Г. Самохіна, С. Стил'єв, Н. Суворова, Г. Шевченко) та українських (А. Мартиненко, М. Скрипник, Л. Пироженко та ін.) учених.

Проблема застосування інтерактиву в навчальному процесі була в центрі уваги таких дослідників: О. Єльнікова, Г. Коберник, О. Коберник, Т. Кравченко, М. Крайня, Г. Кривчикова, В. Мельник, Н. По-

бірченко, О. Пометун та ін., які обґрунтовують доцільність використання інтерактиву для посилення ефективності процесу навчання.

Однак проблема використання інтерактивного навчання у процесі викладання дисципліни «технологія» у загальній середній освіті недостатньо досліджена. Тому *мета статті* – характеристика інтерактивних технологій навчання у процесі викладання дисципліни «Технології».

Виклад основного матеріалу. Запровадження у шкільній освіті інтерактивного навчання уможливує докорінні зміни у визначенні місця й ролі вчителів і учнів у навчальному процесі. Учень стає співавтором і активним учасником навчальних занять. Такий підхід до організації навчання базується на повазі до потреб і можливостей учнів, на спонуканні їх до активної діяльності та набуття досвіду, на заохоченні до творчості та ініціативності [3, 86]. Інтерактивне навчання вмотивовує вчителя трудового навчання до неперервної освіти, розвитку й саморозвитку в професійній діяльності.

У Національній доктрині розвитку освіти [8] зазначається, що пріоритетними напрямками державної освіти в цій галузі є особистісна орієнтація освіти, постійне підвищення якості освіти, оновлення її змісту та форм організації навчально-виховного процесу, запровадження освітніх інноваційних технологій.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [7] зазначено, що сучасній школі потрібні такі педагогічні кадри, які будуть здатні працювати на засадах інноваційного підходу до організації навчально-виховного процесу, дитиноцентризму, власного творчого неперервного професійного зростання.

Учитель трудового навчання в сучасному навчальному процесі, в контексті реалізації ідеї реформи шкільної освіти стикається з потребою урізноманітнення форм, методів і засобів навчання з дисципліни «Технологія», насамперед з використанням форм інтерактивного навчання; методичного забезпечення організації та здійснення інтерактивного навчання, власної підготовленості до ефективного впровадження такого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Інтерактивне навчання, на думку І. Тягай, – це процес активної взаємодії всіх суб'єктів навчально-виховного процесу, спрямований на організацію їхньої співпраці, за якої кожен студент має можливість самореалізуватися, набути потрібного досвіду і професійної спроможності [10, 7]. Упровадження інтерактивного навчання змінює спосіб здобуття нових знань і формування фахових компетентностей, створює сприятливі умови для розвитку самостійності тих, хто навчається, сприяє розвитку їхньої креативності. За результатами сучасних досліджень оптимальним для розвитку особистості є діалогічне педагогічне середовище, в якому особистість визнається цінною, вільною і шанованою.

Навчальний процес у контексті діалогу – це активна взаємодія та спілкування його учасників, тобто інтеракція, що здійснюється за допомогою відповідних методів.

Сучасна школа зорієнтована виробити в кожного учня звичку активно залучатися до вирішення важливих питань життя колективу, висловлювати й відстоювати свою думку, поважати думку інших, працювати в команді, виявляти креативність і критичність мислення. Вагомим засобом належного вирішення цих завдань, на думку науковців (І. Бех, Л. Куликова, М. Левітов, А. Люблинська, А. Матвеева, Д. Ольшанський, О. Скрипченко та ін.), є набуття учнями низки компетентностей, що найбільш ефективно формуються за допомогою інтерактивних методів навчання.

Педагогічною теорією і практикою накопичено багатий досвід щодо розкриття сутності інтерактиву, розробки різних видів такої діяльності. Однак відмічаємо недостатню увагу щодо застосування інтерактивних методів у процесі навчання з дисципліни «Технології» учнів 5 – 9 класів. Як наслідок, спостерігається або нехтування з боку вчителів інтерактивними методами, або, навпаки, перенасичення ними навчального процесу. Такий стан зумовлює потребу детальнішого вивчення можливостей запровадження інтерактивних технологій навчання.

«Інтерактивний» означає: здатний взаємодіяти у процесі бесіди, діалогу з чимось (комп'ютером) або кимось (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це насамперед діалогове навчання, у процесі якого здійснюється взаємодія вчителя і учнів. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання у співпраці) [9].

Інтерактивні технології використовують з метою створення на занятті ситуації, яка дає змогу учням працювати разом, засвоювати, повторювати, систематизувати навчальний матеріал, виконувати практичні та лабораторні роботи, створюють атмосферу співпраці, творчої взаємодії в навчанні: крапцюго сприйняття та засвоєння матеріалу, створення мікроклімату, який стимулює учнів до вільного висловлювання своїх думок і вражень. Особливістю інтерактивних методик є те, що вони найбільш природні, створюють сприятливі умови для формування вмінь і навичок, дають можливість виявити свої інтелектуальні якості, впливати не тільки на свідомість людини, а й на її почуття, емоції, вольові якості [5].

У своїй роботі використовуємо такі інтерактивні методи навчання: «робота в парах», «робота в малих групах», «акваріум», «коло ідей», «мікрофон», «мозковий штурм», «аналіз дилеми (проблеми)», «асоціативний куц», «незакінчене речення», «мозаїка», «навчаючись учусь», інтерактивні ігри.

Наприклад, робота в групах може здійснюватись з теми «Художнє конструювання виробу», де учням додому було задано випереджувальне завдання – провести мінідослідження (робота з інформаційними джерелами, бесіди із своїми родичами та майстрами) про різновиди лав і табуретів та накидок для них (форма, гама кольорів) і застосування їх жителями цього регіону. Для перевірки домашнього завдання пропонується гра, у якій учні утворюють декілька творчих команд-груп, кожна з яких вивчає один із аспектів визначеного завдання. Перша група досліджувала табурети побутового призначення, а також які види накидок використовувались для їх накривання. Друга група досліджувала такі табурети господарського призначення, базовою формою яких є ослін та накидки, що використовувались для їх накривання. Третя група досліджувала табурети для відпочинку, а також накидки для їх накривання.

Інтерактивні ігри (брейнринги, ділові ігри, рольові ігри, конкурси тощо) підвищують зацікавленість предметом, сприяють ефективності набуття знань та вмінь. На уроках з різних тем використовуємо такі ігри як «Впізнай професію», «Хто швидше», «Зроби краще», «Господиня», «Асоціації», «Знайди помилку», «Намалюй за описом», «Домалюй фасон», «Символ професії» та ін. Наприклад, гру «Чарівна скринька» використовуємо під час вивчення інструментів та матеріалів, потрібних для виконання будь-яких робіт (шиття, в'язання, вишивки, приготування їжі та ін.). З-поміж запропонованих інструментів та матеріалів учням треба знайти потрібні й пояснити їх призначення.

Цікавим для учнів у процесі вивчення особливостей матеріалів та інструментів може стати інтерактивний прийом «сенкан». Це короткий вірш, який учні складають за відповідним алгоритмом. Створювати вірші можна як індивідуально так і групою. Такий прийом розвиває пам'ять, творчість, логічне мислення, уміння працювати в команді.

Наприклад, під час вивчення теми «Вишивка мережкою» доречно використовувати інтерактивний прийом «Розминка». За правилами треба знайти знайомі слова у таблиці переплутаних слів. Команда, яка перша знайде знайоме слово, піднімає паперову долоньку, учениці розповідають про правила техніки безпеки з цим інструментом, а якщо слово «виворіт» – розповідають про види мережок, а якщо слово «робота» – розповідають правила виконання мережок і їх застосування.

На всіх етапах уроків доцільно застосовувати роботу в парах: для перевірки домашнього завдання, для закріплення і повторення навчального матеріалу, інколи для його вивчення.

Переваги інтерактивних технологій, на думку Л. Пашко, дають можливість забезпечити глибину вивчення змісту; змінюється роль учнів; змінюється основне джерело інформації [8, 27]. Це інтерес самого учня; значно підвищується роль особистості педагога як лідера, організатора.

Використання інтерактивних технологій сприяє фаховому зростанню, для зміни себе, для навчання разом з учнями. Для ефективного застосування інтерактивних технологій, зокрема, для того, щоб охопити весь необхідний обсяг матеріалу і глибоко його вивчити, педагог має старанно планувати свою роботу, щоб дати завдання учням для попередньої підготовки; під час проведення інтерактивних вправ дати учням час подумати над завданнями; планувати обговорення за підсумками інтерактивної вправи; проводити швидкі опитування.

Теоретичні проблеми застосування інтерактивних технологій на уроках трудового навчання потребують методичних розробок їх реалізації, що визначає подальший напрям дослідження. Інноваційна діяльність учителя технологій має спрямовуватися на створення інноваційно-програмного методичного комплексу з навчальних дисциплін.

Висновки. Використання інновацій під час навчання позитивно впливає на розвиток творчих здібностей учнів, креативності, нестандартності, підвищує зацікавленість предметом і стимулює до саморозвитку в цій сфері, крім того, формує естетичний смак, виховує свідоме, творче ставлення до праці, дає змогу майбутнім фахівцям оволодіти технічними знаннями.

Застосування різних інтерактивних технологій не тільки оптимізує навчальну діяльність учнів, а й підвищує рівень педагогічної майстерності вчителя, розширює діапазон методів і прийомів роботи, підвищує рівень його професійної ерудиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волосяк М. А. Інтерактивні форми роботи на уроці / М. А. Волосяк // Управління школою. – 2005. – № 16 – 18 (100 – 102). – С. 70 – 79.
2. Коберник О. Соціальне становлення особистості школяра в процесі застосування інтерактивних технологій на уроках трудового навчання / О. Коберник // Дидактика професійної школи. – Вип. 3. – 2005. – С. 56 – 59.
3. Коломієць Н. А. Інтерактивне навчання: сутність, основні засоби реалізації / Н. А. Коломієць // Наукові записки: зб. наук. ст. НПУ імені М. П. Драгоманова. Педагогічні та історичні науки. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – Вип. LXII (62). – С. 82 – 91.
4. Кравченко Т. В., Коберник О. М. Використання інтерактивних методик на уроках трудового навчання / Т. В. Кравченко, О. М. Коберник // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2003. № 2 (28). – С. 28 – 31.
5. Маркова І. С. Інтерактивні технології на уроках математики: навч.-метод. посібник / І. С. Маркова. – Х.: Основа, 2007. – 127 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України / *Освіта України*. – 2001. – № 29. – С. 7 – 25.
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013> (дата звернення: 25.04.2019 р.).
8. Пашко Л. Ф. Формування ключових життєвих компетентностей засобами інтерактивних технологій у процесі трудового навчання. Інтерактивні технології на уроках трудового навчання: метод.-практич. посіб. / Л. Ф. Пашко – Полтава: ПОІППО. – 2007. – 120 с.
9. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. І. Пометун. – К.: В-тво А.С.К., 2004. – 192 с.
10. Тягай І. М. Форми інтерактивного навчання математичних дисциплін майбутніх вчителів математики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. М. Тягай // Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ. – 2017.

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Валентина КРИЦЬКА, учитель трудового навчання вищої категорії Конотопської ЗОШ І – III ступенів № 13, м. Конотоп, Сумська область

Розкрито теоретичні засади використання інноваційних методів і технологій на уроках трудового навчання. Активна розумова діяльність – найважливіша риса сучасної людини, критичність мислення, пошук нового, бажання і вміння здобувати знання самостійно.

Ключові слова: урок трудового навчання, інноваційні методи, інноваційні технології.

Валентина КРИЦКАЯ

ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ТРУДОВОГО ОБУЧЕНИЯ

Раскрываются теоретические основы использования инновационных методов и технологий на уроках трудового обучения. Активная умственная деятельность – важнейшая черта современного человека, критичность мышления, поиск нового, желание и умение приобретать знания самостоятельно.

Ключевые слова: урок трудового обучения, инновационные методы, инновационные технологии.

Valentina KRITSKAYA

INNOVATIVE LABOR TRAINING TECHNOLOGIES

The theoretical foundations of the use of innovative methods and technologies in the lessons of labor training are revealed. Vigorous mental activity is the most important feature of modern man, critical thinking, the search for new things, the desire and ability to acquire knowledge on their own.

Keywords: lesson of labor training, innovative methods, innovative technologies.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими соціально-економічними перетвореннями, коли від людини вимагаються не тільки знання і вміння, а й розвинені особистісні якості, які давали б їй змогу активно долучатися до творчої діяльності. У зв'язку із цим перед освітою постають нові завдання: школа має орієнтуватися на створення оптимальних умов для розвитку кожної дитини, спрямовуватися не на заучування, а на формування в них здібностей самостійно осмислювати навколишню дійсність. Це передбачає перебудову процесу навчання, розробку та впровадження інноваційних педагогічних технологій учителями трудового навчання (технологій).

В освітніх документах (Закон України «Про інноваційну діяльність» [2], Національна доктрина розвитку освіти в Україні [6], Закон України «Про середню освіту» [3], Концепція загальної середньої освіти [9] та ін.) акцент ставиться на розвиток інноваційних освітніх технологій у навчальному процесі з метою забезпечення реалізації особистісно-орієнтованої шкільної освіти.

© Крицька В., 2019

Тому однією з основних умов щодо вдосконалення професійної діяльності учителів технологій є перехід від традиційних педагогічних технологій навчання до застосування сучасних інноваційних педагогічних технологій.

Аналіз останніх досліджень. Варто звернути увагу на дослідження науковців, які займалися вивченням питань технологічної освіти: В. Борисов, А. Грітченко, Р. Гуревич, О. Коберник, М. Корець, Л. Оршанський, В. Сидоренко, В. Стещенко, Г. Терещук, В. Титаренко, О. Торубара та інші.

«Технологія», що є освітньою галуззю технологічної освіти, нині перебуває на етапі якісного розвитку. Її різні змістово-процесуальні аспекти викладено в працях П. Атутова, О. Богатирьова, Г. Гаджиєва, В. Казакевича, О. Кожини, Н. Матяш, В. Муравйова, М. Павлової, Г. Пічугіної, Дж. Пітта, А. Полякова, І. Сасової, В. Симоненко, Ю. Хотунцева, С. Чистякової, Л. Серебряникова, В. Сидоренка, О. Коберника А. Терещука, В. Бербеця, С. Ящука, В. Тименка, І. Веремійчика та ін.

Вивченням теоретичних і дидактичних питань щодо запровадження педагогічних технологій у навчальний процес шкільної освіти

займаються дослідники І. Бех, П. Гусак, М. Кларін, Н. Протасова, О. Савченко, Г. Селевко, М. Скрипник, О. Пехота та ін. Але питання застосування педагогічних технологій під час викладання навчального предмета «Технології», що зумовлено низкою чинників і має соціально-економічне й особистісне значення, залишається недостатньо вивченим.

Мета статті – аналіз застосування інноваційних технологій трудового навчання у закладах загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. З огляду на досягнутий рівень суспільного розвитку і його перспективи сформульовано нові вимоги до специфіки і якості праці людини. Передусім це пов'язано з технологічною революцією, зокрема з її інформаційним складником, з досягненнями науково-технічного прогресу, які якісно змінюють середовище життєдіяльності сучасної людини. Такі процеси потребують виховання особистості, яка може брати участь у технологічній, творчій і проектній трудовій діяльності, тобто її праця є творчо-перетворювальною. Високий рівень технологічної культури, здатність до ініціативи, творчості й саморозвитку, професіоналізм і конкурентоспроможність – об'єктивні вимоги до особистості як до суб'єкта трудової діяльності.

Важливе місце в цьому процесі посідає освітня галузь «Технології», яка сприяє формуванню в учнів технологічної компетентності на основі системи технологічних знань і вмінь, що є основою для подальшої трудової діяльності; становлення цілісної особистості, яка має потребу в різних видах розумової та фізичної праці, технологічно важливих якостях, що забезпечують їх самореалізацію, самоствердження й соціалізацію.

Трудове навчання має важливу роль у розумовому й фізичному розвитку учнів, у формуванні їхнього світогляду, розв'язанні завдань навчання й виховання з опорою на культурно-історичний розвиток людства, який віддзеркалено в одному з найпотужніших пластів цивілізації – виробництві. Цей навчальний предмет ознайомлює учнів з основами виробничої діяльності, сприяє їхній підготовці до життя, формує важливі навички майбутньої трудової діяльності в усіх галузях виробництва.

Розвиток особистості учня, його підготовка до творчої діяльності в умовах ринкових відносин є головною метою уроків трудового навчання, оскільки суспільству потрібна не просто індивідуальність, а творча особистість, здатна ставити й розв'язувати соціально-важливі завдання, швидко орієнтуватися в швидких змінах сучасного середовища.

У Концепції загальної середньої освіти чітко визначено орієнтири оновлення школи: школа –

це простір життя дитини, «тут вона не готується до життя, а повноцінно живе, і тому вся діяльність навчального закладу відбувається так, щоб сприяти становленню особистості як творця і проектувальника власного життя у співпраці з дорослими, ґрунтуючись на ідеї усвідомленого вибору особистого життєвого шляху» [9, 65].

У «Національній доктрині розвитку освіти» обґрунтовано перспективи і можливості модернізації системи трудової підготовки учнів відповідно до сучасного соціально-економічного стану країни і ринку праці. Основною метою школи, згідно із зазначеним документом, є підготовка освічених, моральних, мобільних, конструктивних і практичних особистостей, які усвідомлюють свою роль у суспільстві [6, 85].

Спираючись на зміст державного стандарту базової та повної середньої освіти, основною метою галузі «Технологія» є виховання й становлення технічно, технологічно освіченої особистості, готової здійснювати активну трудову діяльність з урахуванням науково-технічного прогресу, оскільки на основі загальнотрудових умінь вона зможе оволодіти багатьма конкретними видами технологій, для забезпечення здійснення високого рівня трудової діяльності. Реалізація змісту освітньої галузі «Технологія» в основній школі забезпечує чимало переваг у становленні особистості учня.

Специфіка «Технології» як освітньої галузі полягає в тому, що тут учні в процесі навчання вперше набувають досвіду інтегрованої перетворювальної діяльності, інваріантними сторонами якої є: пізнавальна, предметно-практична (трудова), проектна, ціннісно-орієнтовна, комунікативна й естетична складові. До того ж діяльність учнів має характер розгорнутої навчальної діяльності, до складу якої входять загальнопізнавальні, загальнотрудові, спеціальні розумові і практичні дії [10, 113].

Ми розуміємо, що школі потрібні педагоги, зокрема вчителі трудового навчання, які своїми професійними й людськими якостями відповідають сучасним суспільним вимогам до системи освіти й виховання, здатні активно шукати й запроваджувати ефективні інноваційні технології навчання.

На думку С. Єфіменка, учитель технологій має забезпечити вирішення педагогічних завдань, сприяти реалізації інноваційних освітніх педагогічних технологій, брати участь у запровадженні основних засад Державного стандарту освітньої галузі «Технологія» [1].

Ми поділяємо висновки науковців О. Коберника, Г. Коберника, які вважають, що вчителям технологій треба стимулювати в учнів основної школи саме внутрішню мотивацію до вибору професії [5]. Мотивація сприяє виникненню ін-

тересу учнів до навчання, радості й задоволення. Таким мотиваційним процесом є застосування педагогічних технологій у навчанні.

Упровадження інноваційних технологій учителями технологій у навчанні учнів 5–9 класів змінює репродуктивний характер засвоєння знань, умінь та навичок на проблемне, програмоване та інноваційне викладання. Позитивні риси технологізації навчального процесу (діагностична постановка цілей, наявність критеріальної поточної і підсумкової оцінки, алгоритмізація навчання, гарантований кінцевий результат) спонукають до поширення використання інноваційних технологій у педагогічній практиці вчителів технологій.

Основними принципами відбору інноваційних технологій до реалізації навчального процесу є: перспективність, демократичність, гуманістичність, інтегративність, реалістичність, ефективність, економічність, актуальність. Оцінювати вибрані для роботи з учнями інновації доцільно за трьома основними критеріями: актуальність, корисність, реалістичність.

Ефективною під час вивчення дисципліни «Технологія» є дослідницька діяльність учнів. У процесі організації дослідницької діяльності вчитель повинен навчити учнів самостійно здобувати знання, без яких неможливо працювати усвідомлено, цілеспрямовано, продуктивно. Це знання про асортимент і важливі властивості оброблюваних матеріалів, знаряддя праці, технологічні процеси, раціональні прийоми праці, правила техніки безпеки, санітарії та гігієни, організації та культури праці. Спостереження і досліді набувають для учнів особливого змісту, коли вчитель показує їм на практиці, що знання, отримані в процесі праці й проведення спеціальних спостережень, допомагають виконувати роботу добре й швидко.

Поняття «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) не є однозначним. Узагалі ІКТ можна визначити як сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовують для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження й управління інформацією. Під цими технологіями мають на увазі комп'ютери, мережу Інтернет, радіо й телепередачі, а також телефонний зв'язок. І. Захарова розуміє під ІКТ «конкретний спосіб роботи з інформацією: це і сукупність знань про способи й засоби роботи з інформаційними ресурсами, і спосіб та засоби збору, обробки й передавання інформації для набуття нових відомостей про об'єкт, що вивчається» [4, 22].

Завдання сучасного вчителя організувати в комп'ютерному середовищі навчальний процес з урахуванням специфіки конкретної навчальної дисципліни, навчальних і практичних цілей, ро-

зумітись, які є засоби ІКТ і як їх використовувати, яким змістом їх наповнити, як контролювати їх якість. З-поміж великого різноманіття ІКТ технологій використовуємо програму для автоматизованої побудови креслення КОМПАС-3D, мережу Internet, мультимедійні засоби (презентації), що дають можливість на якісно новому рівні будувати навчальний процес.

Система КОМПАС-3 – інтерактивний графічний редактор із сучасним інтерфейсом, оснащений інструментальними засобами, які дають змогу шляхом комп'ютерного моделювання створювати твердотілі об'єкти з використанням набору елементарних параметричних тіл (паралелепіпед, циліндр та ін.).

Мережа Internet, яка є глобальною інформаційною мережею, об'єднує велику кількість регіональних мереж водночас з метою обміну даними й доступу до інформаційних і технологічних ресурсів. Використовується нами для пошуку інформації учнями для підготовки до практичних занять, підготовки та виконання лабораторних і самостійних робіт, створення презентацій, розробки творчих проєктів. Дидактичні можливості та методичні варіанти застосування мультимедійних засобів навчання з дисципліни «Технології» досить широкі й різноманітні. Застосування мультимедійних засобів здатне різко підвищити ефективність навчального процесу. У різних ситуаціях мультимедійні засоби навчання можуть мати різне дидактичне функціональне призначення: служити опорою (слуховою, зоровою) для подальшого засвоєння учнями знань, ілюстрацією або засобом повторення та узагальнення навчального матеріалу. Навчальна інформація, подана через мультимедійні засоби, має бути без наукових помилок. Систему знань варто подавати на логічній основі.

Отже, ІКТ – один із засобів навчання, що сприяє реалізації педагогічної ідеї. Використання ІКТ у навчально-виховному процесі учнів 5–9 класів дає можливість вивчати дисципліну на якісно новому рівні. Але варто підкреслити, що впровадження ІКТ у навчальний процес має базуватися на їх педагогічно обґрунтованому поєднанні з традиційними методичними системами навчання та з обов'язковим обґрунтуванням педагогічної доцільності такого використання, тобто освіта на сучасному етапі має задовольняти нові потреби й водночас зберігати свої сильні традиційні сторони.

Проєктні технології передбачають розв'язання різних проблем із використанням дослідницьких методів, стимулювання інтересу студентів до самостійного здобуття знань, розвиток уміння орієнтуватися в інформаційному просторі, позитивний вплив на розвиток критичного і творчого мислення.

Як продукт проектування, на думку І. Шелудько, треба розрізняти проект і виріб, передбачений певною навчальною темою [10]. Проект – результат розумової діяльності учня у середовищі інформації, а виріб – результат діяльності у сфері матеріальних об'єктів. Інакше кажучи, продуктом у матеріальній сфері є виріб (об'єкт) – конкретність, а проект – це абстракція. Виріб виготовляється завдяки упорядкуванню матерії засобом думки. Виріб – це деяка конкретність, що відповідає проекту [7; 8]. Погоджуючись з думкою дослідників, будемо вважати, що проект – це прототип, ідеальний образ передбачуваного або можливого об'єкта, стану. Мета проектування полягає у створенні об'єкта з певними вимогами та якостями.

Метод проектів передбачає використання широкого спектра проблемних, дослідницьких, пошукових методів, які чітко орієнтовані на реальний практичний результат, що має значення для учнів, з одного боку, а з іншого – вивчення проблеми цілісно з урахуванням різних чинників та умов її розв'язання й реалізації результатів під час навчання з дисципліни «Технології».

Проектні технології застосовуємо під час вирішення учнями завдань для самостійної роботи, де пропонується вибір творчих проектів виробів, які вони за бажанням мають обрати та виконати.

Висновки. Перебудова системи середньої освіти, зокрема розроблення нових програм з метою поліпшення умов, результатів навчання учнів, удосконалення професійної діяльності вчителів через постійний розвиток і саморозвиток, запровадження інноваційних технологій навчання сприяє розкриттю індивідуальних можливостей та самоактуалізації особистості кожного учня у виборі професійних пріоритетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Є ф і м е н к о С. М. Особливості професійної підготовки майбутніх вчителів технологій / С. М. Єфі-

менко // Формування компетентісно-світоглядних професійних якостей: зб. статей Кіровоградського держав. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка. – Кіровоград: КДПУ, 2011. – Ч. III. – С.150–151.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV URL : Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15. (дата звернення: 21.03.2019 р.).

3. Закон України «Про середню освіту» від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL : zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-1. (дата звернення: 27.04.2019 р.).

4. За х а р о в а І. Г. Информационные технологии в образовании: учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / И. Г. Захарова. – М.: Академия, 2003. – 192 с.

5. Коберник О. М., Коберник Г. І. Підготовка майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності / О. М. Коберник, Г. І. Коберник // Вісник Житомирського державного ун-ту імені Івана Франка. – 2005. – № 2. – С. 23–25.

6. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті. – К.: Шкільний світ, 2001. – 24 с.

7. Полат Е. С., Бухаркина М. Ю. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования: учеб. пособ. для студ. вузов / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – М.: Академия, 2008. – 365 с.

8. П о м і г у є в О. Ю. Творчі групи – вивчення та апробування ідей у практичній діяльності / О. Ю. Помігуєв // Трудова підготовка в сучасній школі. – 2012. – № 5. – С. 34–39.

9. Про Концепцію загальної середньої освіти (12-річна школа). Постанова Колегії МОН України, Президії АПН України № 12/5-2 від 22.11.01 року. URL : http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/2712/ (дата звернення: 23.03.2019 р.).

10. Ш е л у д ь к о І. В. Підготовка майбутніх учителів технологій до навчання варіативних модулів художнього спрямування учнів 5 – 9 класів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / І. В. Шелудько // Хмельницький нац. ун-т, Хмельницький, 2016.

КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ

Як планувати власну професійну кар'єру : методичні рекомендації для учнів ПТНЗ / Байдулін В. Б, Злочевська Л. С., Торчевська Н. В. – Київ: ІПТО НАПН України, 2019. – 80 с.

Методичні рекомендації підготовлені з урахуванням особливостей освітнього середовища закладів професійної (професійно-технічної) освіти та індивідуального розвитку й саморозвитку особистості їх учнів. Рекомендації покликані допомагати учням вибирати, планувати та реалізовувати професійну кар'єру.

Для учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти, практичних психологів, соціальних педагогів, а також усіх, хто працює у сфері профорієнтаційної роботи та кар'єрного консультування учнівської молоді.

ДК 378.14

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ»

Олександр ЯМКОВИЙ, заступник директора з навчально-виробничої роботи Коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету, кандидат педагогічних наук, м. Київ

Розглянуто структуру і зміст практичної підготовки майбутніх фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» у Коледжі інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету.

Ключові слова: практична підготовка, молодший спеціаліст, практичне заняття, навчальна практика, виробнича практика.

Александр ЯМКОВИЙ

СОДЕРЖАНИЕ ПРАКТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ МЛАДШИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ «ФИНАНСЫ, БАНКОВСКОЕ ДЕЛО И СТРАХОВАНИЕ»

Рассмотрены структура и содержание практической подготовки будущих финансистов образовательного уровня «младший специалист» в Колледже информационных технологий и землеустройства Национального авиационного университета.

Ключевые слова: практическая подготовка, младший специалист, практическое занятие, учебная практика, производственная практика.

Oleksandr YAMKOVUY

CONTENT OF PRACTICAL TRAINING OF YOUNG SPECIALISTS «FINANCE, BANKING AND INSURANCE»

The structure and content of practical training of future financiers of educational qualification level «junior specialist» at the College of information technologies and land management of National Aviation University.

Keywords: practical training, junior specialist, educational training, industrial training.

Постановка проблеми. У сучасних умовах реформування економіки України зростають і вимоги до професійної підготовки випускників закладів фахової передвищої освіти. Нині сучасний ринок праці потребує молодих фахівців з високою професійною компетентністю, мобільністю, комунікабельністю, креативністю, ініціативністю, здатних до самоосвіти та роботи в команді. З огляду на це, особлива роль відводиться системі практичної підготовки, під якою розуміють спланований, організований та керований закладом освіти процес набуття студентами вмінь та навичок, а також досвіду майбутньої професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Аналіз науково-педагогічної літератури дав змогу встановити, що питання та проблеми професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері економіки перебувають у колі наукових інтересів багатьох науковців та практиків. Зокрема, питання вдосконалення вищої економічної освіти висвітлено в працях І. Абрамової, О. Аксьонової, О. Войнаровської, В. Зінченко, О. Кареліної, О. Пометун, В. Стасюк та інших; окремі аспекти професійно-практичної підготовки майбутніх економістів представлені в наукових працях

Т. Березюк, Н. Гресь, З. Гуцайлюка, В. Давидова, В. Домбровського, А. Колота, К. Михасюк, Є. Мниха, Л. Нападовської, М. Левочко, В. Сопка, В. Скакун, Л. Чернелєвського, Л. Чижевської, Л. Шипулина та ін.

Однак незважаючи на значну кількість праць, щодо фахової підготовки майбутніх фахівців галузі економіки, проблеми вдосконалення їх практичної підготовки ще недостатньо розроблені, проте, залишаються актуальними.

Мета статті – проаналізувати зміст практичної підготовки майбутніх фахівців-фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» на прикладі Коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету та розкрити роль практик у формуванні професійних компетентностей студентів.

Виклад основного матеріалу. Нині в коледжах і технікумах молодь має змогу здобути професійну підготовку за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст», що дасть їм змогу працювати спеціалістом середньої ланки у певній галузі та продовжити навчання для здобуття освітнього ступеня вищої освіти – «бакалавр». Однією із складових професійної підготовки студентів у закладах фахової передвищої освіти є

© Ямковий О., 2019

практична підготовка, яка відповідно до ст. 48 Закону України «Про фахову передвищу освіту» належить до однієї із форм організації освітнього процесу [1].

У Коледжі інформаційних технологій та землевпорядкування НАУ практичне навчання організовується відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту», «Положення про проходження практики студентами КІТЗ НАУ» з метою закріплення у студентів теоретичних знань та формування у них професійних умінь і навичок за відповідною спеціальністю.

Практична підготовка студентів спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа й страхування» освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» здійснюється через практичні заняття, виконання курсової роботи з фахових дисциплін, навчальну та виробничу практики. Зазначені види занять та практики відображають послідовні етапи професійної підготовки студентів, що забезпечують поступове збільшення обсягу професійних знань і практичних умінь у фінансово-кредитній галузі, сприяють формуванню економічного мислення у студентів.

Розглянемо зміст практичної підготовки молодших спеціалістів з фінансів на прикладі Коледжу інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету.

Практична підготовка започатковується в процесі теоретичного навчання, коли проводяться практичні заняття з певних фахових дисциплін, вирішуються завдання певного виробничого змісту. Зазначимо, що правильно організовані практичні заняття мають важливе виховне й практичне значення (реалізують дидактичний принцип зв'язку теорії з практикою) та орієнтовані на вирішення таких завдань: поглиблення, закріплення й конкретизація знань, отриманих на лекціях і в процесі самостійної роботи; формування практичних умінь і навичок, необхідних в майбутній професійній діяльності; розвиток умінь спостерігати й пояснювати явища, що вивчаються; розвиток самостійності тощо [2].

Щодо підвищення ефективності практичних занять вчені-педагоги пропонують використовувати на них віртуальні бізнесові практикуми, економічні онлайн-ігри, ділові та рольові ігри, практико-орієнтовані тренінги, аналіз різних виробничих ситуацій тощо.

Зокрема, на другому курсі студенти-фінансисти виконують цикл практичних робіт із дисциплін «Гроші й кредит», «Фінанси», «Бухгалтерський облік» тощо. Зміст практичних занять передбачає встановлення міждисциплінарних зв'язків фахових дисциплін, що, сприяє формуванню професійної компетенції студентів. На

практичних заняттях студенти використовують завдання, які вчать аналізувати й зіставляти фінансово-економічні дані, комбінувати їх, знаходити зв'язки, залежності та закономірності, формують уміння креативно мислити, обґрунтовувати власні ідеї.

У процесі роботи на практичних заняттях студенти опановують уміння й навички визначати обсяги грошових доходів підприємства, складати бухгалтерський баланс, нормувати обігові кошти, розраховувати амортизаційні відрахування, плату за використання кредиту, оцінювати фінансовий стан підприємства, складати фінансову звітність підприємства тощо.

Практичний характер більшості цих дисциплін передбачає використання на заняттях різних бланків (первинних, зведених документів, облікових регістрів, форм звітності тощо). Під час практичного заняття під керівництвом викладача студенти можуть практикуватися у заповненні різних бланків, виконувати різні облікові роботи: складати первинні та зведені бухгалтерські документи, здійснювати їх перевірку, бухгалтерську обробку, запис до облікових регістрів, складати звітність підприємства тощо. Для цього викладач має постійно добирати зразки бланків, готувати відповідні завдання та роздатковий матеріал. Крім того, практичні заняття впливають не лише на формування професійних умінь студента, а й на особисті якості майбутнього фахівця, його ставлення до професійної діяльності.

Під час практичної підготовки студенти виконують курсові роботи, які мають аналітичний і практичний напрям, на матеріалах літературних джерел і фактичних документах підприємств. Згідно з освітньо-професійною програмою та навчальним планом підготовки молодших спеціалістів зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» студенти виконують курсові роботи з дисциплін «Політична економія» та «Фінанси підприємств». Їх тематика будується за проблемним принципом та з умовою використання даних реально існуючих підприємств. Наприклад, для формування практичних навичок та компетентностей студентів обов'язковою складовою курсової роботи з дисципліни «Фінанси підприємств» є її практична частина, що передбачає аналіз теоретичних матеріалів, проведення фінансових розрахунків на матеріалах підприємств для формування пропозицій із удосконалення фінансових відносин та вирішення визначених проблем фінансового характеру. Отже, виконання курсової роботи сприяє закріпленню та розширенню теоретичних знань, набуттю самостійних практичних навичок з економічних та виробничих питань.

Практичні навички та вміння, здобуті студентами на практичних заняттях, закріплюються під час навчальної та виробничої практики. Практика – одна із форм навчання, що сприяє закріпленню і практичному застосуванню знань, отриманих теоретичних шляхом, і є невід’ємною складовою процесу підготовки фахівців.

У Коледжі інформаційних технологій та землевпорядкування Національного авіаційного університету під час підготовки майбутніх фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» згідно з освітньо-професійною програмою та навчальним планом передбачає такі види практик:

IV семестр – навчальну практику з використанням програмних продуктів MS Excel та MS Access тривалістю 2 тижні;

VI семестр – навчальну практику з використанням комп’ютерної програми обліку «1С: Бухгалтерія 8.2» тривалістю 3 тижні;

VI семестр – технологічну виробничу практику тривалістю 5 тижнів.

Зміст, види практики, їх мета, тривалість і терміни проведення визначаються наскрізною програмою практики, розробленою викладачами коледжу. Основним методичним документом, що висвітлює зміст і технологію проведення кожного виду практики, є робоча навчальна програма.

Майбутній фінансист має вміти швидко створювати документи й звітні форми, обробляти економічну інформацію за допомогою спеціалізованих програм. Тому навчальна практика проводиться на II і III курсах і поділяється на два види: навчальну практику з використанням програмних продуктів MS Excel та MS Access та навчальна практика з використанням комп’ютерної програми обліку «1С: Бухгалтерія 8.2».

Після закінчення IV семестру другого курсу студенти проходять навчальну практику із використанням програмних продуктів MS Excel та MS Access. Цей вид практики базується на знаннях з базових фахових дисциплін та дисципліни «Інформатика та комп’ютерна техніка».

Особливістю цієї навчальної комп’ютерної практики є те, що вона має характер навчального практикуму. Практичні завдання, що виконують студенти, спрямовані на вивчення основ роботи з табличним процесором Microsoft Excel та системою управління базами даних Access, де розглядаються основні етапи створення, редагування, обробки робочих таблиць, способи побудови графіків та функцій, виконання обчислень з допомогою формул і функцій, наводяться приклади роботи зі списками, опис інструментів аналізу та оптимізації даних тощо.

У VI семестрі студенти проходять три тижні навчальної комп’ютерної практики на базі програми «1С: Бухгалтерія 8.2», яка орієнтована на вирішення завдань автоматизації обліку й управління підприємством. Під час цієї практики студенти вирішують ряд завдань бухгалтерського, складського, управлінського обліку, розрахунку зарплати, аналізу даних та управління на рівні бізнес-процесів тощо.

Отже, використання сучасних програмних продуктів під час підготовки майбутніх фінансистів, дасть право студентам набути конкретних професійних умінь і навичок відповідно до вимог сучасної економіки.

Завершальний етап професійної підготовки майбутніх фінансистів є технологічна виробнича практика, яку проводять перед державним кваліфікаційним іспитом. Виробничу практику для студентів III курсу спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» проводять на підприємствах (в організаціях, установах) виробничої та невиробничої сфер різних організаційно-правових форм та форм власності, що є юридичними особами, в державних установах, органах місцевого самоврядування, фінансових установах (податкові інспекції, комерційні банки, страхові компанії).

Виробнича практика надає студенту можливість реалізовувати функції фахівця на робочому місці, студент виконує весь цикл обов’язків за своєю спеціальністю, усвідомлює механізм дії підрозділу, в якому проводиться виробнича практика, загальну картину всього об’єкта практики [4, 154].

Основні завдання виробничої практики: ознайомитися із структурою підприємства чи установи; вивчити установчі документи та ознайомитися з положеннями про відділи, посадовими інструкціями, взаємовідносинами між структурними підрозділами; вивчити техніко-економічні умови діяльності підприємства, установи, організації, їх фінансового стану; ознайомитися з організацією фінансової роботи на базах практики; набути необхідні навички й засвоїти методи складання фінансових планів; засвоїти методи і способи нарахування податків, зборів, соціальних внесків, процедуру сплати та контролю за податковими платежами; навчитися аналізувати й прогнозувати фінансові результати, планувати заходи та приймати управлінські рішення щодо поліпшення фінансового стану підприємства тощо.

Зазначимо, що з 2014 р. студенти-фінансисти будь-якого закладу вищої чи фахової передвищої освіти можуть проходити онлайн-практику в банку «ПриватБанк», яка дає змогу здобути знання та навички роботи в банківській сфері онлайн, без обов’язкового відвідування відділень

банку. Для проходження такої онлайн-практики студенту треба лише зареєструватися на сайті ПриватБанку за посиланням practice.privatbank.ua і всі завдання виконувати онлайн. Програма практики передбачає теоретичну і практичну частини – 10 теоретичних модулів і 5 практичних завдань.

Теоретичні матеріали стосуються структури банку, принципів та методів його роботи і продуктів банку (карткові продукти, депозити, послуги корпоративним клієнтам). Багато теоретичних матеріалів подано у вигляді відеофільмів, що значно підвищує ефективність запам'ятовування матеріалу та збільшує зацікавленість студентів до навчання. Практична частина передбачає виконання завдань на вміння використовувати здобуті теоретичні знання. По суті, ці завдання є навчальними транзакціями для вивчення проведення різних операцій у сфері банківських послуг. Як, наприклад, проведення операцій в додатку або особистому кабінеті Приват 24.

Після проходження практики студенти отримують електронні сертифікати про проходження онлайн-практики з вказаними результатами. Кращі студенти-практиканти можуть бути зараховані до кадрового резерву ПриватБанку, з подальшим працевлаштуванням у ньому.

Особливості практичної підготовки студентів сфери фінансів: у структурі практичної підготовки обов'язкове інтегрування фахових дисциплін; впровадження навчальної практики за програмами, що використовують підприємства та фінансові установи; обов'язкове використання комп'ютерних програм на практичних заняттях.

Проте практичне навчання має певні недоліки та суперечності. З-поміж проблем виділимо такі: не завжди на практичних заняттях з фахових дисциплін використовуються

комп'ютерні програми; незабезпеченість з боку навчальних закладів викладання облікових дисциплін бланками бухгалтерських документів; недостатня забезпеченість навчального процесу комп'ютерною технікою та сучасними ліцензованими програмними продуктами для оброблення облікової інформації; незацікавленість вітчизняних суб'єктів господарювання брати на практику студентів коледжів (у переважній більшості випадків практика зводиться до формального перебування студентів на підприємстві). Тому треба постійно працювати над вирішенням цих питань з метою удосконалення практичної підготовки в умовах коледжу та на базах практики.

Висновки. Отже, практична підготовка майбутніх фінансистів освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» має на меті формування професійних умінь, навичок та проводитися за такими напрямками: у вигляді практичних занять з фахових дисциплін, таких, як: «Фінанси», «Бухгалтерський облік», «Податкова система», «Контроль і ревізія», «Економічний аналіз» тощо; виконання курсової роботи з фахової дисципліни; проведення навчальної практики на базі навчального закладу (у комп'ютерних лабораторіях, аудиторіях, центрах тощо); проходження студентами виробничої практики на підприємствах, в банках, установах та організаціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про фахову передвищу освіту» від 06.06.2019 № 2745-VIII. // Урядовий кур'єр від 31.07.2019. – № 144.
2. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. для студентів магістратури, викладачів / Т. І. Туркот – К. : Кондор. 2005 – 628 с.
3. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2007. – 495 с.

КНИЖКОВА ПОЛІЦЯ

Веб-квест у професійному навчанні : методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів / Герлянд Т. М., Кулаласва Н. В., Пашченко Т. М., Романова Г. М., Романов Л. А.; за заг. редакцією Т. М. Герлянд. – К.: ІПТО НАПН України, 2016. – 141 с.

У пропонуваніх методичних рекомендаціях розкрито суть веб-квесту як інноваційної технології; описано особливості його створення у мережі Інтернет; методику розроблення та приклади веб-квестів у професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників автотранспортної, аграрної та будівельної галузей.

Призначено для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, викладачів курсів підвищення кваліфікації педагогічних кадрів та всіх, хто цікавиться питаннями сучасної професійної освіти.

ФОРМУВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ФАХІВЦІВ У КОЛЕДЖАХ

Неля КРЕДЕНЕЦЬ, директор Львівського коледжу індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну, доктор педагогічних наук, професор, м. Львів;

Ольга СКОРОПАД, заступник директора з навчальної роботи Львівського коледжу індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну, м. Львів

Окреслено проблеми формування освітньої траєкторії фахівців закладів фахової передвищої освіти як запоруки формування та розвитку конкурентоздатного фахівця на прикладі Львівського коледжу індустрії моди КНУТД. Досліджено загальні аспекти та основні цілі освітнього процесу в коледжі. Проаналізовано особливості підготовки студентів у коледжах, основні напрями імплементації Закону України «Про фахову передвищу освіту» для закладів фахової передвищої освіти.

Ключові слова: Закон України «Про фахову передвищу освіту», заклад фахової передвищої освіти, фаховий молодший бакалавр, освіта дорослих, індивідуальна освітня траєкторія, дуальна освіта, наскрізні програми.

Неля КРЕДЕНЕЦЬ, Ольга СКОРОПАД

ФОРМИРОВАНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ СПЕЦИАЛИСТОВ В КОЛЛЕДЖЕ

Очерчены проблемы формирования образовательной траектории специалистов учреждений профессионального передвысшего образования как залог формирования и развития конкурентоспособного специалиста на примере Львовского колледжа индустрии моды КНУТД. Исследованы общие аспекты и основные цели образовательного процесса в колледже. Проанализированы особенности подготовки студентов в колледжах, основные направления имплементации Закона Украины «О профессиональном передвысшем образовании» для учреждений профессионального передвысшего образования.

Ключевые слова: Закон Украины «О профессиональном передвысшем образовании», заведение профессионального передвысшего образования, профессиональный младший бакалавр, образование взрослых, индивидуальная образовательная траектория, дуальное образование, сквозные программы.

Nelya's KREDENETS, Olga SKOROPAD

FORMATION OF THE EDUCATIONAL TRAJECTOR OF COLLEGE EXPERTS

The article is devoted to the problems of the formation of the educational trajectory of specialists of institutions of professional higher education as a guarantee of the formation and development of a competitive specialist on the example of the Lviv College of the Fashion Industry KNUITD. The general aspects and main goals of the educational process in college are investigated. The features of preparing students in colleges are analyzed. The main directions of the implementation of the Law of Ukraine "On Professional Higher Education" for institutions of professional higher education have been completed.

Keywords: Law of Ukraine "On Professional Higher Education", institution of professional higher education, professional junior bachelor, adult education, individual educational path, dual education, end-to-end programs.

Постановка проблеми. Інтенсивний розвиток глобалізаційних процесів викликає революційні зміни не тільки у світі економіки та фінансів, а й на ринку праці та в системі освіти. Як у вітчизняній, так і в зарубіжній теорії і практиці є спроби розв'язати проблеми підготовки молоді до вступу й адаптації у світі праці. У результаті таких пошуків в останні роки виросла зацікавленість системою фахової передвищої освіти та роллю коледжів у формуванні освітньої траєкторії фахівців.

© Креденець Н., Скоропад О., 2019

Джерела дослідження: в Україні 6 червня 2019 р. Верховна Рада України прийняла, а з 9 серпня 2019 р. набрав чинності Закон України «Про фахову передвищу освіту». Новий закон має створити умови для поєднання освіти з виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців для забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави.

Мета статті – розглянути загальні підходи до організації освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти та проаналізувати аспекти імплементації Закону України «Про фахову передвищу освіту».

Основний виклад матеріалу. У сучасних умовах Львівський коледж індустрії моди КНУТД вдало поєднує освітні й виховні функції та накопичений роками інтелектуальний потенціал. Коледж швидко і гнучко адаптувався до ринкових змін у сфері економіки, довів свою життєздатність. Заклад змінив обсяги та структуру підготовки фахівців, зберіг кадровий потенціал, освітній рівень, навчально-матеріальну базу, реалізує нові підходи, нову систему принципів розвитку коледжу, змісту та організації підготовки фахівців галузі індустрії моди, визначив пріоритет освітнього процесу, умови підготовки кваліфікованих кадрів за спеціальностями «Галузеве машинобудування», «Технології легкої промисловості», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Аналіз досліджень свідчить, що організаційні питання діяльності коледжів як навчальних закладів I–II рівнів акредитації перебували в центрі уваги науковців. Вагома увага зосереджена на вивченні теоретичних та практичних питань організації навчального процесу (Є. Маратканова, А. Похресник, М. Шик та ін.). Однак становлення коледжів як закладів фахової передвищої освіти відбувається доволі неоднозначно. Нині науковці не приділяють належну увагу дослідженню та розв'язанню питань, які стосуються практичних механізмів трансформації таких закладів та їх необхідності для забезпечення професійними кадрами сучасного ринку праці.

Фахівці [4; 5] зазначають, що саме навчальні заклади I–II рівнів акредитації можна вважати тими навчальними осередками, які мають брати активну участь у піднятті української економіки.

6 червня 2019 р. Верховна Рада України прийняла, а з 9 серпня 2019 р. набрав чинності Закон України «Про фахову передвищу освіту».

З 2020 р. українські коледжі й технікуми почнуть надавати фахову передвищу освіту і готуватимуть фахових молодших бакалаврів.

Основне покликання ЛКІМ КНУТД буде спрямоване на імплементацію таких змін:

- запровадження елементів корпоративного управління закладом, що сприятиме врегулюванню конфлікту інтересів. При закладі діятиме Наглядова рада, яка працюватиме над його стратегічним розвитком, шукатиме додаткові джерела фінансування, зможе впливати на керівництво в разі істотних проблем у діяльності;
- обрання керівника передбачатиме рейтингове голосування колективу. Крім того, термін перебування на посаді буде обмеженим;
- заклад готуватиме фахових молодших бакалаврів, а за наявності ліцензії здійснюватиме

підготовку за коротким циклом вищої освіти або першим (бакалаврським) рівнем;

- запровадження нової системи державного фінансування: субвенція з держбюджету покриватиме здобуття повної загальної середньої освіти;
- не встановлюватиметься обмеження щодо віку студентів, кількості попередньо здобутих дипломів за бюджетний кошт;
- можливість формувати індивідуальні освітні траєкторії та надавати вибір форми освіти (мережева, дуальна, навчання на виробництві тощо).

Законом визначено порядок, умови, форми та особливості здобуття фахової передвищої освіти та врегульовано суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначено компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері фахової передвищої освіти.

Законом встановлено основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи фахової передвищої освіти, створено умови для поєднання освіти з виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців для забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави.

У Законі сформовано основні вимоги до організації ефективного та результативного освітнього процесу, особливості забезпечення доступу до якісної фахової передвищої освіти, окреслено права та обов'язки учасників освітнього процесу тощо [1].

Відповідно до Закону України «Про фахову передвищу освіту» та листа МОН №1/11-7337 від 08.08.2019 р. «Щодо оформлення ліцензій у сфері фахової передвищої освіти» оформлено ліцензію Міністерства освіти і науки України про надання освітніх послуг у сфері фахової передвищої освіти для ЛКІМ КНУТД.

Випускник коледжу, як потенційний абітурієнт Університету, є більш професійно орієнтованим, цілеспрямованим та адаптованим до сучасних умов виробництва у порівнянні з випускником загальноосвітнього закладу освіти [4, 81]. Навчання у коледжі дає право швидше перейти до практики та набути професійної компетентності. А це за умов жорстокої конкуренції на ринку праці – неабияк важливо. Адже в той час, як магістри лише закінчують навчання, випускник коледжу вже має реальний трудовий досвід, який для роботодавця важить більше, ніж освітньо-кваліфікаційний рівень найманого працівника. Фахівці середньої ланки займають усе вагоміші позиції в економіці та соціальній

сфері, а фахівці, які після закінчення навчання у коледжі, продовжили навчання ще й в університеті сприяють зростанню високотехнологічного виробництва [5, 114].

Про важливість поєднання роботи з навчанням почали говорити все частіше. Факти історії вказують на те, що більшість успішних людей починали трудову практику ще в юні, а то й дитячі роки. А теорію часто опановували, вже будучи фахівцями своєї справи. Наприклад, найкращий бізнесмен ХХ ст. Генрі Форд почав ремонтувати годинники сусідам у 15 років, на чому й заробив свої перші гроші. За даними кадрових агентств, 48 % успішних топменеджерів починали працювати у віці 16–19 років. Тобто, є сенс спочатку стати професіоналом своєї справи, а вищу освіту завжди можна здобути: для підвищення кваліфікації, загального розвитку, для провадження наукової роботи.

Висновок. Основне покликання Коледжу спрямоване на забезпечення неперервного професійного розвитку фахівців. Наскрісні програми підготовки дають право випускникам коледжу разом із дипломом «фахового молодшого бакалавра» отримати атестат про повну загальну середню освіту та продовжити навчання в університеті за скороченою програмою. Отримання диплома «фахового молодшого бакалавра» дає змогу раніше розпочати офіційний трудовий шлях за фахом і закінчити університет із трудовим стажем. Питання саморозвитку студентів коледжів під час вивчення професійно-орієнтованих дисциплін виступає синтезатором багатьох питань, які виникають через необхідність системних змін у фаховій підготовці фахівців та базуються на необхідності формувати нові якості та вміння.

Системність знань та практична орієнтація студентів коледжу передбачає цілісне бачення

наукової картини світу, виділення основних компонентів знань у їх взаємозв'язку і взаємозумовленості. Високий рівень сформованої здатності до саморозвитку у студентів коледжів, насамперед передбачає таку якість знань, яка характеризується наявністю у свідомості структурних зв'язків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про фахову передвищу освіту. – [Електронний ресурс]: Закон України від червня 2019 р. № 2745-VIII // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – К., 2019. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> – Назва з екрана.
2. Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти в Україні. – [Електронний ресурс]: схвалено колегією Міністерства освіти і науки України від 26 січня 2018 р. // Friedrich-Ebert-Stiftung : [офіц. сайт Фонду імені Фрідріха Еберта в Україні]. – Текст. дані. – К., 2018. – Режим доступу: <http://www.uam.in.ua/upload/medialibrary/3fb/3fb2c5c519f60251581d83fc2c139b61.pdf> – Назва з екрана.
3. Маратканова Е. В. Психолого-педагогические условия и способы обеспечения готовности студентов к личному и профессиональному самообразованию [Текст] / Е. В. Маратканова // Психология в вузе. – 2012. – № 3. – С. 53 – 56.
4. Похресник А. К. Україна: трансформація сектору ВНЗ I–II рівнів акредитації і Болонський процес [Текст] / А. К. Похресник // Проблеми освіти. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2005. – Вип.42. – С.75 – 86.
5. Шик М. П. Індустріально-педагогічний коледж в системі педагогічної освіти [Текст] / М. П. Шик // Проблеми освіти. – К.: Наук.-метод. центр вищої освіти, 2015. – Вип. 42. – С. 110 – 118.

Шановні колеги-освітяни!

Підтримайте журнал «Професійна освіта»! Передплатіть наше видання!

Ми завжди готові надати Вам методичну й наукову допомогу!

Журнал можна передплатити на рік або на півроку!

Передплатіть – не пошкодуєте – ознайомитесь із доробком колег, матимете можливість розповісти на сторінках педагогічної періодики про свої напрацювання, обговорити суперечливі та важливі питання з упровадження інноваційних технологій у закладах професійної (професійно-технічної) освіти з колегами. Надсилайте свої кращі розробки і передплачуйте наш часопис!

Електронна адреса редакції журналів Видавництва «Педагогічна преса»:

e-mail: 2345255@ukr.net

Журнал «Професійна освіта», можна передплатити у будь-якому відділенні «Укрпошти».

Передплатний індекс 48764

УДК 377:37.005.33/7(477)

ДУАЛЬНА ОСВІТА: ВІД ПРОБЛЕМ – ДО ЗДОБУТКІВ

Сергій БІЛОКОНЕНКО, директор Одеського вищого професійного училища морського туристичного сервісу, кандидат філологічних наук, м. Одеса;

Андрій ЗАРИЧАНСЬКИЙ, керуючий ресторанами «Риба», «Гранат», «Облака», «Яхта» м. Одеси

Проаналізовано основні проблеми запровадження елементів дуальної освіти у процес підготовки кваліфікованих робітників для ресторанної сфери, репрезентовано підсумки застосування такої освітньої інновації. Викладено результати реалізації в Одеському вищому професійному училищі морського туристичного сервісу положень програми на проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти в червні 2019 – грудні 2022 рр.».

Ключові слова: професійна (професійно-технічна) освіта, елементи дуальної професійної освіти, освітня інновація, роботодавець, нормативно-правове забезпечення, освітня модель «навчаючись, заробляти».

Сергей БИЛОКОНЕНКО, Андрей ЗАРИЧАНСКИЙ

ДУАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ОТ ПРОБЛЕМ – К ДОСТИЖЕНИЯМ

Проанализированы основные проблемы внедрения элементов дуального образования в процесс подготовки квалифицированных рабочих для ресторанной сферы, представлены итоги применения такой образовательной инновации. Очерк подготовлен в контексте реализации в Одесском высшем профессиональном училище морского туристического сервиса положений программы на проведение эксперимента всеукраинского уровня по теме «Организация профессиональной подготовки будущих квалифицированных рабочих по дуальной форме получения образования в июне 2019 – декабря 2022 гг.».

Ключевые слова: профессиональное (профессионально-техническое) образование, элементы дуального профессионального образования, образовательная инновация, работодатель, нормативно-правовое обеспечение, образовательная модель «учась, зарабатывать».

Sergey BILOKONENKO, Andrey ZARICHANSKYI

DUAL EDUCATION: FROM PROBLEMS TO ACHIEVEMENTS

In analytical essay, based on that analysis of reference checks, outlined the main challenges in introducing the elements of dual education to train skilled workers for the restaurant industry, presented the outcome of using educational innovation. The essay is prepared in the context of the implementation of the all-Ukrainian experiment "Organization of vocational training of future qualified workers in the dual form of education June 2019- December 2022" in The Odessa high vocational school of maritime tourism service.

Keywords: vocational education, the elements of dual vocational education, educational innovation, employer, regulatory and legal support, educational model, "learning to earn".

На виконання наказу Міністерства освіти і науки України від 27.05.2019 р. № 738 «Про проведення експерименту всеукраїнського рівня за темою «Організація професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за дуальною формою здобуття освіти в червні 2019 – грудні 2022 р.» та відповідно до затвердженої програми на проведення експерименту всеукраїнського рівня у ДНЗ «Одеське вище професійне училище морського туристичного сервісу» (далі – ОВПУ МТС) розроблено, зокрема, анкету з питань запровадження дуальної професійної освіти (далі – ДПО). Її надіслано до

© Білоконенко С., Зарічанський А., 2019

дев'яти закладів П(ПТ)О Одеської області, яких наказом Міністерства освіти і науки України від 20.08.2019 р. № 1132 визнано суб'єктами впровадження ДПО на рівні надання освітніх послуг за конкретними напрямками професійної підготовки. Серед основних завдань такої роботи було запропонувати закладу П(ПТ)О: а) провести моніторинг-самооцінку стану якості виконання плану заходів (дорожньої карти) з упровадження елементів ДПО; б) окреслити спектр основних проблем, що виникли на рівні впровадження, визначити об'єктивну (та/або – суб'єктивну) складову їх природи; в) окреслити можливі й доцільні практичні кроки щодо їх ви-

рішення на загальнодержавному або місцевому рівнях. Анкету рекомендувалося заповнювати для кожної професії окремо. Якщо заявлені професії є інтегрованими, а виробничу платформу для навчання за цими професіями забезпечує один роботодавець, анкета заповнюється один раз. З метою отримання більш достовірної та об'єктивної інформації, матеріали до заповнення анкети рекомендовано було обговорити та погодити рішенням педагогічної ради (зборами трудового колективу, наради тощо) за безпосередньої участі роботодавця.

ОВПУ МТС як один із суб'єктів упровадження елементів ДПО, та А. Зарічанський (далі – роботодавець), відомий в Україні ресторатор, реформатор ресторанної справи, керуючий ресторанами «Риба», «Гранат», «Свіча», «Облака», «Яхта» (м. Одеса), на виробничій базі деяких із них учні училища з 2017 р. навчаються на засадах ДПО (далі – освітянські партнери), спільно опрацювали таку анкету, а матеріали до її заповнення у жовтні поточного року обговорили і затвердили відповідним протокольним рішенням педагогічної ради ОВПУ МТС.

1. Питання першого блоку анкети за назвою «Об'єктивні передумови та мотиви ініціації запровадження в закладі П (ПТ)О дуальної професійної освіти або її елементів» мали за мету отримати інформацію щодо започаткування такого запровадження. Освітянські партнери погодилися, що у зв'язку з відсутністю в державі повного нормативно-правового забезпечення у сфері саме ДПО насамперед того регламенту, який чітко визначає не лише права, обов'язки, соціальні гарантії та пільги роботодавця, а й унормовує прозорість та чіткість багатовимірного існування дуальної освітньої платформи, говорити про ДПО як про dokonаний факт наразі не можна, тому цілком виправданим і доречним є застосування поняття «елементи дуальної професійної освіти».

Ініціатором запровадження елементів ДПО стало ОВПУ МТС. Хоча, на цьому треба наголосити, пропозиції від роботодавця щодо збільшення кількості годин виробничого навчання, а воно упродовж десятиліть організовувалося тільки в умовах виробництва, надходили до училища набагато раніше. Саме ж ініціювання такого запровадження спричинила інформація від обласного департаменту освіти і науки про можливість участі в такому освітянському експерименті, що надійшла до училища в серпні 2017 р. До безсумнівної очевидності прогностичних переваг від застосування елементів ДПО насамперед тих, які безпосередньо стосуються перебігу та самої якості кінцевого продукту навчально-виробничого процесу, а це і гарантоване забезпечення учнів професійно якісним

виробничим навчанням та виробничою практикою, і крок до створення системного механізму працевлаштування, і поширення серед учнів поведінкової освітньої моделі «навчаючись, заробляти» тощо, додалися й певною мірою амбітні наміри ОВПУ МТС, який упродовж десятиліть справедливо вважався одним з провідних закладів системи професійної освіти Півдня України. Серед об'єктивних передумов запровадження в училищі елементів ДПО треба виокремити такі: а) наявність достатньо великої кількості роботодавців, з якими ОВПУ МТС вже співпрацювало тривалий час і які б могли й хотіли б долучитися до такого інноваційного експериментального процесу професійної підготовки, навіть зважаючи на щорічне зменшення їх кількості (2015 – 134; 2019 – 56), що стало результатом налагодження співпраці з тими суб'єктами господарської діяльності, які готові були прийняти на виробничі навчання та практику учнівські підгрупи не менше ніж у 10 осіб; б) наявність мобільних та креативних майстрів виробничого навчання, викладачів спеціальних дисциплін; в) наявність мотивованого бажання учнів та їх батьків долучитися до впровадження поведінкової освітньої моделі «навчаючись, заробляти».

Що ж саме в цьому освітянському експерименті могло насправді зацікавити роботодавця? Об'єктивна і чесна відповідь на це питання є принципово важливою для прогностичного бачення загальноукраїнської перспективи запровадження дуальної професійної освіти. ОВПУ МТС в особі його освітянського «дуального» партнера пощастило: його перший учнівський безпосередній контакт з професією «кухар» відбувся у стінах нашого училища, тобто у просторі повноцінної первинної професійної освіти, що є суттєвою обставиною взагалі, а для розуміння та бачення запровадження елементів ДПО – більш ніж важливою; йому властиве щире бажання працювати з учнівською молоддю, доводити початківців до необхідної на ринку праці професійної компетенції; він перебуває у стані постійного розвитку, тому йому вкрай потрібні робітничі кадри для новостворених об'єктів харчування різного цільового призначення. Водночас, як показав подальший досвід роботи з іншими роботодавцями, запровадження елементів ДПО їх цікавить насамперед або у зв'язку з прагненням невідкладно вирішити вкрай гострі поточні кадрові проблеми, або з бажанням гарантовано забезпечити себе відносно дешевою робочою силою (зрозуміло, що на договірній, до того ж ще й «дуальній» основі), попит на яку стрімко зростає у рази незадовго до початку так званого «спекотного» сезону. У міжсезоння інтерес до училища, учнів, навчально-виробничого процесу в контексті запровадження елементів

ДПО мінімізується, а розрахунки з учнями за реально виконану роботу проводяться кволо. Повна чи часткова відсутність у роботодавця прагнення до системності в освітянському контактуванні, а це призводить до неможливості утворення прозорих паритетних партнерських взаємин у сфері професійної освіти, є причиною дострокового припинення чинності укладених «дуальних» договорів або відмови роботодавцю в укладанні нових таких договорів.

2. Питання другого блоку анкети за назвою «Організаційно-підготовчий етап упровадження» мали за мету стан і послідовність виконання плану («дорожньої карти») із упровадження елементів ДПО.

Результатом попередніх погоджувальних консультацій між ОВПУ МТС і роботодавцем стали чітко сформовані спільні наміри закладу освіти і роботодавця щодо започаткування упровадження елементів ДПО у процес професійної підготовки однієї з груп першого курсу за інтегрованою професією «кухар судновий; офіціант»; наприкінці серпня 2017 р. ця спільна ініціатива була винесена на розгляд педагогічної ради училища.

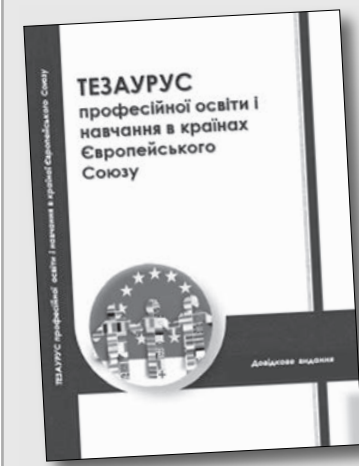
На виконання рішення педагогічної ради ОВПУ МТС у серпні того ж року відповідним наказом було створено робочу групу з питань упровадження елементів ДПО, на членів якої покладено організаційно-методичний супровід питань безпосереднього загального керівництва процесом упровадження, узагальнення проміжних та кінцевих його результатів, забезпечення системної співпраці освітянських партнерів, подальшої ефективної комунікації сторін тощо.

У середині вересня 2017 р., за наявності повного пакета дозвільних документів на впровадження елементів ДПО, ОВПУ МТС та А. Зарічанський уклали відповідний договір. Фактично без змін та доповнень за основу було обрано

текст примірного пілотного договору, запропонований на той час Міністерством освіти і науки України. Подальша робота з упровадження елементів ДПО показала, що двосторонній і тристоронній «дуальні» договори потребують серйозного доопрацювання. У грудні 2018 р. освітянські партнери звернулися з цією проблемою до міністерства із доданням конкретних пропозицій і викладеними намірами щодо готовності до практичної співпраці.

Відтак, на основі цих договорів ми успішно відпрацювали 2017–2018 навчальний рік, і на початку вересня 2018 р. склали основу державної кваліфікаційної комісії, яка встановлювала відповідність умінь, знань та практичних навичок 28 учнів групи № 16 за професією «Кухар» (IV розряд) (<https://www.youtube.com/watch?v=gd28bzbQ9WY>). А на початку березня 2019 року провели таку ж роботу, оцінюючи професійні компетентності цих же учнів, але вже за професією «Офіціант». Відеозвіт про цю подію у професійному становленні учнів групи № 16, а також інші матеріали, що, на жаль, лише фрагментарно відтворюють перший досвід запровадження елементів ДПО (вересень 2017 – лютий 2019 р.), розміщено на сайті ОВПУ МТС (<https://www.vpu26.net/>), в рубриці «Дуальна система навчання» (<https://www.vpu26.net/kopiya-navchalno-virobnichij-proces>). Результат запровадження елементів ДПО на рівні 28 учнів однієї групи, які упродовж 2017–2019 н/р (2018 – 2020 н/р – 120 учнів груп № 3, 4, 5, 8; 2019–2021 – 60 учнів груп № 16,17) отримували професійну освіту за інтегрованою професією «Кухар судновий; офіціант судновий» – 100-відсоткове працевлаштування, яке ще до випуску учнів з училища було підтверджене гарантійними листами від роботодавців, а шість кращих випускників відповідними наказами заховано на роботу в ресторан «Облака».

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу / Пуховська Л. П., Леу С. О., Радкевич О. П., Шимановський М. М., Слатвінська О. А. / за наук. ред. Пуховської Л. П., Бородієнко О. В. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016. – 51 с.

Тезаурус містить основні терміни в галузі професійної освіти і навчання, які застосовуються в європейському освітньо-науковому просторі на початку XXI століття. До видання увійшли ключові терміни, необхідні для компаративного дослідження розвитку національних систем професійної освіти і навчання в умовах європейської інтеграції. У їх тлумаченні автори зосереджуються на загальноєвропейському дискурсі щодо формування й реалізації загальних принципів і орієнтирів розвитку освіти відповідно з цілями, цінностями і завданнями навчання упродовж життя. Відбір термінів здійснювався із врахуванням ресурсів джерельної бази Європейського Центру професійної освіти і навчання.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників освітніх установ, роботодавців, учителів, викладачів, учнів професійних навчальних закладів.

УДК 377

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Веронія МАРТИНЮК, викладач Чернівецького вищого комерційного училища Київського національного торговельно-економічного університету, кандидат педагогічних наук, доцент;

Галина СТАНКО, методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Чернівецькій області

Уточнено суть поняття «якість освіти у системі професійно-технічної освіти і навчання». Схарактеризовано складові якості освіти системи професійно-технічної освіти і навчання на регіональному рівні. Конкретизуються складові стратегії забезпечення якості освіти системи професійно-технічної освіти і навчання Чернівецької області.

Ключові слова: професійно-технічна освіта і навчання, якість освіти, здобувач освіти, освітній процес системи закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Веронія МАРТИНЮК, Галина СТАНКО

ОБЕСПЕЧЕНИЕ КАЧЕСТВА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА РЕГИОНАЛЬНОМ УРОВНЕ

Уточняется сущность понятия «качество образования в системе профессионально-технического образования и обучения». Охарактеризованы составляющие качества образования системы профессионально-технического образования и обучения на региональном уровне. Конкретизируются составляющие стратегии обеспечения качества образования системы профессионально-технического образования и обучения Черновицкой области.

Ключевые слова: профессионально-техническое образование и обучение, качество образования, соискатель образования, образовательный процесс системы учреждений профессионального (профессионально-технического) образования.

Veronika MARTYNIUK, Halyna STANKO

PROVIDING THE QUALITY OF PROFESSIONAL EDUCATION AT THE REGIONAL LEVEL

The article clarifies the essence of the concept of "quality of education in the system of vocational education and training". The components of the quality of education of the system of vocational education and training at the regional level are identified. The components of the strategy for ensuring the quality of education in the system of vocational education and training in the Chernivtsi region are specified.

Keywords: vocational education and training, the quality of education, an applicant for education, the educational process of the system of vocational (vocational) education institutions.

Постановка проблеми. Сталий розвиток Чернівецької області за економічними, соціальними та екологічними вимірами ускладнюється без якісної, осучасненої системи підготовки кваліфікованих робітників у закладах професійної (професійно-технічної) освіти регіону. Візьмемо до уваги, що процес професійно-технічної освіти і навчання (далі – ПТОН) області реалізується через мережу професійно-технічних навчальних закладів незалежно від форм власності та підпорядкування, а також інших підприємств, установ, організацій та органів управління ними, що забезпечують підготовку кваліфікованих робітників. Складником цієї системи також є професійне навчання робітничих кадрів безпосередньо на виробництві.

З метою забезпечення комплексного розвитку регіону, його виробничого і соціального потенціалу а також збільшення ефективності ПТОН,

© Мартинюк В., Станко Г., 2019

фахівцями області було розроблено низку цільових програм і стратегію розвитку Чернівецької області на період до 2020 р. [7].

У контексті професійної освіти регіону головна мета стратегії розвитку ПТОН – спрямування дій центральних, регіональних та місцевих органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, управління освітою, роботодавців, професійно-технічних навчальних закладів на створення сприятливих умов для якісної підготовки робітничих кадрів згідно з пріоритетами державної соціально-економічної політики, орієнтованої на задоволення потреб особистості, суспільства і держави, а також забезпечення рівного доступу до професійно-технічної освіти.

Великої зосередженості та уваги потребує вивчення особливостей забезпечення якості освіти системи ПТОН на регіональному рівні, з огляду на значні політичні трансформації на державному рівні, швидкозмінні вимоги європейського

ринку праці, а також враховуючи те, що Чернівецька область міститься у центрі інтенсивних транскордонних комунікацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Чимало науковців спрямовують увагу на дослідження проблеми якості освіти: В. Бегей, В. Болтянський, В. Бондар, Л. Ващенко, О. Величко, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, В. Зверева, Ю. Конаржевський, В. Кремень, Н. Москаленко, Н. Островерхова, В. Панасюк, В. Пікельна, О. Пишкало, І. Потай, М. Поташник, О. Субетто, І. Тесленко, І. Шайдур та інші.

Важливими для цього дослідження також були праці академіка О. Ляшенка, інтернет-публікації Ю. Романенка, описові матеріали Є. Короткова, Н. Островерхової, А. Третьака та ін. Роботи цих авторів уможливили коректність ідентифікації суті ядра термінологічного апарату з обраної теми, а саме: поняття «якість освіти».

Як зазначає Ю. Романенко [6], термінологічна складність полягає в поліваріантності розуміння якості освіти. З одного боку, якість освіти – певний рівень знань і вмінь, розумового, фізичного і морального розвитку, якого досягли випускники освітнього закладу відповідно до запланованих цілей навчання і виховання. З другого боку, якість освіти як галузь соціальних послуг – це здатність її органів керування і безпосередніх виробників освітніх послуг задовольняти встановлені або передбачувані потреби суспільства, окремих соціальних груп і громадян в отриманні освіти або набутті професійної компетентності.

Крім того, Ю. Романенко [6] розглядає поняття «якість освіти» як політичну категорію, оскільки якість освіти акумулює в собі засади освітньої політики держави на певному етапі її розвитку й основні стратегічні лінії розвитку національної системи освіти в контексті світових тенденцій. Науковець стверджує, що якість освіти визначає стратегії впливу на певні показники функціонування освітньої системи та обирає можливі шляхи її змін і розвитку, тому вона є категорією управління. Водночас як педагогічна категорія якість освіти відображає: 1) істотні поняття; 2) процедури діагностики; 3) аналіз явищ і властивостей суб'єктів освітнього процесу.

Науковець Є. Коротков [2] наголошує, що якість освіти – це комплекс характеристик освітнього процесу, що визначає послідовне і ефективне формування компетентності та професійної свідомості. Він визначає три групи характеристик, властивих досліджуваному поняттю: якість потенціалу досягнення мети освіти, якість процесу формування професіоналізму та якість результату освіти.

Академік О. Ляшенко узагальнює, що «... якість освіти – це багатовимірне методологічне поняття, яке всебічно відображає суспільне життя – соціальні, економічні, політичні, педагогічні, демографічні та інші життєво значущі для розвитку людини сторони життя. Як системний об'єкт її характеризують якість мети, педагогічного процесу і результату. Національною доктриною розвитку освіти й чинною законодавчою базою визначено якість мети освіти, а державними стандартами освіти – якість навчальних результатів» [4, 7– 8].

Незважаючи на велику кількість і ґрунтовність досліджень базового для нас поняття, особливості забезпечення якості освіти системи ПТОН на регіональному рівні залишаються предметом обговорення і дискусій, а також полем для наукових досліджень і практичної апробації.

Це й зумовило **мету публікації** – встановити стратегічні складові забезпечення якості освіти системи ПТОН на рівні регіону. **Об'єкт дослідження** – процес забезпечення якості освіти у системі ПТОН Чернівецької області. Завдання статті:

- 1) уточнити суть поняття «якість освіти у системі ПТОН»;
- 2) ідентифікувати внутрішні та зовнішні чинники забезпечення якості освіти системи ПТОН на регіональному рівні;
- 3) конкретизувати складові стратегії забезпечення якості освіти системи ПТОН Чернівецької області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Проведений аналіз наукових публікацій з обраної теми дає нам право стверджувати, що якість освіти ПТОН Чернівецької області – це системна, багатовекторна категорія, яка передбачає якість мети, якість процесу набуття цільових компетентностей і якість результату. Поняття якості освіти системи ПТОН Чернівецької області орієнтовано на: забезпечення відповідності потребам ринку праці, на соціальну інтеграцію; здатність до реагування на зовнішні та внутрішні чинники; академічні досягнення, інновації, творчий підхід а також розуміння ступеня відповідності між системами ПТОН та БПН (неперервного навчання, орієнтованого на європейський досвід).

Зазначимо, що європейська система забезпечення якості професійної освіти спирається на європейські стандарти і рекомендації EQAVET (European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training), які ґрунтуються на таких базових принципах: зацікавленість здобувачів освіти і роботодавців, а також суспільства у високій якості професійної освіти; дотримання системи

зовнішнього забезпечення якості освіти ПТОН, яка має бути узгодженою зі своєю стратегічною метою.

Щодо загальноукраїнського рівня, то, відповідно до ст. 41 Закону України «Про освіту», система забезпечення якості освіти поділяється на внутрішню і зовнішню. Визначення внутрішньої/зовнішньої ефективності роботи системи ПТОН Чернівецької області, а також забезпечення її якості – це багатовекторна методологічна проблема, опис якої ускладнюється різними підходами до розуміння поняття якості освіти на загальнонауковому рівні.

На нашу думку, на теренах Чернівецької області внутрішні й зовнішні чинники забезпечення якості освіти ПТОН, які характеризують освітній процес регіону, його результат і систему освіти загалом, це: а) *якість освітнього середовища* («технологічність» управління освітнім процесом, ефективність науково-методичної роботи, ресурсне забезпечення навчального процесу, кадровий потенціал закладу тощо); б) *якість реалізації освітнього процесу* (науковість і доступність змісту освіти, педагогічна майстерність викладача, ефективність засобів навчання, якість контенту підручників, задоволення різних освітніх потреб тощо); в) *якість результатів освітнього процесу* (рівень навчальних досягнень здобувачів освіти, розвиток їхнього мислення, ступінь соціальної адаптації, культури й вихованості тощо).

Беремо до уваги результати досліджень О. І. Панич [5] і визначаємо головні блоки оцінювання якості освіти системи ПТОН, а саме: ресурси, процеси та результати (inputs, processes, outputs). «Ресурси» характеризують матеріальну й кадрову базу ЗПТО, фінансування, навчальні програми, забезпеченість навчально-методичними матеріалами, конкурс абітурієнтів, традиції та імідж ЗПТО. «Процеси» характеризують освітнє середовище ЗПТО, менеджмент і стратегічне планування, самооцінку і вдосконалення, методи навчання й викладання, навантаження викладачів, співробітництво з роботодавцями, мобільність викладачів та здобувачів освіти, виступи на фахових змаганнях і конкурсах, інноваційну діяльність, відкритість і комунікацію. «Результати» освітньої діяльності можна виміряти, аналізуючи: рейтинги ЗПТО; кількість отриманих нагород на фахових змаганнях міжнародного і національного рівня; професійні здобутки викладачів, удосконалення їхньої професійної майстерності; рівень залишкових знань здобувачів освіти; результати ЗНО, фахових пробних робіт; працевлаштування випускників тощо.

Дослідження [1; 3; 8; 9] уможливають припущення, що критерії оцінки якості освіти сис-

теми ПТОН Чернівецької області можна умовно поділити на такі групи: а) *критерії факту*, що дають кількісні показники (результати перевірок контрольних зрізів та експертиз, ЗНО, інституційного аудиту, тощо); б) *критерії якості*, що дають уявлення про глибину і міцність процесів, які відбуваються у здобувача освіти (масові заходи змагального характеру – олімпіади, конкурси фахової майстерності); в) *критерії ставлення*, що дають змогу дійти висновків щодо мотивів поведінки і дій, а також вибору, який здійснює здобувач освіти (мотивація до здобуття певної робітничої професії); г) *критерії часу* – показують стійкість у часовому вимірі знань, умінь і навичок здобувачів освіти, їхніх звичок, рис характеру тощо (результати проходження навчально-виробничої практики).

Важливою складовою проблеми є забезпечення тісної співпраці з новоствореним Територіальним органом Державної служби якості освіти (управління) Чернівецької області, у функції якого входить: проводити інституційний аудит закладів освіти; надавати рекомендації закладам освіти (крім закладів вищої освіти) щодо організації та функціонування внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Звернемо увагу, що, відповідно до Закону України (Ст. 45), Інституційний аудит – це комплексна зовнішня перевірка та оцінювання освітніх і управлінських процесів закладу освіти (крім закладів вищої освіти), які забезпечують його ефективну роботу і сталий розвиток. Мета проведення інституційного аудиту – оцінювання якості освітньої діяльності закладу освіти та вироблення рекомендацій щодо: підвищення якості освітньої діяльності закладу освіти і вдосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти; приведення освітнього та управлінського процесів у відповідність до вимог законодавства та ліцензійних умов.

Якість освіти системи ПТОН Чернівецької області та складові її забезпечення – предмет обговорення і дискусій на регіональному і державному рівні, поле для наукових досліджень і практичної апробації, що відображено у журналі «Методичний вісник професійно-технічної освіти Чернівеччини», на сайті НМЦ ПТО Чернівецької області та Департаменту освіти і науки, на сторінці Фейсбука «Профтехосвіта Чернівеччини», в наукових вісниках Інституту професійно-технічної освіти НАПН України.

Матеріали нашого дослідження дають змогу конкретизувати такі складові стратегії забезпечення якості освіти системи ПТОН Чернівецької області на перспективу, а саме:

- участь у розробленні проектів Державних стандартів професійно-технічної освіти на компетентнісній основі з визначених робітничих

професій та методичний супровід їхнього впровадження в освітній процес ЗПТО області;

- контроль якості розроблення робочих навчальних планів на компетентнісній основі у ЗПТО області;

- методичний супровід освітнього процесу у ЗПТО області з урахуванням потреб здобувачів освітніх послуг та запитів роботодавців;

- підвищення фахового рівня педагогічних працівників ЗПТО області шляхом підвищення кваліфікації та транскордонного стажування;

- вивчення та поширення передового педагогічного досвіду педагогічних працівників у ЗПТО області;

- проведення моніторингів, спрямованих на контроль рівня забезпечення якості освітнього процесу у ЗПТО області;

- підвищення ролі ЗПТО області у соціально-економічному розвитку регіону. Сприяння активізації міжвідомчої взаємодії закладів професійно-технічної освіти та ОТГ;

- вивчення європейських та міжнародних практик щодо залучення приватного сектора до розвитку професійної освіти на регіональному рівні. Стимулювання створення спільних програм міжнародного співробітництва з іноземними навчальними закладами, організаціями, асоціаціями у професійній та освітній галузях;

- розширення мережі соціального партнерства на регіональному і міжнародному рівнях;

- рівний доступ до якісної професійної освіти молоді відповідно до їхніх потреб, освітньої підготовки і здібностей;

- модернізація мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти на основі утворення на їх базі сучасних навчально-практичних центрів та центрів професійної досконалості.

Висновки. У процесі дослідження встановлено, що проблема забезпечення якості освіти ПТОН на регіональному рівні зумовлює потребу інтегровано оцінювати її в єдності педагогічних показників організації освітнього середовища та

соціальних параметрів функціонування ЗПТО області. Зауважимо, що здійснене дослідження не претендує на завершеність. Деякі оцінкові критерії можуть видаватися контрверсійними або недостатньо висвітленими.

Автори вбачають перспективи подальших розвідок у дослідженні ролі виховання особистості – провайдера або користувача освітніх послуг у системі ЗПТО регіону, оскільки виховання як складова процесу набуття якісної освіти ПТОН відображає не тільки реальності нашого буття, а й окреслює перспективи формування майбутнього.

ЛІТЕРАТУРА

1. Б а т е ч к о Н. Г. Якість вищої освіти в контексті синергії наукових підходів / Н. Батечко // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3–4. – С. 12 – 19. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2017_3-4_4

2. К о р о т к о в Є. М. Концепція якості освіти / Є. Коротков // Освіта. – 2006. – URL: <https://osvita.ua/school/method/1342/>

3. К р е м е н ь В. Г. Проблеми якості української освіти в контексті сучасних цивілізаційних змін / В. Г. Кремень // Професійно-технічна освіта. – 2014. – № 4. – С. 5–8.

4. Л я ш е н к о О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти / О. І. Ляшенко // Педагогіка і психологія. – 2005. – № 1(46). – С. 5 – 12.

5. П а н и ч О. І. Зовнішня оцінка якості вищої освіти в Україні : що може бути змінено? / Олена Панич. – [Електронний ресурс]. – URL: <http://education-ua.org.ua/articles/430-zovnishnya>.

6. Р о м а н е н к о Ю. А. Якість освіти: суть поняття та оцінювання. – [Електронний ресурс] / Ю. А. Романенко. – URL: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/Npdntu/ppps/2009_3/romanenko.pdf

7. Стратегія розвитку Чернівецької області на період до 2020 р. / Колектив авторів : Розробник: ГО «Товариство науковців та інтелектуальної молоді». – 2015. – 129 с.

8. Ш л е й х е р А. Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття / Переклада з англ. Ганна Лелів. – Львів : Літопис, 2018. – 296 с.

9. Якою вбачають систему забезпечення якості освіти. – URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/2151-yakoyu-vbachayut-vnutrshnyu-sistemu-zabezpechennya-yakost-osviti>.

СПІВЧУВАЄМО

ПІШОВ ІЗ ЖИТТЯ ІВАН ІВАШИНА

Під час верстки четвертого номера журналу «Професійна освіта» пішов із життя **Іван Вакулович Івашина**, ініціативний, творчий і вимогливий педагог, профтехосвітянин – наставник молоді, завжди непримиренний до брехні й несправедливості. Він прожив славне й багате на цікаві події життя, був відданий системі столичної профтехосвіти впродовж шестидесятиліть.

Редакційна колегія планувала його привітати з 100-річним ювілеєм, бо він народився 11 жовтня 1919 р. в селі Василівка Велико-Дніпровського району Дніпропетровської області, в багатодітній селянській родині.

Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Громадська організація «Всеукраїнська асоціація працівників професійно-технічної освіти», редакційна колегія журналу «Професійна освіта» висловлюють щирі співчуття рідним, близьким, колегам та профтехосвітянам, які працювали з Іваном Вакуловичем.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ШВЕЙНИКІВ

Нінель БАТРАЧЕНКО, директор ДЗП(ПТ)О «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту», м. Харків

Висвітлено проблему підготовки кадрів для легкої промисловості та шляхи їх вирішення в закладі професійної освіти. Розкрито досвід застосування елементів дуального навчання, розглянуто його переваги для формування майбутнього висококваліфікованого робітника, на прикладі співробітництва із соціальними партнерами.

Ключові слова: підготовка кадрів, заклади професійної освіти, легка промисловість, соціальні партнери, дуальне навчання, майбутній робітник.

Нінель БАТРАЧЕНКО

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ШВЕЙНИКОВ

Освещена проблема подготовки кадров для легкой промышленности и пути их решения в заведениях профессионального образования. Раскрыт опыт внедрения элементов дуального обучения, рассмотрены его преимущества для формирования будущего высококвалифицированного рабочего, на примере сотрудничества с социальными партнерами.

Ключевые слова: подготовка кадров, учреждения профессионального образования, легкая промышленность, социальные партнеры, дуальное обучение, будущий рабочий.

Ninel BATRACHENKO

TO IMPROVE THE PREPARATION OF FUTURE CLOTHES

The article considered with the problems of personnel training for the light industry and the ways of solving them in a vocational education institution. By the example of cooperation with social partners, the experience of usage elements in dual study is revealed, its advantages for forming the future highly skilled worker were considered.

Keywords: training, vocational education institutions, light industry, social partners, dual training, future worker.

XXI століття – це століття оновлення змісту освіти, що потребує розв'язання складної проблеми: як перетворити гігантський масив суспільних знань в індивідуальне надбання кожної особистості. Головним завданням освіти є підготовка молоді до сучасного життя, тобто формування в неї необхідних компетентностей. Тому і мета освітньої системи – підготувати на належному рівні фахівця, який відповідатиме вимогам роботодавця та потребам ринку праці. Рівень професійної освіти робітника – головний його соціальний захист в умовах ринкової економіки. Сучасному виробництву потрібні висококваліфіковані робітники, які володіють широким технічним світоглядом, здатні оперативно реагувати на будь-які зміни в технологічному процесі, спроможні передбачити наслідки цих змін, планувати свої дії, самостійно визначати найраціональніші прийоми трудових дій. Новий етап розвитку суспільства характеризується високим динамізмом, якісними перетвореннями в усіх сферах життя. Однією

© Батраченко Н., 2019

з умов становлення України як самостійної, економічно незалежної держави є створення високоякісної системи підготовки кваліфікованих робітників. Нині економіка, яку називають «економікою знань», ставить високі вимоги до рівня кваліфікації та компетентності кожного працівника.

Підготовка конкурентоспроможних на ринку праці, компетентних робітників залежить від володіння ними прогресивними технологіями. Подальший розвиток економіки неможливий без належного забезпечення підприємств кваліфікованою робочою силою. В умовах відомої демографічної ситуації, коли збереження, а тим паче нарощування потенціалу країни за рахунок збільшення чисельності населення та його працездатної частини стає неможливим, основне навантаження з відтворення трудового потенціалу переноситься на чинник інтенсивного характеру. Адже в Україні останнім часом спостерігаємо величезний відтік працездатного населення за кордон. Причому, якщо 20 років тому українці виїздили на заробітки з перспективою повернення, то нині люди залишаються

за кордоном, а Україна втрачає кваліфіковані кадри та працездатне населення.

Можна визнати, що переважна тенденція, котра визначає сучасний демографічний базис трудового потенціалу, очевидно, буде зберігатися ще тривалий час. За прогнозами науковців, потреба у кваліфікованій робочій силі в більшості регіонів України буде задовольнятися на 37–40 %. А висновок такий: яке б ми не впровадили нове обладнання, сучасну технологію, – без кваліфікованого робітника це мертве залізо. Жодна галузь економіки не може обійтися без кваліфікованих робітників, без їхніх робочих рук неможливе соціально-економічне зростання країни.

Можна розробити прекрасні проекти, знайти інвесторів, навести високоякісні матеріали, вибрати нові технології, але, щоб втілити все це, потрібні робітники, а їх можуть виростити, навчити, підготувати і випустити на ринок праці досвідчені педагогічні працівники. Однак це потребує ґрунтовних знань відповідної професії. Наприклад, серед професій легкої промисловості найпопулярніші «Швачка», «Кравець», «Закрійник». Легка промисловість – один з найважливіших показників розвитку промисловості країни, тому перспективи цієї галузі вигідні як для економіки держави, так і для населення загалом. У зв'язку з цим, окреслення основних перспектив розвитку легкої промисловості має велике теоретичне і практичне значення.

Легка промисловість України впродовж останніх років зіткнулася з низкою проблем, які призвели до стійкого погіршення показників її діяльності. Потужність легкої промисловості України за роки незалежності зменшилася в десятки разів. Нині галузь складається із 17 підгалузей, що забезпечують майже 150 тисяч робочих місць, має потужний виробничий потенціал, здатний виробляти асортимент товарів широкого вжитку і промислового призначення.

Водночас легка промисловість пов'язана з багатьма суміжними галузями й обслуговує господарський комплекс країни. Пріоритетність цієї галузі визначається швидким обігом капіталу, низькою енергоємністю виробництва, незначним впливом на довкілля та наявністю висококваліфікованих кадрів в усіх регіонах. Основні причини, що перешкоджають розвитку легкої промисловості, – це неконтрольований імпорт та відсутність нормативної бази захисту внутрішнього ринку від контрабанди товарів, втрата ринків збуту внаслідок згорання системи оптової торгівлі та перенесення оптового обігу на ринки, дефіцит стратегічно важливих для галузі видів сировини, нестача висококваліфікованих кадрів, високий ступінь зношеності основних

засобів виробництва, необхідність його модернізації й технічного поліпшення.

Стратегічним пріоритетом легкої промисловості має бути істотне зростання обсягів виробництва з орієнтацією на вітчизняного споживача. Незважаючи на проблеми, які склалися в розвитку легкої промисловості України, усе ж її варто розглядати як перспективну галузь, тому головною метою її стратегічного розвитку є створення умов, спрямованих на підвищення ефективності виробництва сучасних конкурентоспроможних товарів, які будуть задовольняти потреби населення, держави і суб'єктів господарювання, що й забезпечить стабільний розвиток легкої промисловості. З цією метою уряд Постановою визначив професії «Швачка. Кравець. Закрійник» – як професії загальнодержавного значення, пріоритетні для розвитку економіки країни. Завдяки цьому рішення в Україні був упроваджений Всеукраїнський проект «Нелегкий прорив легкої промисловості». Головна мета його – зміна стереотипу швейної галузі легкої промисловості як у системі освіти, так і для суспільства, яке має побачити нову, змінену до сучасних стандартів швейну галузь та рівень підготовки її кадрів.

Нині існує структурна невідповідність запитів на працівників підприємствами та пропозицією фахівців, підготовлених у сфері освіти, тобто спостерігається дисбаланс як за видами спеціальностей, так і за рівнем освіти. Роботодавці нарікають на відсутність у випускників профтехосвіти практичних навичок, а для них ця проблема повертається втратами продуктивності, конкурентоспроможності та прибутковості, зростанням втрат на адаптацію працівників до конкретних виробничих вимог, а часто – на перекваліфікацію робочої сили. Настав час взятися за вирішення цих проблем усім. Потрібно залучити роботодавців до активної участі у заходах, що проводяться освітою в контексті оновлення змісту підготовки кваліфікованих робітників і молодших спеціалістів, здатних до самореалізації, швидкого реагування до потреб ринку праці. Наразі помітною стає цікавість до тих освітніх технологій, моделей та інновацій, нових форм навчання, які здатні забезпечити високу якість підготовки кваліфікованих робітників.

Так, в 2017 р. розроблено й впроваджено нові освітні державні стандарти й програми. Однією з перспективних і стратегічно важливою формою організації навчального процесу в професійній підготовці кваліфікованих робітників є дуальна система навчання, сенс якої полягає у паралельному навчанні учнів в училищі та на підприємстві. Засновником дуальної освіти вважають Німеччину. Від неї цю систему перейняли Канада, Австрія, Швейцарія та інші країни. До-

свід цієї країни є взірцем для всього Європейського Союзу. Дуальне навчання в Німеччині введено в чіткі законодавчі рамки і здійснюється за допомогою торгово-промислових та ремісничих палат.

В Україні правовою основою для здійснення дуальної освіти став Закон про професійну освіту, затверджений 14 серпня 1969 р. На жаль, до цієї системи ми повернулися аж у XXI ст. Федерація роботодавців заявила про істотну нестачу висококваліфікованих кадрів. Роботодавці запросили МОН України створити робочу групу для впровадження дуальної освіти для професійно-технічних спеціальностей. З цією метою проведено «круглий стіл». І така робоча група була створена, назвавши дуальну освіту «потребою нашої країни». До нормативно-правового забезпечення увійшли: Наказ Міністерства освіти і науки за № 916 від 23.06.2017 р. «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», лист Міністерства освіти і науки за № 3-545 від 14.07.2017 р. В основу цієї системи покладено принцип взаємного зв'язку теорії з практикою, що дає змогу учням не тільки знайомитися з виробництвом, а й засвоювати прийоми та навички роботи на робочих місцях підприємств промисловості.

Висока життєздатність цієї системи пояснюється тим, що вона відповідає інтересам усіх учасників цього процесу – держави, навчального закладу, підприємств та учнів, а також і безробітних. Для підприємств – це можливість підготовки робочих кадрів, безпосередньо під своє виробництво, виробничі технології, максимальна відповідність корпоративним інтересам, економія часу та коштів на пошук та підбір робітників, їхнє перенавчання та адаптація до умов конкретного підприємства. У підприємства з'являється можливість перспективного планування заміни робочих ресурсів та відбору кращих учнів, оскільки за час навчання можна виявити їхні сильні та слабкі сторони. Добре навчені молоді робочі кадри швидше пристосовуються до робочого ритму виробництва і витрачають мінімальний час для адаптації, що позитивно відбивається на іміджі підприємства та училища. Для держави – це можливість реалізувати зміст професійного (професійно-технічного) навчання згідно з діючим законодавством і державними стандартами професій, зменшити витрати на укомплектування училищ сучасним технологічним обладнанням та їх утримання, зменшити витрати на енергоносії, придбання обладнання, утримання виробничих майстерень. Навчальний заклад забезпечує учнів і слухачів теоретичними знаннями, достатньою професійною орієнтацією та наступ-

ним працевлаштуванням. Учні за дуальною системою навчання рано набувають добрі знання і стійкі професійні прийоми й навички роботи, самостійність і ефективну адаптацію до дорослого життя, у них з'являється впевненість у завтрашньому дні.

Останні дослідження та публікації доводять, що вивченню дуальної системи підготовки кваліфікованих робітників в Україні приділяється значна увага. В Україні чимало навчальних закладів та підприємств, які роблять перші кроки в розвитку експериментальної діяльності щодо впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників.

Виконуючи Наказ МОН України № 916 від 23.06.2017 р. «Про впровадження елементів дуальної форми навчання у професійну підготовку кваліфікованих робітників», колектив Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту» вирішив питання щодо впровадженню дуальної форми навчання з професії «Швачка». У квітні 2018 р. училище домовилося з приватним підприємством «Основ'янка» про впровадження елементів дуальної форми навчання в професійну підготовку кваліфікованих робітників з професії «швачка».

В училищі визначено такі завдання:

- провести засідання методичних комісій з підпрацівниками училища;
- створити робочу групу для розроблення навчально-плануючої документації;
- скоригувати навчальні плани, програми, графік навчально-виробничого процесу з урахуванням потреб роботодавця;
- підписати тристоронні договори про професійне навчання «підприємство-учень-училище»;
- скомплектувати навчальні групи.

Щодо дуальної системи навчання перед Харківським вищим училищем швейного виробництва та побуту і підприємством – замовником кадрів – було поставлене завдання щодо підготовки кваліфікованих робітників, рівень професійної компетентності яких має відповідати, з одного боку, вимогам кваліфікаційної характеристики і державного стандарту з професії «Швачка», а з другого – корпоративним вимогам підприємства. Перед училищем та підприємством було поставлено спільне завдання: рівень професійної компетенції і підготовки молодих робочих не повинен поступатися рівню працівників підприємства. Особливістю дуальної системи Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту» є те, що навчання учнів відбувається за схемою: теоретичний цикл та формування

первинних навичок з професії «Швачка» відбувається в училищі, а формування складних та комплексних навичок – на виробництві, або точніше, на конкретному робочому місці виробничого цеху.

Професійні знання й досвід учні набувають, розширюють та поглиблюють під час виробничого навчання та виробничої практики. Позитивною якістю дуального навчання є ще й те, що учнів під час виробничої практики зараховують на робочі місця й вони отримують заробітну платню. Досвід використання дуальної системи навчання має такі переваги, у порівнянні з традиційною:

- дуальна система підготовки кваліфікованих робітників усуває основний недолік традиційних форм та методів навчання – розрив між теорією і практикою;
- є зацікавленість керівників підприємства у практичному навчанні майбутніх робітників;
- училище працює у тісному контакті з підприємством – замовником кадрів – та враховує його вимоги до майбутніх робітників;
- дуальна система навчання дає змогу скоротити витрати училища на закупівлю та утримання виробничого обладнання. Окрім того, в умовах виробництва швидше оновлюються виробничі технології і використовуються новітні швейні машини;
- позитивним можна визначити також вплив на учнів робітників виробництва з великим досвідом роботи, та психології виробничого середовища на формування й становлення молодих робітників, їхню орієнтацію на конкретне виробництво.

Цілі дуальної системи навчання – впровадження дуальної системи навчання у Харківському вищому професійному училищі швейного виробництва та побуту будуються на дослідженні передових технологій і праці новаторів виробництва, аналізі структури професійної діяльності, визначенні обсягу знань, умінь і навичок, які використовуються в роботі, забезпеченні умов, за яких майбутні швачки мають розвиватися як особистості, виявляти здібності, врахувати свої важливі професійні якості. Дуальна система навчання – це створення необхідних умов досягнення нової, сучасної якості професійної освіти; надання рівних можливостей до повноцінної професійної освіти різних категорій тих, хто навчається, відповідно до здібностей та індивідуальних якостей; розширення соціалізації через збереження між загальним і професійним навчанням й ефективнішою підготовкою випускників училища до виробничої діяльності та самостійного життя.

Одним із засобів підготовки висококваліфікованих робітників є співпраця із соціальни-

ми партнерами. Наш колектив почав роботу з налагодження співпраці із виробниками, які володіють сучасними технологіями, та з роботодавцями, яким украї необхідні висококваліфіковані робітники швейних професій. Таке співробітництво відбувається на засадах приватного підприємства «Основ'янка», ТОВ «Сенс-смайт», ТОВ Науково-виробниче інноваційне підприємство «Амолес». Ретельно аналізуючи актуальну проблему підготовки кваліфікованих робітників, ми разом вирішуємо, як у новій системі не тільки вижити, а й стати більш впевненими, досягти виконання стандартів, причому, не формально, а якісно, природно й легко. Тому практика спрямована на забезпечення неперервності та послідовності оволодіння учнями професійною діяльністю відповідно до вимог ДСПТО України.

Під час проходження виробничої практики учень визначає сферу своєї майбутньої діяльності за професією. Тому ми дійшли висновку, що наші випускники мають бути не тільки висококваліфікованими фахівцями, а й володіти набором професійних компетенцій, гнучкістю й здатністю учитися впродовж усього свого життя. Кращі учні беруть участь в обласних олімпіадах та Всеукраїнських конкурсах. Так, 22–23 березня 2019 р. в м. Хмельницькому, у IV-му Всеукраїнському конкурсі «Прорив легкої промисловості», одержали диплом у номінації «Безпека як тренд» та подяку за розробку сучасного одягу.

За перемогу в номінації «Розробка та впровадження інноваційних проєктів, тренінгових технологій, програм і рішень для осучаснення навчального процесу та підвищення рівня знань молоді» на X Міжнародній виставці «Сучасні заклади освіти – 2019» в м. Києві, ДЗП (ПТ)О «Харківське вище професійне училище швейного виробництва та побуту» нагороджено золотом медаллю у номінації «Упровадження інноваційних освітніх технологій – ефективний засіб підвищення якості підготовки кваліфікованих кадрів» та дипломом за активну участь у реформуванні національної системи освіти. Вже два роки поспіль училище має гарні партнерські стосунки з громадською організацією «Харківський кластер легкої промисловості та дизайну», з яким підписано меморандум про співпрацю та участь у проєкті «Харківське – це модно», що сприяє популяризації професій легкої промисловості. Педагогічні працівники та учні брали участь у різних заходах (конференціях, форумах, круглих столах, семінарах, тренінгах тощо), організованих кластером, і неодноразово отримували подяки від Управління інноваційного розвитку й іміджевих проєктів Харківської міської ради.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ОСВІТНЬО-ВИРОБНИЧОГО КЛАСТЕРА ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ЗАПОРІЗЬКОГО РЕГІОНУ

Ліна КОРОТКОВА, директор ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище моди і стилю», кандидат педагогічних наук, м. Запоріжжя

Висвітлено необхідність використання переваг кластерного підходу до професійної підготовки майбутніх фахівців сфери послуг. Розглянуто особливості функціонування освітньо-виробничого кластера, представленого інтеграцією органів виконавчої влади, наукових організацій, об'єднань роботодавців, громадських організацій, підприємств швейної галузі та закладів професійної освіти Запорізького регіону. Схарактеризовано роль створеного в рамках кластера навчально-практичного центру інноваційних швейних технологій. Представлено переваги для кожного учасника кластерної взаємодії.

Ключові слова: кластерний підхід, професійна підготовка, сфера послуг, освітньо-виробничий кластер, роботодавці, громадські організації, підприємства швейної галузі, заклади професійної освіти.

Ліна КОРОТКОВА

ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНО-ПРОИЗВОДСТВЕННОГО КЛАСТЕРА ШВЕЙНОГО ПРОФИЛЯ В УСЛОВИЯХ ЗАПОРОВСКОГО РЕГИОНА

Освещена необходимость использования кластерного подхода к профессиональной подготовке будущих специалистов сферы услуг. Рассмотрены особенности функционирования образовательно-производственного кластера, представленного интеграцией органов исполнительной власти, научных организаций, объединений работодателей, общественных организаций, предприятий швейной отрасли и учреждений профессионального образования Запорожского региона. Охарактеризована роль учебно-практического центра инновационных швейных технологий и Центра развития профессиональной компетентности, созданного в рамках кластера. Представлены преимущества для каждого участника кластерного взаимодействия.

Ключевые слова: кластерный подход, профессиональная подготовка, сфера услуг, образовательно-производственный кластер, работодатели, общественные организации, предприятия швейной отрасли, учреждения профессионального образования.

Lina KOROTKOVA

FEATURES OF FUNCTIONING OF THE EDUCATIONAL AND PRODUCTION CLUSTER OF THE SEWING PROFILE IN THE CONDITIONS OF THE ZAPORIZHIA REGION

The necessity of taking advantage of the cluster approach to the vocational training of future service professionals. The peculiarities of functioning of the educational and production cluster represented by the integration of executive bodies, scientific organizations, associations of employers, public organizations, enterprises of the garment industry and institutions of vocational education of Zaporizhzhia region are considered. The role of the created within the cluster of educational and practical center of innovative sewing technologies is characterized. The advantages for each cluster interaction participant are presented.

Keywords: cluster approach, vocational training, service sector, educational and production cluster, employers, public organizations, sewing industry enterprises, vocational education institutions.

Сучасні соціокультурні й економічні зміни в Україні, пов'язані з інтенсифікацією конкуренції, швидкою зміною технологій та підвищенням економічної невизначеності, привели до істотних змін у кон'юктурі ринку праці й ринку освітніх послуг. Ключовим пріоритетом діяльності Уряду стає забезпечення сприятливих передумов для стабільності регіонів, посилення відповідальності органів вла-

ди, соціальних партнерів, інших зацікавлених сторін у розвитку системи професійної підготовки майбутніх фахівців, підвищенні її якості та доступності, інтеграції до європейського освітнього простору. Для виконання поставлених завдань в країні протягом останнього часу прийнято ряд важливих нормативно-правових актів, у яких окреслено основні вектори освітніх перетворень. Зокрема, у Концепції реформування професійної освіти України «Сучасна

© Короткова Л., 2019

професійна освіта» на період до 2027 р. (2018) наголошено на необхідності формування нового іміджу професійної освіти; створення системи різностороннього взаємовигідного соціального партнерства; забезпечення якості та доступності здобуття професійних кваліфікацій для всіх категорій населення [1].

У Запорізькій області на виконання основних концептуальних завдань щодо модернізації системи професійної (професійно-технічної) освіти за участю Запорізького вищого професійного училища моди і стилю, в якому успішно вирішуються навчальні, виховні, дослідні завдання та питання впровадження інноваційних виробничих та педагогічних технологій та провідних підприємств швейної галузі (ТОВ «Роксана ТМ», ТОВ «Профмода», ТОВ «СпецВік», ТОВ «Майстерня добрих справ», ТОВ «Захист ЛТД», ТОВ «Софія», ТОВ «Спецімідж», ТОВ ПТВ «Моделі сезону», фабрика «Viva») створено освітньо-виробничий кластер інноваційних швейних технологій (далі – ОВК) [2, 69]. Варто зазначити, що формування ОВК зумовлене розвитком швейної галузі Запорізького регіону, його економічним потенціалом, природними ресурсами, високим рівнем інноваційної, науково-дослідної, інформаційно-комунікаційної та освітньої діяльності.

Метою функціонування ОВК визначено підвищення якості освіти, ефективності використання трудових ресурсів шляхом удосконалення форм і методів навчання майбутніх фахівців відповідно до потреб роботодавців у сфері послуг, а також створення конкурентного середовища для закладів професійної освіти, що здійснюють підготовку працівників для цієї галузі, забезпечення доступності отримання професійної освіти для всіх верств населення.

Інноваційним продуктом спільної діяльності учасників стало створення Центру розвитку професійної компетентності (далі – ЦРПК) та Навчально-практичного центру інноваційних швейних технологій (далі – НПЦІШТ), на базі яких здійснюється професійна підготовка та підвищення кваліфікації майбутніх фахівців швейної галузі, опрацювання дослідно-експериментальних технологій, реалізуються регіональні програми цільового розвитку тощо.

Головне завдання ЦРПК полягає в забезпеченні науково-методичного супроводу експериментальної роботи з формування трудового потенціалу регіону та здійсненні зв'язків між підприємствами-замовниками кадрів для прискорення передачі інформації щодо розробки новітніх прогресивних технологій і впровадження їх в освітній процес та виробництво. Відповідно до поставлених завдань в структурі ЦРПК відокремлено чотири основні відділи: соціального партнерства,

Обмін досвідом щодо використання сучасних виробничих технологій в умовах освітньо-виробничого кластера

навчально-інноваційний, науково-інноваційний, інформаційно-технологічний. Діяльність названих відділів полягає у створенні умов для організації курсів підвищення кваліфікації, стажуванні педагогічних працівників і фахівців підприємств; коригуванні й оновленні освітніх планів і програм; здійсненні маркетингових досліджень; впровадженні нових форм і технологій соціального партнерства; організації спільних заходів та конференцій, круглих столів, ділових зустрічей, проведення екскурсій тощо.

Домінантою в реалізації інноваційних освітніх і виробничих програм є НПЦІШТ, що створено для вдосконалення практичної підготовки учнів, слухачів закладів професійної освіти швейного напрямку; підвищення кваліфікації фахівців підприємств, організацій, установ; впровадження в освітній процес інноваційних педагогічних та виробничих швейних технологій; поширення інформації стосовно використання новітніх матеріалів, інструментів, обладнання; створення цілісної системи сучасних методик професійного навчання на основі вивчення кращого досвіду. З цією метою в НПЦІШТ розроблено навчально-методичне забезпечення діяльності експериментальної швейної майстерні; введено в дію лабораторію з автоматизованого конструювання та моделювання одягу для оволодіння технологією конструювання одягу за допомогою системи автоматизованого проектування ASSYST; створено творчу лабораторію з виготовлення сучасних та затребуваних моделей одягу і виробів з текстилю; налагоджено виготовлення і реалізацію лекал за індивідуальним замовленням та на базовий розмір-зріст за замовленням швейних підприємств та ін.

Важливо зазначити, що інтегративна діяльність НПЦІШТ та ЦРПК в рамках ОВК, з одного боку, сприяє підвищенню рівня економічного розвитку, освіти, здоров'я, культури населення області, з другого – зростанню соціально-економічної активності населення, створенню нових робочих місць, збільшенню можливостей для професійної підготовки та підвищення кваліфікації працівників, що призводить до поліпшення якості життя населення регіону, зростанню продуктивності його праці внаслідок розширених можливостей інвестування в людський капітал та використання сучасних технологій.

Варто зазначити переваги і для кожного учасника ОВК, а саме:

- для органів влади – ефективне виконання регіональних програм, спрямованих на створення умов для економічного зростання регіону; розвиток регіональних ефективно діючих освітніх структур;
- для підприємств та роботодавців – якісне кадрове забезпечення виробництва, зниження власних витрат у зв'язку з підготовкою, перепідготовкою та підвищенням кваліфікації персоналу;
- для закладів професійної освіти – здійснення ефективної освітньої діяльності відповідно до потреб замовників кадрів внаслідок спільної розробки стандартів професійної освіти, навчальних планів і програм; організація виробничої практики майбутніх фахівців на сучасному обладнанні; систематичне стажування

викладачів та майстрів виробничого навчання на підприємствах для ознайомлення з новітнім обладнанням та виробничими технологіями; створення механізмів об'єктивної оцінки якості підготовки учнів незалежними експертними комісіями; практичне впровадження та апробація передових педагогічних технологій, розвиток матеріальної бази.

Отже, використання можливостей ОВК, інтеграція його освітньої та виробничої складових, дають змогу ефективніше формувати професійні компетентності майбутніх фахівців відповідно до вимог сучасної економіки, що посилить інноваційну активність кваліфікованих кадрів для підприємств швейної галузі регіону, підвищить якісний рівень їхньої професійної підготовки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти «Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта» на період до 2027 року». – [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.06.2019 р. № 419-р. База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80> (дата звернення: 02.09.2019).
2. Короткова Л. І. Концептуальні підходи до побудови моделі освітньо-виробничого кластеру. Молодь і ринок / Л. І. Короткова. – 2017. – № 11 (154). – С. 67–71.

КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ

Теорія і практика проектного навчання у професійно-технічних навчальних закладах. Монографія / В. М. Аніщенко, М. В. Артюшина, Т. М. Герлянд, Н. В. Кулаласва, Г. М. Романова та ін.; за заг. ред. Н. В. Кулаласвої. – Київ : ІПТО НАПН України, 2019. – 208 с.

У монографії розкрито сутність і зміст проектного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Проаналізовано зарубіжний і вітчизняний досвід проектного навчання у професійній освіті та оприлюднено концепцію проектного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Визначено основні підходи і принципи, дидактичні й соціально-психологічні умови проектного навчання та основи управління проектною діяльністю майбутніх кваліфікованих робітників. Зроблено акцент на формуванні готовності учнів і педагогічних працівників до проектної діяльності. Наведено методики організації проектного навчання та розроблення проектних технологій для професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та автотранспортної галузей.

Призначені для організації педагогічними працівниками проектного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

Проектні технології навчання учнів професійно-технічних навчальних закладів : довідник / [Глуценко О. В., Романов Л. А., Пашенко Т. М., Пятничук Т. В., Шимановський М. М.] ; за заг. ред. Л. А. Романова. – Київ : ІПТО НАПН України, 2019. – 93 с.

У довіднику розкрито суть проектних технологій, доцільних для використання в професійній підготовці майбутніх кваліфікованих робітників у ЗП(ПТ)О. Подано дайджест методичних паспортів різних проектів, реалізованих учнями ЗП(ПТ)О.

Матеріал довідника дасть змогу упорядкувати уявлення педагогів про проектні технології навчання, усвідомити суть та структуру проекту, використати зібраний у довіднику банк методичних паспортів проектів.

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЙ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ НА ЛУГАНЩИНІ

Володимир АРТЮШЕНКО, директор Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Луганській області

Проблеми зайнятості молоді, повернення престижності робітничих професій, зменшення трудової міграції робочої сили з регіону, працевлаштування молоді нині є надзвичайно актуальними і потребують системного підходу до їх вирішення.

Проблема вибору професії стоїть перед підлітками завжди, а нині, в умовах змін, що відбуваються в нашому суспільстві, набуває особливої актуальності. Професійний вибір, здійснений з урахуванням таких чинників як запит ринку праці, вимоги професії до людини та її індивідуальні особливості – стає найважливішою умовою успішного освоєння професії, гармонійного входу в трудову діяльність.

Як здійснити правильний вибір професії? Ким бути? Куди піти вчитися? За кожним із цих важливих для будь-якої молодої людини питань – серйозний та відповідальний вибір. Ці питання вперше постають ще тоді, коли молоді люди навчаються в закладах загальної середньої освіти. Що краще: продовжити навчання в школі, або піти вчитися до закладу професійної (професійно-технічної) освіти? Отримати тільки загальну середню освіту, або одночасно оволодіти і робітничою професією? Вибір за молодими людьми – це реальна оцінка власних здібностей та вподобань.

Здійснити вибір професії з урахуванням покликання, нахилів, здібностей сучасному підлітку складно через те, що варіантів вибору досить багато, а молодь ще погано орієнтується в особливостях різних професій. Крім того, останнім часом в закладах загальної середньої освіти послабилася профорієнтаційна робота серед учнів, що негативно впливає на професійне спрямування та самоусвідомлення молоді.

Так, наприклад, з 2017 р. в регіоні започатковано проведення щорічного обласного профорієнтаційного заходу «Вернісаж професій», який проходить у два етапи. Під час першого етапу заклади П(ПТ)О області демонструють експозиції, в яких представлені інформаційні банери, демонстраційні моделі, друкова-

ні профорієнтаційні матеріали, відеоролики, проводяться майстер-класи. На другому етапі учнівські колективи художньої самодіяльності яскраво презентують у театралізовано-музичних композиціях свої заклади освіти та професії, за якими навчаються. За підсумками проведення заходу щорічно визначається «Лідер професійної (професійно-технічної) освіти Луганщини».

У 2018 р. було організовано виставку-презентацію ЗП(ПТ)О області «Наш труд і творчість тобі, рідна Луганщино!», присвячену 80-річчю створення Луганської області. Виставка стала своєрідним продовженням щорічного обласного профорієнтаційного конкурсу «Вернісаж професій».

На початку вересня 2019 р. в м. Северодонецьку на центральній площі відбувся Фестиваль думок (Фестиваль думок /Opinion Festival 2019), де брали участь понад сто спікерів з України, Чехії, Німеччини, Польщі, Естонії, Данії та відбулося 25 дискусій у різних локаціях на суспільно важливі теми. Одна з локацій була присвячена професійній (професійно-технічній) освіті, на якій до дискусії залучилися не байдужі громадяни і представники підприємств регіону – потенціальні роботодавці.

Варто зазначити, що на території Луганської області діють різні міжнародні програми за підтримки міжнародних фондів та організацій, які сприяють вирішенню проблем, яких зазнала Луганщина під час конфлікту на Сході України, зокрема, в освіті.

Однією з цільових програм є Програма ООН з відновлення та розбудови миру, в рамках якої було ініційовано та проведено дослідження щодо комплексного аналізу системи професійної освіти в Луганській області та її відповідності потребам регіонального ринку праці. Під час роботи Програми експерти тісно співпрацювали з Департаментом освіти і науки Луганської облдержадміністрації, Навчально-методичним центром професійно-технічної освіти в Луганській області та закладами професійної (професійно-технічної)

освіти. У результаті цієї співпраці виникла ідея проведення масштабного профорієнтаційного заходу, яка втілилася в життя.

На Луганщині вперше за всі роки незалежності України, 16 жовтня 2019 р., відбувся обласний презентаційний форум «Живи і працюй в Україні», мета якого – інформування молоді про стан і тенденції ринку праці, популяризація актуальних професій та спеціальностей, організація змістовного дозвілля учнівської молоді й створення сприятливих умов для реалізації її творчого потенціалу, інтелектуального й духовного розвитку, задоволення потреб учнівської молоді в професійному самовизначенні і творчій самореалізації. Організаторами заходу стала Програма ООН з відновлення та розбудови миру за підтримки та участі Департаменту освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації, Луганського обласного центру зайнятості, Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти в Луганській області. Необхідність його проведення викликана насамперед потребою в широкому інформуванні громадськості, учнівської та студентської молоді, роботодавців про можливості здобуття професій і спеціальностей у закладах професійної (професійно-технічної) та вищої освіти Луганської області.

В обласному форумі взяли участь 19 закладів професійної (професійно-технічної) освіти, 18 закладів вищої освіти I – IV рівнів акредитації, 3 заклади професійної (професійно-технічної) освіти першого атестаційного рівня, понад 1000 здобувачів освіти старших класів закладів загальної середньої освіти з різних міст та районів Луганської області, 43 підприємства області – замовники робітничих кадрів, громадські організації, що опікуються питаннями розвитку освіти.

Форум відкрив голова обласної державної адміністрації, керівник обласної військово-цивільної адміністрації **В. Комарницький**, який, вітаючи гостей та учасників, відзначив, що такий захід – яскраве свідчення того, що професійній освіті Луганщини є чим пишатися: упродовж трьох останніх років в області відкрито 4 навчально-практичні центри для підготовки важливих для обласного та державного ринків праці професій; до організації роботи закладів освіти залучаються соціальні партнери й інституції громадянського суспільства, зокрема міжнародні гуманітарні організації в рамках Програми ООН з відновлення та розбудови миру; творчими групами стейкхолдерів професійної освіти розробляються проекти стандартів професійної (професійно-технічної) освіти на модульно-компетентнісній основі; на базі 9-ти закладів освіти запроваджено науково-

педагогічні експерименти щодо впровадження дуальної та дистанційної форм навчання.

Директор Департаменту освіти і науки облдержадміністрації **Ю. Стецюк** висловив переконання, що форум сприятиме популяризації робітничих професій та допоможе молоді обрати найкращий для подальшого навчання заклад освіти. Побажання плідної роботи учасникам та щирою вдячність організаторам заходу висловили державна експертка Директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України **Г. Пономарьова**, координатор напрямку «Економічне відновлення та відбудова важливої інфраструктури» Програми ООН з відновлення та розбудови миру **В. Лященко**, директор Луганського обласного центру зайнятості **С. Болотський**.

Форум розпочався в залі Льодового палацу спорту міста Северодонецька виставкою-презентацією інноваційних досягнень закладів професійної (професійно-технічної) та вищої освіти Луганської області. Яскраві й змістовні банери, сучасний виробничий інвентар та обладнання, зразки готової продукції, цікаві презентації і майстер-класи вражали глядачів різноманітністю, високою якістю та сучасністю. У ході виставки-презентації заклади освіти провели 86 різних майстер-класів, організували роботу майданчиків профорієнтаційного тестування та конкурсів для учнів закладів загальної середньої освіти, працювали дві фотозони. Усі охочі отримали профорієнтаційні матеріали – листівки, календарики, буклети тощо.

У другій частині форуму на базі Діалогової платформи-мультихаба «GreenLab» Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля було організовано круглий стіл на тему: «Професійна освіта Луганщини в контексті реформування системи освіти України: основні виклики та перспективи розвитку», що проходив за участі керівництва області, запрошених осіб, керівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти та роботодавців.

У роботі круглого столу взяли участь високоповажні гості та науковці з питань розвитку професійної (професійно-технічної) освіти: Г. Пономарьова, державна експертка Директорату професійної освіти Міністерства освіти і науки України, **В. Паржницький**, кандидат педагогічних наук, начальник відділу наукового та навчально-методичного забезпечення змісту професійної освіти Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», **Л. Базель**, доктор педагогічних наук, доцент, учений секретар Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, **В. Орлов**, доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії професійної кар'єри Інституту

професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, **А. Кононенко**, кандидат педагогічних наук, завідувач науково-організаційного відділу Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, **В. Паздрій**, кандидат економічних наук, доцент кафедри професійної та вищої освіти Центрального інституту післядипломної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України, доцент кафедри бізнес-економіки та підприємництва Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, генеральний директор Компанії інтелектуальних технологій.

Ю. Стецюк директор Департаменту освіти і науки Луганської ОДА стисло охарактеризував основні аспекти реформування професійної (професійно-технічної) освіти області та визначив подальші кроки в контексті реформування системи освіти України. Інші спікери зустрічі, науковці-експерти обговорили концептуальні засади реформування освітньої системи в області, підходи до розробки Регіональної стратегії розвитку, моделювання змісту професійної освіти в умовах реальних потреб економіки, фор-

мування та розвиток професійних компетентностей здобувачів освіти, інноваційні підходи в управлінні закладами освіти тощо.

Творчою групою організаторів заходу було сформовано профорієнтаційний збірник «Живи і працюй в Україні», з матеріалами якого можна ознайомитися за посиланням <https://drive.google.com/open?id=1WAK6fp7C8hmcZNdxBohmQO2YDEprGoZ>. Збірник містить інформацію про заклади професійної (професійно-технічної) освіти та заклади вищої освіти I-IV рівнів акредитації Луганської області.

Такі інноваційні та сучасні форми і методи проведення профорієнтаційної роботи спрямовані на активізацію здобувачів освіти до самостійного свідомого вибору професії, розкривають не тільки соціально-економічне значення професії, технологічний процес, а й психологічну характеристику, чинники, що зумовлюють успішність чи неуспішність виконання професійної діяльності. Відмінність цих форм профорієнтаційної роботи від традиційних полягає в тому, що їх змістом є не «агітація» за ту чи іншу професію, а глибинний аналіз професії з виділенням тих характеристик, які проектується на індивідуально-психологічні особливості молоді сучасної людини.

ВІД ДРУЗІВ – ДО ДРУЗІВ

Ірина СІНКЕВИЧ, заступник директора з навчально-виробничої роботи Державного професійно-технічного навчального закладу «Білоцерківський професійний ліцей», м. Біла Церква

Нині неможливо уявити розвиток професійної (професійно-технічної) освіти без тісної взаємодії із роботодавцями, соціальними партнерами. Влітку 2017 р. зроблено перші кроки до налагодження співпраці між ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» та Агенцією стратегічного розвитку Білої Церкви. А вже сьогодні, у 2019 р., наш заклад освіти розглядається як стратегічний партнер Агенції, оскільки готує фахівців для пріоритетних галузей Білої Церкви, що відповідає розвитку важливого напрямку активізації підприємництва у місті.

Комунальне підприємство Білоцерківської міської ради «Агенція стратегічного розвитку Білої

Церкви» почало свою діяльність у вересні 2016 р.. Основна мета створення Агенції – розроблення та впровадження проєктів, що пришвидшують соціально-економічний розвиток міста.

Основні напрями роботи: реалізація Стратегії розвитку «Біла Церква – 2025»; поліпшення інвестиційної привабливості та розвиток бізнес-клімату в місті; залучення інвестицій; розвиток міжнародної діяльності; налагодження комунікації між громадськістю, владою та бізнесом.

Кожен із 13 працівників – фахівець відповідного напрямку роботи. За час своєї роботи «Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви» провела різні заходи в напрямку освітніх проєктів для малого та середнього підприємництва

(МСП): 7 шкіл МСП (одна з яких Школа для жінок), 11 тренінгів за такими темами: гранти для МСП від ОБСЄ, Підтримка Бізнесомбудсмена, Export Promotion Office, Ощадливе виробництво та інші. Створено туристичний кластер «Біла Церква туристична» та «Меблевий кластер», до якого входив і Білоцерківський професійний ліцей, оскільки наш заклад готує фахівців з професії різьбяр по дереву та бересту. Проведені бізнес-форуми: «Річниця прийнятої стратегії 2025», «День підприємця», «Біла Церква інвестиційна» та «Клуб менторів» і педагогічні працівники ліцею були активними учасниками багатьох заходів. «Агенція стратегічного розвитку Білої Церкви» має досвід реалізації навчальних проектів для міської влади (проект «Муніципальний університет»), для громадських організацій та активістів («Написання проектів. Фонди ЄС», «Написання проектів. Громадський бюджет 2018» та інші).

Співпраця ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» та «Агенції стратегічного розвитку Білої Церкви» здійснюється у напрямі впровадження інноваційного в освітній процес, поширення філософії «ощадливого виробництва» в освітньому середовищі та серед спеціалістів для підприємств меблевої та інших галузей, впровадження елементів дуальної системи навчання, активізації соціальної та освітньої роботи з молоддю.

Інноваційний розвиток закладу освіти стає можливим завдяки тісній співпраці ЗП(ПТ)О, підприємств і держави, побудованій на основі моделі «потрійної спіралі». Ця модель описує механізм взаємозв'язку ЗП(ПТ)О, бізнесу та держави і характеризує роль кожного з інституцій у розвитку інновацій. Саме тому ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» у 2018 – 2019 н. р. пріоритетним напрямом у впровадженні інновацій в освітній процес обрав використання елементів ощадливого виробництва, що дасть змогу збільшити ефективність освітньої діяльності та виробити шляхи трансферу технологій.

Уже третій рік на базі Білоцерківського професійного ліцею з метою поширення філософії «ощадливого виробництва» відбуваються зустрічі представників закладу освіти, Lean Institute Ukraine (Лін Інститут Україна), Агенції стратегічного розвитку м. Біла Церква, представників K. Fund, на яких обговорюються питання щодо впровадження елементів ощадливого

виробництва в освітній процес, підготовки кваліфікованих конкурентоспроможних робітників для підприємств міста.

За сприяння Агенції стратегічного розвитку м. Біла Церква та K. Fund 20 майстри виробничого навчання Білоцерківського професійного ліцею пройшли одноденне стажування на підприємстві «AGT+» з упровадження елементів ощадливого виробництва.

З метою ознайомлення педагогічних працівників з основними принципами ощадливого виробництва проведено низку лекційних занять та практичних кейсів.

З метою наближення освітнього процесу до виробництва заступник директора Білоцерківського професійного ліцею з НВР І. Сінкевич та методист Т. Бауман проводили навчання робітничих кадрів ТОВ «Юта» (16 осіб) щодо впровадження елементів ощадливого виробництва на підприємстві, оскільки навчальний заклад – член меблевого кластеру міста.

Адміністрація ДПТНЗ «Білоцерківський професійний ліцей» взяла участь у заходах, організованих Агенцією: стажуванні на підприємствах Модерн Експо і на Тростянецькій кондитерській фабриці, урочистостях до Дня підприємця, форумній сесії «Дорожня карта професійної освіти – 2020».

У найближчих планах «Агенції стратегічного розвитку м. Білої Церкви» – допомога у створенні громадської організації «Інкубатор молодіжних інновацій», покликаної вирішити питання розвитку освітніх, технологічних та інших проектів і залучення фінансування для їх реалізації.

Нині педагогічний колектив ліцею свідомо обирає шлях змін, розвитку, інновацій. Ми готові до нових звершень, підкорення нових висот, нових перемог і з надією та оптимізмом дивимось у майбутнє.

МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ТА ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ ЗА ПРОГРАМОЮ ЕРАЗМУС+

Олександра БОРОДІЄНКО, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, доктор педагогічних наук, м. Київ

11 листопада 2019 р. у НАПН України відбувся семінар «**Можливості для закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти за програмою Еразмус+**». Його організатори: Національна академія педагогічних наук України спільно із Національним Еразмус + офісом в Україні (НЕО в Україні). У семінарі взяли участь понад 80 представників закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти з багатьох регіонів України (керівники, викладачі, методисти та адміністративні працівники). Мета семінару – ознайомлення професійної спільноти із можливостями фінансування за Програмою Еразмус+, що відкриваються для сфери професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти у 2021 році.

Відкрила семінар **Ж. Таланова**, експерт з аналітичних питань Національного Еразмус+ офісу в Україні, яка зазначила, що семінар є першим, який організовано з метою інформування представників закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти про можливості програми.

Із вітальним словом виступив **В. Луговий**, перший віце-президент НАПН України, дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор. Він наголосив на важливості участі закладів у міжнародних проектах як передумови забезпечення якості професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, інтернаціоналізації різних ланок освіти та забезпечення їх наступності.

Про досвід участі Інституту професійно-технічної освіти НАПН України у міжнародних проектах (зокрема тих, які фінансуються за програмою Еразмус+) та зиски, які отримує заклад від участі у таких проектах проінформувала **О. Бородієнко**, завідувач лабораторії зарубіжних систем професійної освіти і навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Науковцями лабораторії зару-

біжних систем професійної освіти і навчання готується до видання практичний посібник «Проектна діяльність у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», у якому буде представлено технологію підготовки проектних заявок, роботи у рамках проектного консорціуму, операційного та фінансового управління проектами, а також забезпечення його сталості.

С. Шитікова, директор Національного Еразмус+ офісу в Україні, кандидат педагогічних наук, повідомила про програми, доступ до яких буде відкрито із 2021 року: КА 1 «Академічна мобільність», КА 2 «Проекти співпраці», КА 3 «Підтримка реформ», Жан Моне. Вона також наголосила на тому, що вже зараз потрібно здійснювати підготовку до участі у проектах – посилювати увагу до участі закладів у інформаційному просторі, нарощувати іншомовну компетентність, вдосконалювати фінансовий менеджмент.

Н. Ничкало, академік-секретар відділення професійної освіти і освіти дорослих, доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України підтримала діяльність Національного Еразмус+ офісу в Україні із популяризації європейських програм, зокрема тих, які спрямовані на розвиток спроможності закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти. Вона наголосила на необхідності для закладів опановувати сучасними управлінськими технологіями (зокрема, проектним менеджментом), набувати досвід участі у міжнародних проектах, використовуючи у тому числі й можливості програми Еразмус+.

О. Шаров, генеральний директор Директорату вищої освіти та освіти дорослих, Міністерство освіти і науки України, Національний експерт з реформування вищої освіти Програми ЄС Еразмус+, проінформовав учасників про визначені Міністерством освіти і науки пріоритети на період із 2017–2020 рр., у рамках яких і здійснюється проектна діяльність.

«СОНЯЧНИЙ КОЛЕДЖ» ЗУСТРІЧ З ПІДПРИЄМЦЯМИ ТА ПАРТНЕРАМИ

Наталія ЧИСТЯКОВА, методист Державного навчального закладу «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», м. Київ

13 листопада в ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою» відбувся круглий стіл «Шляхи та перспективи розвитку проекту «Сонячний коледж». Його головна мета – презентувати вітчизняним і зарубіжним підприємцям новостворений навчально-практичний Центр відновлювальної енергетики та освітні пропозиції, обговорити напрями подальшої співпраці у здійсненні професійного навчання за окремими змістовими модулями, перепідготовки та підвищення кваліфікації робітників.

У роботі круглого столу взяли участь **В. Петрович**, директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою та фізичною підготовкою», **І. Гірчак**, координатор проекту, **Н. Ничкало**, доктор педагогічних наук, професор, академік-секретар Відділення професійної освіти і освіти дорослих НАПН України, представники польської фірми HEWALEX **В. Равські та Л. Белх**, виконавчий директор Тернопільського регіонального відділення Асоціації міст України, **Н. Кулалаєва** кандидат хімічних наук, доцент завідувач лабораторії технологій професійного навчання Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, **В. Сіренко**, керівник напрямку з альтернативної енергетики ТОВ «BMS SOLAR», **В. Космінін**, головний інженер ТОВ «Спецбудгруп», **Л. Мозгова**, аналітик аналітичного центру Асоціації міст України, **І. Куян**, директор академії «АКЛІМА» тощо.

© Чистякова Н., 2019

Роботу круглого столу розпочав директор коледжу В. Петрович, який презентував новостворений навчально-практичний Центр відновлювальної енергетики. Він схарактеризував проект побудови «Навчально-виробничої сонячної електростанції», який став переможцем щорічного загальноміського конкурсу проектів на отримання грантів Київського міського голови у галузі освіти – 2019.

Н. Ничкало наголосила на можливостях, які відкрилися для освіти дорослих та освіти впродовж життя разом з навчально-практичним Центром відновлювальної енергетики. Інформацію про проведення експерименту всеукраїнського рівня з теми «Професійна підготовка кваліфікованих робітників для сфери обслуговування відновлювальних систем сонячної та теплової енергетики» надала науковий керівник проекту Н. Кулалаєва.

Учасники заходу ознайомилися з освітнім середовищем навчально-практичного Центру відновлювальної енергетики та оглянули навчальну майстерню-лабораторію систем відновлювальної енергетики. Вони мали змогу поспілкуватися з випускниками та слухачами курсів перепідготовки, які наразі проходили навчання за освітнім модулем «Монтаж геліосистем».

Учасники круглого столу відзначили значні результати, досягнуті в процесі реалізації проекту, окреслили проблеми та перспективи його розвитку. За результатами роботи з представниками підприємств та бізнесу підписано меморандуми про наміри.

ВІД СЛАВНОГО МИНУЛОГО – ДО НОВИХ ЗВЕРШЕНЬ

ДО 75-ТИ РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ ЛЬВІВСЬКОГО КОЛЕДЖУ ІНДУСТРІЇ МОДИ
КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ДИЗАЙНУ

Неля КРЕДЕНЕЦЬ, директор Львівського коледжу індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну, доктор педагогічних наук, професор, м. Львів;

Антоніна РЕШІТНИК, завідувач бібліотекою Львівського коледжу індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну, м. Львів

У славетному місті Лева, серед затишних, вузьких вуличок самого центру міста розташований один із найкреативніших і творчих навчальних закладів України. Мова йде про Львівський коледж індустрії моди Київського національного університету технологій та дизайну. У грудні цього року йому виповнюється 75 років.

Багато це чи мало? Адже кожен ювілей – це не тільки свято, а й підсумок. Це як миттева зупинка серед довгого шляху з уважним поглядом назад, в історичне минуле, до самих витоків. Це і визначення пройдених етапів життєвого шляху, досягнень і невдач, а головне – це спогади. Теплі спогади про тих людей, які розпочинали справу, які сповна віддавали себе, свої знання, досвід задля створення високопрофесійної школи підготовки спеціалістів середньої ланки, цікавих, а головне – дуже потрібних для держави професій.

За весь час свого існування Львівський коледж індустрії моди КНУТД (раніше – Львівський коледж легкої промисловості) підготував понад 25 тисяч висококваліфікованих спеціалістів, які чудово себе зарекомендували на підприємствах не тільки Львова, України, а й далеко за межами нашої країни.

І як приємно читати теплі відгуки цих спеціалістів, які дякують коледжу, викладачам за путівку в професійне життя. Одна з випускниць коледжу 1981 року, Лоліта Шехаб (Соколова) зараз проживає у Франції і є власницею ательє з пошиву весільних і вечірніх суконь у м. Бордо. На зустрічі з теперішнім директором коледжу Нелею Креденець вона дякувала за ті отримані ґрунтовні знання, які допомогли їй в успішній кар'єрі: «Я підтвердила еквівалентність мого диплома тут у Франції і була приємно здивована, що такий диплом відповідає французькому диплому з неповною вищою освітою. Мені багато довелося переїжджати і міняти місця проживан-

© Креденець Н., Решітник А., 2019

ня в різних країнах, часто у мене були проблеми з мовою, але ніколи у мене не було проблем ні з моїми професійними знаннями, ні в моїй роботі» (з листа Л. Шехаб (Соколової)). Ось так наш коледж ще раз підтверджує давнє твердження, що «Львів – це маленький Париж».

А починалась історія нашого навчального закладу в далекому 1944 р. На руїнах тільки-но звільненого від фашистських окупантів Львова з нічого, без будь-якої матеріальної бази, на ентузіазмі гуртка засновників (тоді штат працівників складав лише 6 осіб) по вулиці Пекарській, 9 було розпочато організацію технікуму. Згідно з ухвалою раднаркому від 30.09.1944 р., наркомат легкої промисловості РСР та Комітет у справах вищої школи при РНК УРСР доручив Степану Волкову створення у Львові технікуму легкої промисловості. Саме С. А. Волков і став першим його директором.

І вже 25 січня 1945 р. почалися вступні іспити. Чимало демобілізованих фронтників, повернувшись додому, ставали студентами технікуму. У 1946 р. набір студентів складав 180 осіб, та вже в 1948 р. – 460. Минав час. Технікум за допомогою базових швейних підприємств по-свідовно зміцнював свою матеріально-технічну базу, збільшувалася кількість викладачів, зростав студентський контингент. У ці часи Львів-

ська міськрада надає технікуму під відбудову майже повністю зруйнований під час війни будинок, в якому колись був розташований пасаж Міколяша. Завдяки самовідданій праці викладачів і студентів вдалось відновити цей будинок, який і став головним навчальним корпусом технікуму. Ще один будинок по вулиці Пекарській, 9 передано було на потреби навчально-виробничих майстерень, де й донині студенти провідних спеціальностей «технологія швейного виробництва» і «моделювання та конструювання промислових виробів» мають змогу отримані теоретичні знання втілювати на практиці.

Подальше зміцнення навчальної бази – це відкриття в 1966 р. другого корпусу у внутрішньому дворі технікуму, де було відведено аудиторії під кабінети конструювання й моделювання одягу і де знаходиться дотепер бібліотека з просторим читальним залом та книгосховищем. У 1975 р. було побудовано гуртожиток на 500 місць та їдальню в головному корпусі технікуму. Але досить потужна матеріально-технічна база була лише додатком до головного скарбу технікуму – його викладацького та обслуговуючого персоналу, самовіддана праця якого створила позитивний імідж нашим випускникам від самого початку функціонування закладу.

Випускники теперішнього Львівського коледжу індустрії моди (нова назва технікуму) Київського національного університету технологій та дизайну завжди з теплою і пошаною згадують його директорів: Волкова С. А., Чернякову М. А., Томашевську Т. Г., Креденець Н. Д., яка очолила технікум легкої промисловості в непростий 1992 р. і є директором сучасного коледжу по цей день. Саме завдяки самовідданості цих людей та згуртованій праці всього педагогічного колективу, в якому вже навіть сформувалася сімейна

династія, наш коледж склався як новітній освітній заклад зі своїми традиціями, інтелектуальним потенціалом, висококваліфікованими випускниками, які успішно працюють не тільки в Україні, але й далеко за її межами.

Ще за часів СРСР Львівський технікум легкої промисловості був технікумом всесоюзного значення. У ньому навчалися на провідних спеціальностях студенти-іноземці з Куби, Анголи, Монголії, Гани, Конго, Нікарагуа, Афганістану. І всі вони, не дивлячись на певні труднощі у спілкуванні, завдяки турботі наших викладачів змогли здобути професії технологів швей-

ного виробництва, конструкторів-модельєрів і продовжити працювати на підприємствах своїх країн. Зі зміною назви коледж не змінює багаторічну традицію навчання студентів з престижних спеціальностей, які дають їм змогу бути конкурентоспроможними на ринку праці, робити успішну кар'єру. Це такі спеціальності, з яких, власне, і починав своє існування тоді ще технікум легкої промисловості, а сьогодні – коледж індустрії моди: «моделювання та конструювання промислових виробів», «швейне виробництво», «галузеве машинобудування», «підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Навчально-виховний процес і методичне забезпечення коледжу на високому педагогічному рівні забезпечують більш 60 штатних викладачів, серед яких: доктор педагогічних наук, три кандидати наук, 12 викладачів-методистів. Чимало викладачів мають вищу кваліфікаційну категорію.

На початках існування технікуму в основі була так звана комісія «специдисциплін швейного виробництва», яка об'єднувала викладачів – технологів, матеріалознавства, організації виробництва. Однак для масового виробництва одягу, для поповнення молодими кадрами фабрик та майстерень не лише міста, а також і створеного в 1954 р. «Будинку моделей» була потрібна значна кількість спеціалістів. Тому першими викладачами професійних дисциплін для майбутніх техніків-конструкторів стають саме конструктори-практики довоєнної Галичини, спеціалісти з великим досвідом.

Нині циклова комісія «конструювання та дизайну» щороку випускає 40–80 конструкторів-модельєрів, які працюють не лише в легкій промисловості, а й в освіті, як в Україні, так і за її межами. Творча співпраця викладачів зі студентами сприяє створенню цікавих арт-

колекцій, участі у вітчизняних і міжнародних конкурсах, фестивалях, ярмарках, виставках. Цього року студенти коледжу брали участь у Львівсько-Люблінському фестивалі моди та мистецтва. Уже 9 років кращі дипломні роботи наших студентів беруть участь у Всеукраїнському проєкті «Битва модельєрів», на якому постійно завойовують призові місця.

Не менш важливою є також діяльність викладачів комісії «технології швейного виробництва», які намагаються навчати практичних основ фахової діяльності, формувати у студентів творчий підхід до будь-якої справи, розвивати в них інтелектуальні здібності і можливості, створювати найкращі умови для проходження виробничої та переддипломної практики на відомих швейних підприємствах: ТДВ «Весна-Захід», ТДВ «Львівський Маяк», ТОВ «Ролада», ТОВ «Бадер», ТзОВ «Лаура» та інших. Прикладом для наших потенційних абітурієнтів та студентів є те, що чимало випускників коледжу стають керівниками відомих підприємств. Зокрема, лише кілька з них: ЗАТ «Ужгородська швейна фабрика», засновниця бренду «Parada» – Мирослава Каламуняк, директор Бродівської швейної фабрики ВАТ «Галант» – Анна Приймак, директор Львівської швейної фабрики «Весна-Захід» – Марія Забігайло, директор підприємства «Ролада» – Михайло Волков та багато інших.

Професійну діяльність багатьох підприємств неможливо уявити без випускників наших спеціальностей «галузеве машинобудування» і «підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Не секрет, що сьогодні важко знайти високопрофесійного спеціаліста технічного спрямування. А наші випускники-механіки, їхні знання, майстерність користуються великим попитом не лише в легкій промисловості, а в інших галузях. Будь-яке підприємство потребує розумних, фахових спеціалістів у сфері фінансів, підприємництва, знання бухгалтерського обліку, товарознавства, діловодства тощо. Ці спеціальності є надзвичайно актуальними та потрібними й дають нашим випускникам змогу отримувати освіту належного рівня і бути конкурентоздатними на ринку працевлаштування.

Найкращі випускники коледжу мають змогу підвищити рівень своєї кваліфікації і продовжити освіту не тільки в Київському національному університеті технологій та дизайну (структурним підрозділом якого є коледж), а й у Хмельницькому університеті «Поділля», Національному університеті «Львівська політехніка», Львівській комерційній академії, Львівському національному університеті ім. І. Франка та багатьох інших навчальних закладах.

Сучасна Українська держава потребує всебічно розвиненої особистості з активною жит-

тєвою позицією. У навчальному закладі багато уваги приділяється виховній роботі з молоддю. У коледжі вже багато років діє «Театр моди», який об'єднує небайдужих, творчих молодих людей, виявляє їхні таланти, створює потужний позитивний імідж всього навчального закладу, що сприяє профорієнтаційній роботі і своєю діяльністю допомагає визначитися з майбутньою професією багатьом потенційним студентам. Усі найвизначніші події, які проходять в коледжі індустрії моди та за його межами, виставки-ярмарки, фестивалі, благодійні аукціони, різноманітні флешмоби не обходяться без наших студентів, учасників «Театру моди», яким з успіхом керує молода, енергійна та креативна викладачка, кандидат педагогічних наук Оксана Ходань. Неможливо уявити без шоу-програми «Театру моди» таких заходів, як: День відкритих дверей, Посвята в студенти, конкурс «Територія талантів», різноманітні виставки: «Львівський товаровиробник», «Halychyna Fashion Week» та ін., благодійні ярмарки в школах-інтернатах, «Форум випускників». І, звичайно ж, театралізовані захисти дипломів студентів спеціальності «Технології легкої промисловості».

Усі умови створені і для проведення навчально-спортивної й фізкультурно-оздоровчої роботи серед студентів та викладачів. Для цього ми маємо обладнаний спортзал і спортмайданчик. При коледжі створено футбольну команду (хлопці) і команду дівчат зі спортивних танців, які неодноразово займали призові місця у міських і міжнародних змаганнях. І скільки живої енергії, сміху та спортивного завзяття ви отримаєте на щорічних осінніх змаганнях «Веселі старты» серед студентів та викладачів. Наші добрі традиції засновані на любові до студентів та до своєї Альма-матер, прагненні віддавати свої знання, досвід, турботу про майбутнє рідного коледжу. Це все зародилося в далекому 1944 р. І сімдесят п'ять років – це важливий відрізок шляху становлення інноваційного, прогресивного коледжу, це передумова його розквіту.

Тому з вдячністю і згадують рідний навчальний заклад його випускники, відомі дизайнери, засновники брендів, якими ми можемо гордитися: Н. Каменська, О. Кононова, Н. Сенишин, У. Барабаш, Т. Наконечна та багато інших. Їхня колега Мирослава Лашук (Приймак) працює на фірмі NFM у Польщі, Лоліта Шехаб – у Франції, Наталя Моталь (Ривак) – у Кракові. А деякі випускники пов'язують свою долю із коледжем і повертаються сюди викладачами, щоб продовжити славні традиції своїх старших товаришів, зберегти ці добрі традиції, примножити їх. Поважаємо нашому коледжу нових звершень, зустрічі на 100-річному ювілеї!

Вимоги до оформлення авторських рукописів до журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

1. До журналу приймаються статті наукового, методичного характеру з актуальних проблем розвитку професійної освіти і навчання в Україні і за кордоном (рубрики: РИНОК ПРАЦІ І ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА, ДИДАКТИКА, ІННОВАЦІЇ, НАВЧАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ, ПЕДАГОГ ПРОФЕСІЙНОЇ ШКОЛИ, ПСИХОЛОГІЧНА СКАРБНИЧКА, З ДОСВІДУ, ВИХОВНА РОБОТА, МЕТОДИЧНА РОБОТА, ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД, які раніше не публікувалися та не були передані для публікації в інші видання, а також відомості про цікаві події у професійно-технічній освіті (рубрики: ХРОНІКА, КНИЖКОВА ПОЛИЦЯ, ВІТАЄМО) тощо.

Статті друкуються за умови передплати журналу на рік, копія бланка про передплату додається до статті.

2. Структура наукової статті має відповідати вимогам ВАК України за № 1-02/3 від 5 січня 2003 р. До рукопису наукової статті автора, який не має наукового ступеня, обов'язково додається рецензія, підписана особою, що має науковий ступінь, засвідчена печаткою за місцем роботи рецензента (може бути сканована та надіслана у графічному форматі).

3. **Оформлення статті:** обсяг – до 7 сторінок тексту формату А4 українською мовою, через півтора інтервали, шрифт Times New Roman, кегль 14, поля – по 2 см, збережено у редакторі MSWord 97-2003 у форматі *.doc. Зверху пишеться назва статті, прізвище та ім'я, вчений ступінь, наукове звання, посада автора (авторів) статті. У наукових статтях обов'язково додається коротка анотація до статті (2 – 3 рядки) та ключові слова, індекс УДК. Також у наукових статтях назва статті, дані про автора, анотація та ключові слова даються трьома мовами (українською, російською та англійською). Бібліографія до статті має бути складена за правилами стандарту, розміщена за алфавітом і ретельно перевірена автором. Посилання на джерела в тексті треба надавати в квадратних дужках, наприклад [1, 3]. Ілюстративний матеріал у статті має бути високої якості, малюнки і таблиці – бути прив'язаними до тексту, мати порядковий номер і назву.

4. Окремими файлами надсилаються: інформація про автора (авторів) прізвище, ім'я, по батькові (повністю), місце роботи, посада, науковий ступінь, звання, електронна адреса, контактні телефони; якісні фото автора та (за бажанням) фото до матеріалів статей (можуть бути розміщені на обкладинці та на зворотах обкладинки або у тексті статті), копія бланка про передплату журналу.

5. За достовірність фактів, цитат, власних імен, географічних назв та інших відомостей відповідають автори публікацій.

6. Редакція залишає за собою право на незначне редагування і виправлення статті (зі збереженням головних висновків та стилю автора), перенесення статті до наступного номеру чи відмову від публікації (якщо недотриманні вимоги). За необхідності стаття може повертатись автору на доопрацювання.

3 приводу публікування матеріалів у журналі звертатися до відповідального секретаря члена редакційної колегії старшого наукового співробітника лабораторії професійної кар'єри Інституту професійно-технічної освіти НАПН України, кандидата педагогічних наук ГРИЦЕНКО ІННИ АНТОНІВНИ за телефоном 097-562-22-22, матеріали надсилати на електронні адреси: grihenokinka@ukr.net, 2345255@ukr.net, ipro_info@ukr.net з поміткою: для журналу «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА».

Державний комітет зв'язку та інформації України ф.СП-1

ДОСТАВНА КАРТКА — ДОРУЧЕННЯ

ПВ	місце	літер.

На газету
журнал

48764

«ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»

найменування видання

Вартість	передплата		кількість комплектів	1
	переадресування			

на 2020 рік по місяцях

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	×			×			×			×	

поштовий

індекс _____

місто _____

код вулиці

буд.	корп.	кв.

село _____

область _____

район _____

вулиця _____

прізвище, ініціали

ДЕРЖАВНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИРОБНИЧЕ ПІДПРИЄМСТВО ВИДАВНИЦТВО «ПЕДАГОГІЧНА ПРЕСА»

Директор видавництва

Олексій ОСЬКІН

Головний редактор

редакції журналів

Ніна БЕРІЗКО

Адреса редакції журналу:

02094, м. Київ,

вул. Попудренка, 54
8-й поверх, кім. 802

Тел.: (044) 292-83-05

Над номером працювали:

Леся ЯВОРСЬКА

Олена КОНЄЄВА

Віктор ДЯЧЕНКО

На с. 1 обкладинки: Володимир Сіренко керівник напрямку з альтернативної енергетики ТОВ «BMS SOLAR» і Василь Петрович, директор ДНЗ «Київський професійний коледж з посиленою військовою підготовкою» підписали меморандум про наміри.

Листи й матеріали для публікації можна

надсилати електронною поштою:

2345255@ukr.net з поміткою

«Професійна освіта»

Підписано до друку 20.12.2019 р.

Формат 60×84 1/8.

Папір газетний. Друк офсет.

Умов.-друк. арк. 6,5.

Зам. № 16466

Видруковано ТОВ «Принтстор Груп»

03190, м. Київ,

вул. Данила Щербаківського, 4

Читайте
в наступному номері

- Законодавче забезпечення фахової передвищої освіти
* * *
- Дидактика професійної освіти
* * *
- Нова українська школа
* * *
- Освітній процес у коледжі
* * *
- Охорона праці